

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Gerlachov na roky 2015 – 2020

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Gerlachov na roky 2015-2020	
Územné vymedzenie:	obec Gerlachov	
Územný plán obce schválený:	áno	
Dátum schválenia PHSR:		
Dátum platnosti:	od	do 31.12.2020
Verzia ¹ :	1.0	
Publikovaný verejne:		
Vypracoval:	RNDr. Radomír Babiak, PhD.	

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

Gerlachov

erb obce

vlajka obce

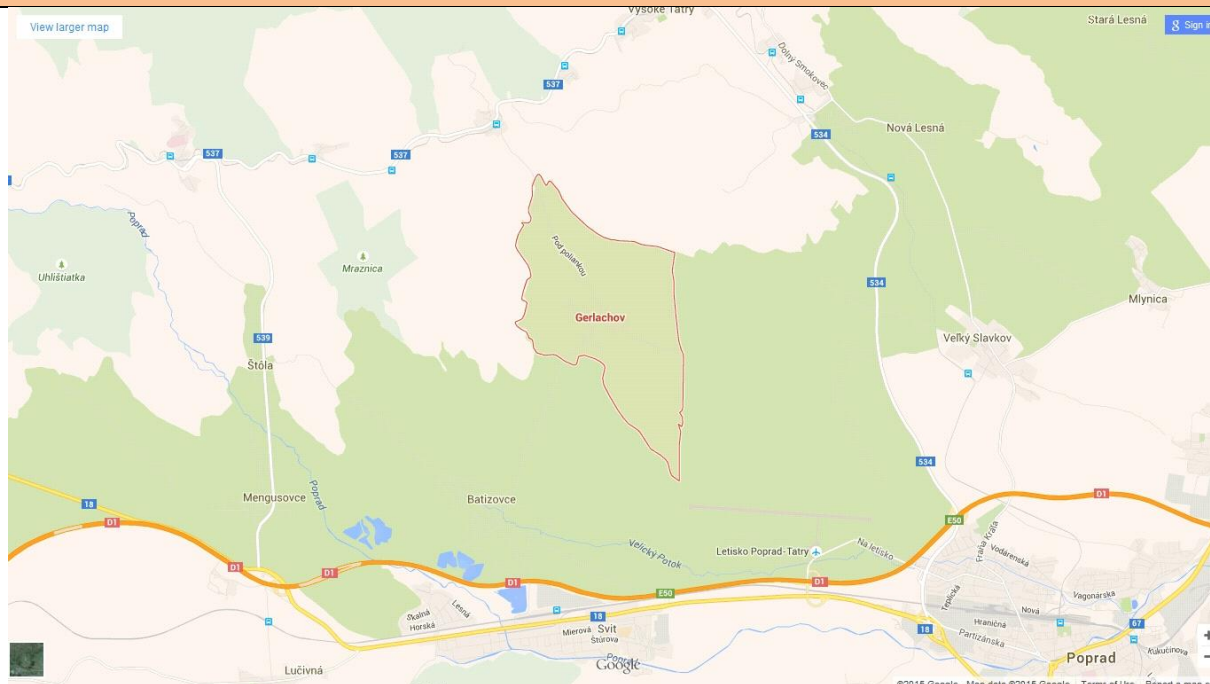
Základné údaje

Samosprávny kraj:	Prešovský
Okres:	Poprad
Historický región:	Spiš
Poloha stredu obce:	49°5'52'' s.g.š. a 20°12'25'' v.z.d.
Nadmorská výška stredu obce:	790 m.n.m.
Rozloha katastra:	5,27 km ² (527 ha)
Počet obyvateľov:	830 k 31.12.2014
Hustota obyvateľstva:	158 obyv./km ²
PSČ:	059 42
Evidenčné číslo vozidiel:	PP

Oficiálne kontakty

Adresa:	Obec Gerlachov Hlavná 110 059 42 Gerlachov
Web:	www.obecgerlachov.sk
Email:	ocu@obecgerlachov.sk
Telefón:	052/77 56 203
IČO:	00 326 151

Poloha obce

OBSAH

ÚVOD..... 5

ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE GERLACHOV NA ROKY 2015-2020	6
--	---

A-ANALYTICKÁ ČASŤ10

ZOZNAM ANALYZOVANÝCH VÝCHODISKOVÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV A DÁT	11
--	----

A.I ANALÝZA VNÚTORNEHO PROSTREDIA	12
---	----

História obce	12
---------------------	----

Prírodné pomery	12
-----------------------	----

Geologická stavba a geomorfologické pomery	12
--	----

Hydrogeografické pomery	13
-------------------------------	----

Klíma	13
-------------	----

Pôdy	13
------------	----

Rastlinstvo a živočíšstvo	13
---------------------------------	----

Kvalita životného prostredia	14
------------------------------------	----

Ochrana prírody a krajiny.....	14
--------------------------------	----

Odpadové hospodárstvo	14
-----------------------------	----

Ochrana proti povodňam	15
------------------------------	----

Obyvateľstvo	15
--------------------	----

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva	15
---	----

Veková štruktúra	19
------------------------	----

Národnostná a konfesijná štruktúra	19
--	----

Vzdelanostná štruktúra	20
------------------------------	----

Základné socioekonomické charakteristiky obyvateľstva	20
---	----

Zamestnanosť a mzdy	21
---------------------------	----

Nezamestnanosť	23
----------------------	----

Domový a bytový fond	26
----------------------------	----

Dopravná infraštruktúra	26
-------------------------------	----

Technická infraštruktúra	27
--------------------------------	----

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra a služby.....	28
--	----

Školstvo, kultúra a šport	29
---------------------------------	----

Administratívno-správne služby	30
--------------------------------------	----

Hospodárske pomery	30
--------------------------	----

Polohová atraktivita územia	30
-----------------------------------	----

Organizačná štruktúra ekonomiky	31
---------------------------------------	----

Poľnohospodárstvo, lesníctvo a priemysel	32
--	----

Cestovný ruch	33
---------------------	----

Finančná analýza	35
------------------------	----

Prehľad majetku a zdrojov	36
---------------------------------	----

Analýza príjmov a výdavkov	36
----------------------------------	----

Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu	37
--	----

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR.....	44
---	----

Ex-ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií.....	44
A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA.....	46
Členstvo obce v organizáciách	47
Štrukturálne fondy v programovom období 2014-2020.....	48
STEER analýza.....	50
A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA	51
SWOT analýza.....	51
Kľúčové faktory a disparity územia	52
B-STRATEGICKÁ ČASŤ	53
STRATEGICKÁ VÍZIA A STRATEGICKÝ CIEĽ OBCE	54
STRATÉGIA ROZVOJA	55
C-PROGRAMOVÁ ČASŤ	57
OPATRENIA, PROJEKTY A AKTIVITY PODĽA PRIORITNÝCH OBLASTÍ	58
SÚBOR UKAZOVATEĽOV, VÝSLEDKOV A DOPADOV	61
D-REALIZAČNÁ ČASŤ.....	66
AKČNÝ PLÁN OBCE	67
ADMINISTRATÍVNE, ORGANIZAČNÉ A INŠTITUCIONÁLNE ZABEZPEČENIE PHSR.....	68
STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE	69
SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA	69
E-FINANČNÁ ČASŤ	71
INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN.....	72
MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA A FINANČNÝ RÁMEC.....	73
SYSTÉM HODNOTENIA A ZARAĐOVANIA PROJEKTOV DO FINANCOVANIA.....	77
ZÁVER	78
PRÍLOHY	79
ZOZNAM ČLENOV RIADIACEHO TÍMU, PRACOVNÝCH SKUPÍN A PARTNEROV ZAPOJENÝCH DO SPRACOVANIA PHSR	80
ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR	80
ZOZNAM SKRATIEK POUŽITÝCH V PHSR	81
AKČNÝ PLÁN NA DANÝ ROZPOČTOVÝ ROK S VÝHLADOM NA 2 ROKY	82
DOHODA O PARTNERSTVE	85
ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A FORMULÁROV.....	85

Úvod

Obecná samospráva v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja tvorí integrálnu súčasť regionálnej politiky a regionálneho rozvoja. Integrálnou súčasťou regionálnej politiky sa stala najmä v súvislosti s rozsiahlou decentralizáciou verejnej správy, ktorá sa na Slovensku uskutočnila po prelome milénia a ktorou na obecné samosprávy prešlo obrovské množstvo kompetencií, zodpovednosti a taktiež financií, predstavujúcich významnú časť verejných financií. Samosprávy tak v oblasti vytvárania podmienok pre hospodársky a sociálny rozvoj územia majú svoje nezastupiteľné postavenie. Či už v rámci svojich originálnych kompetencií alebo preneseného výkonu štátnej správy, obce zabezpečujú výkony a služby vo verejnom záujme. Z tohto dôvodu je potrebné venovať veľkú pozornosť a úsilie koncipovaniu rozvojových stratégií samospráv.

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Gerlachov na roky 2015-2020“ (ďalej len „PHSR“) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskej a sociálnej situácie stanovuje strategické ciele a priority v záujme budúceho rozvoja obce. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania obce. Týmto programom sa uskutočňuje podpora rozvoja na lokálnej úrovni s dôrazom na hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť. Ide o program cielených opatrení, navrhnutý pre stimulovanie rozvoja obce v strednodobom horizonte.

Cieľom tohto dokumentu je navrhnúť funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce so zreteľom na potreby jej obyvateľov. Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, dopĺňovaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Ambíciou dokumentu je podať odpovede na tri základné a najdôležitejšie otázky:

1. Akí sme a kde sa nachádzame?
2. Kam sa chceme dostať?
3. Ako sa tam dostaneme?

Cieľom analytickej časti je identifikácia rozvojových faktorov a disparít obce (akí sme a kde sa nachádzame). Následne je v strategicknej časti sformulovaná vízia, ktorá dáva odpoveď na druhú otázku (kam sa chceme dostať). Spôsob ako sa tam dostať je stanovený v stratégii rozvoja, ktorej úspešné naplnenie bude závislé od úspešnosti realizácie opatrení a aktivít, definovaných v programovej časti dokumentu.

Pri vypracovaní tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa zohľadnili priority Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR, ako aj jej vízia regionálneho rozvoja na Slovensku: Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých jeho obyvateľov. V záujme naplnenia dlhodobej vízie regionálneho rozvoja SR zameranej na rozvoj obcí, miest a regiónov, na zvyšovanie ich výkonnostného potenciálu a konkurencieschopnosti Národná stratégia regionálneho rozvoja SR stanovuje strategický cieľ: Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.

Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Gerlachov na roky 2015-2020

Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Gerlachov na roky 2015-2020
Forma spracovania	<p>Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Gerlachov na roky 2015-2020 (ďalej len „PHSR 2015-2020“) bude spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov a v súlade s Metodikou na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydanou Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015.</p> <p>Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva. Vykonané bude participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov obecného úradu, poslancov OcZ, širokej verejnosti a externých odborníkov.</p> <p>PHSR bude vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v Národnej stratégii regionálneho rozvoja, zohľadňovať bude ciele a priority zakotvené v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja a zároveň bude vypracovaný v súlade so záväznou časťou Územného plánu obce.</p>
Riadenie procesu spracovania	<p>Za riadenie procesu spracovania bude zodpovedať riadiaci tím zložený zo zástupcov obce a zhotoviteľa. Členmi riadiaceho tímu budú:</p> <p>Za obec: <u>Koordinátor riadiaceho tímu</u> Mgr. Ján Hroboň – starosta obce <u>Členovia riadiaceho tímu</u> Katarína Nikerlová</p> <p>Za zhotoviteľa: <u>Člen riadiaceho tímu</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD. – externý odborník</p> <p>Riadiaci tím zodpovedá za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celkovú koordináciu spracovania PHSR 2015-2020, - zostavenie Zámeru spracovania PHSR, - spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, - spracovanie východísk pre strategickú časť, - vypracovanie strategickej vízie, - vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán, - stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania), - spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok

	<p>s výhľadom na 2 roky,</p> <ul style="list-style-type: none"> - vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR, - informovanie verejnosti o realizácii PHSR, - spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu PHSR, - finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie. <p>Pre účely spracovania dokumentu budú zriadené 3 pracovné skupiny pre oblasť hospodárstva, sociálnych vecí a životného prostredia. Členovia pracovných skupín za obec budú nominovaní starostom obce, príp. obecným zastupiteľstvom. Členstvo v pracovných skupinách pre partnerské organizácie a pre zainteresovanú verejnosť bude ponúknuté na báze dobrovoľnosti a so subjektmi, ktoré prejavia záujem o spoluprácu bude uzatvorená partnerská dohoda.</p> <p>Členovia pracovnej skupiny – hospodárska: Katarína Nikerlová RNDr. Radomír Babiak, PhD.</p> <p>Členovia pracovnej skupiny – sociálna: Jarmila Faixová RNDr. Radomír Babiak, PhD.</p> <p>Členovia pracovnej skupiny – environmentálna: Ing. Ľubomír Nikerle RNDr. Radomír Babiak, PhD.</p> <p>Pracovné skupiny budú zodpovedať za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prerokovanie východísk pre strategickú časť, - prípravu podkladov pre formuláciu strategickej vízie obce, - návrh strategických cieľov a opatrení, - špecifikáciu opatrení, návrh aktivít a projektov, vrátane merateľných ukazovateľov výsledku, - prerokovanie návrhu finančnej časti. <p>Spracovanie PHSR bude prebiehať v úzkej komunikácii s verejnosťou. Verejnosť bude pravidelne informovaná o priebežných výstupoch prostredníctvom webovej stránky obce. Názory verejnosti budú zozbierané formou dotazníkového prieskumu.</p>
Obdobie spracovania	Od 22.9.2015 do 31.12.2015
Financovanie spracovania	Z rozpočtu obce, vo výške: 750,- eur

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR

Harmonogram spracovania PHSR												
Mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod									X			
Analytická časť									X	X		
Strategická časť										X	X	
Programová časť											X	
Realizačná časť											X	X
Finančná časť												X
Záver												X

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Formulár 3 (Ú3): Metódy zapojenia verejnosti do spracovania PHSR

Metóda	Informovanie verejnosti	Získavanie názorov verejnosti	Zohľadnenie názorov verejnosti
Verejné informačné tabule	áno		
Internetové stránky	áno	áno	áno
Obecné noviny	áno		
Obecný rozhlas	áno		
Stretnutia s kľúčovými ľuďmi		áno	áno
Návšteva v území	áno	áno	áno
Verejné vypočutie	áno	áno	áno
Využitie miestnych ľudí na získavanie názorov	áno	áno	áno
Dotazník pre záujmové skupiny			
Dotazník pre širokú verejnosť	áno	áno	áno
Pracovné skupiny	áno	áno	áno
Nezávislí experti poskytujúci poradenské služby	áno	áno	áno

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Formulár 4 (Ú8): Štruktúra dokumentu

Úvod

táto časť zahŕňa:

- stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PHSR,
- stručné zhrnutie východiskových koncepčných dokumentov, týkajúcich sa vymedzeného územia,
- zámer spracovania PHSR.

Analytická časť

táto časť zahŕňa:

- kompletnú analýzu vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie,
- ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PHSR vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov k 31.12. príslušného roku),
- analýzu silných a slabých stránok územia,
- identifikáciu hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov),
- analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),
- analýzu väzieb územia,

- SWOT analýzu (súhrnná tabuľka),
- analýzu možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja,
- identifikáciu východísk a možných riešení,
- odhad budúceho možného vývoja.

Strategická časť

táto časť zahŕňa:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,
- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách – oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

Programová časť

táto časť zahŕňa:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Realizačná časť

táto časť zahŕňa:

- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR, spôsob komunikácie, kooperácie a koordinácie,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- systém monitorovania a hodnotenia,
- akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky – vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Finančná časť

táto časť zahŕňa:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Záver

táto časť zahŕňa:

- informáciu o schválení a zverejnení PHSR.

Prílohy

táto časť zahŕňa:

- Príloha č. 1 – Zoznam členov riadiaceho tímu, pracovných skupín a partnerov zapojených do spracovania PHSR,
- Príloha č. 2 – Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR (východiskové strategické a koncepčné dokumenty, súvisiaca legislatíva),
- Príloha č. 3 – Zoznam skratiek použitých v PHSR,
- Príloha č. 4 – Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky,
- Príloha č. 5 – Dohoda o partnerstve.

A-Analytická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Analytická časť PHSR obsahuje komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie – analýzu aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Definuje vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce.

Zoznam analyzovaných východiskových koncepčných dokumentov a dát

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Gerlachov na roky 2015-2020 boli analyzované a zohľadnené už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Územný plán obce	priebežne	lokálna	Obecný úrad Gerlachov
Povodňová dokumentácia obce	priebežne	lokálna	Obecný úrad Gerlachov
PHSR Prešovského samosprávneho kraja 2008-2015 ²	2008-2015	regionálna	www.po-kraj.sk
Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja – Zmeny a doplnky 2004	od 2004	regionálna	www.po-kraj.sk
Národná stratégia regionálneho rozvoja SR	2030	národná	www.telecom.gov.sk
Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020 - návrh	2020	národná	www.telecom.gov.sk
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	od 2001	národná	www.telecom.gov.sk
Partnerská dohoda 2014-2020	2014-2020	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Operačné programy 2014-2020	2014-2020	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Stratégia Európa 2020	2020	európska	www.eu2020.gov.sk

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Okrem rôznych koncepčných dokumentov bolo pri spracovaní dokumentu použité aj veľké množstvo dát rôzneho charakteru. Ich prehľad zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát		
Oblasť dát/téma	Zdroj údajov	Webová stránka
Obyvateľstvo	Obec Gerlachov Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Mestská a obecná štatistika Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	www.obecgerlachov.sk www.statistics.sk www7.statistics.sk datacube.statistics.sk www.upsvar.sk datacube.statistics.sk/SODB/2011

² V súčasnosti prebieha proces spracovania nového PHSR Prešovského samosprávneho kraja, predpokladaný termín jeho schválenia je koncom roka 2015

Bývanie	Obec Gerlachov Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	www.obecgerlachov.sk datacube.statistics.sk/SODB/
Hospodárstvo	Obec Gerlachov Databáza regionálnej štatistiky Štatistický úrad SR Obchodný register Živnostenský register	www.obecgerlachov.sk www7.statistics.sk www.statistics.sk www.orsr.sk www.zrsr.sk
Školstvo a vzdelávanie	Obec Gerlachov	www.obecgerlachov.sk
Zdravotníctvo	Obec Gerlachov	www.obecgerlachov.sk
Sociálna sféra	Obec Gerlachov Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.obecgerlachov.sk www.upsvar.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

A.I Analýza vnútorného prostredia

História obce

Vznik obce sa datuje po tatárskom vpáde, kedy podtatranskú oblasť vypíňal súvislý prales. Osídľovanie sa spočiatku sústreďovalo okolo väčších riek, kde v tomto čase nebolo už takmer nijakých pozemkov, ktoré by nemali majiteľa. Pozornosť sa začala sústreďovať na neosídlené pozemky pod horami. K osídleniu lesa došlo asi v roku 1279. Ako prvá sa spomínala v dokumentoch osada Batizovce (roku 1286). Už o niekoľko rokov na to (roku 1342) sa spomína v dokumentoch aj osada Gerlachov. Kedy však presne bola založená obec Gerlachov, sa presne nevie. Jej vznik sa odhaduje okolo roku 1200. Názov obce mohol byť odvodený od mena spišskosobotského Gerlacha, vtedajšieho pána v obci, alebo od vodcu kolonizátorov, ktorí sa sem prisťahovali. Spomína sa aj slovo "Geröl", čo bol názov pre hrubý štrk blízko potoka "Stará voda" - Stovoda, v okolí ktorého bola pôvodne obec založená. Názov "Gerölsdorf" (dedina na štrku) sa pod vplyvom slovenčiny zmenil a vznikol Gearlsdorf - slovenský Gerlachov (www.obecgerlachov.sk).

V minulosti sa obec spomínala aj v knihe polyhistora Mateja Bela "Hungariae antiquae et novae prodromus" (Posol starého a nového Uhorska) z roku 1723: "Malá dedinka Gerlachov, ktorej obyvatelia okrem roľníctva hotovením tatranského oleja (terpentín) sa zamestnávali, bola pred dvesto rokmi známa". Okrem roľníctva a výroby oleja bola obec známa aj bielením plátna, ktoré dosahovalo veľmi vysokú kvalitu. Z plátna sa šili odevy a kroje pre ľudí v obci ale aj pre okolité dediny. O kultúrny rozhľad a vzdelanosť sa v minulosti starali učitelia. Z prvých záznamov uvedených v zápisnici kannonickej vizitácie z roku 1825 sa spomína meno prvého učiteľa Jozefa Kerschuta z Bielej (Turčiansky Martin), ktorý nielenže vyučoval od roku 1786, ale aj vykonával v obci bohoslužby ako farár. Obec ani po jeho odchode neostala bez učiteľa, najmä keď postavila školu. Len do roku 1961 mal Gerlachov okolo 26 nástupníkov. Učitelia sa nevenovali len vyučovaniu v škole, ale aj kultúrno-vzdelávacej práci. Divadlo sa v obci hralo po prvýkrát v roku 1926. Keďže kultúrny dom sa postavil až v roku 1951, do tohto času nemali divadelníci kde vystupovať a javisko si tak stavali sami v triede obecnej školy (www.obecgerlachov.sk).

Prírodné pomery

Geologická stavba a geomorfologické pomery

Geologickú stavbu územia tvorí hutianske súvrstvie, patriace do tzv. Podtatranskej skupiny (centrálnokarpatský paleogén – flyšové pásma). Prevažujú v ňom ílovce nad pieskovecami a zlepenkami. Tieto paleogénne horniny tvoria podložie pre kvartérne sedimenty (glacifluviálne

kaumulácie, fluviálne sedimenty, deluviálno-fluviálne sedimenty a pod.), ktoré ich takmer úplne pokrývajú a nachádzajú sa na povrchu. Asi 600 m severovýchodne od intravilánu obce sa nachádzajú glacifluviálne štrkopiesky a hrubozrnný piesok so značným obsahom sludy. Tieto sú odkryté a ťažia sa na stavebné účely. Vyťažené priestory sú rekultivované a plocha je zatravnená. Miesto, ktoré bolo vyťažené až na nepriepustnú vrstvu, bolo zaliate vodou a v súčasnosti sa tam nachádza jazierko. Z hľadiska geomorfologického členenia patrí katastrálne územie obce do Alpsko-Himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne západné Karpaty, Fatransko-Tatranskej oblasti, celku Podtatranská kotlina, podcelku Popradská kotlina a častí Lomnická pahorkatina. Z aspektu vertikálnej disekcie reliéfu prevláda na území obce mierne zvlnený reliéf kotlinových pahorkatín, ktorý je v súčasnosti modelovaný najmä eróznou-denudačnými a transportnými procesmi (Kollárová a kol., 2013).

Hydrogeografické pomery

Hydrologicky patrí územie obce do úmoria Baltského mora a do povodia rieky Poprad. Najväčším tokom v katastri obce je Gerlachovský potok, pretekajúci jej intravilánom. Severovýchodnú hranicu katastra obce tvorí Červený potok. Okrem nich sa v katastri obce nachádza niekoľko ďalších menších bezmenných prítokov. Potoky na území obce majú snehovo-dažďový režim odtoku, čo znamená, že najvyššiu vodnosť majú v apríli až v júli (s najvyššími prítokmi v máji) a najnižšiu v januári a februári. Kataster obce leží v hydrogeologickom rajóne QG 139 (Kryštalínium časti Vysokých Tatier a kvartér ich predpolia).

Klíma

Územie obce patrí do chladnej, veľmi vlhkej klimateckej oblasti, mierne chladného okrsku (C1) s priemernou júlovou teplotou v rozmedzí 12 °C až 16 °C, priemernou januárovou teplotou okolo -6 °C a priemernou ročnou teplotou vzduchu okolo 4 °C. Z aspektu zimnej turistiky je pomerne priaznivý priemerný ročný počet dní so snehovou pokrývkou, ktorý sa pohybuje okolo 120-140. Územie je pomerne bohaté na vlahu, priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje v rozpätí od 700 mm do 900 mm. V januári dosahuje úhrn zrážok okolo 50 mm, v júli 100-140 mm. Veterné pomery v katastri obce sú podmienené cirkuláciou ovzdušia, geografickými pomermi i blízkosťou Vysokých Tatier. V ročnom priemere prevažujú západné a severozápadné vetry. Pre územie je charakteristická inverzia teplôt.

Pôdy

Z pôdných typov dominujú v severnej (vyššie položenej) časti katastra podzoly modálne a humusovo-železité a tiež podzoly kambizemné so sprievodnými rankrami a litozemami. Južne od týchto pôdných typov, v nižšie položených častiach katastra, prevládajú pseudogleje modálne kyslé až pseudogleje stagnoglejové. Poľnohospodárske pôdy v katastri obce sú ohrozené len slabou vodnou eróziou a nie sú ohrozené veternou eróziou. Obsah humusu je nízky, pôdy sú málo úrodné (tri štvrtiny rozlohy patrí z hľadiska bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek do najhoršej, 3. triedy – skupina 8-9).

Rastlinstvo a živočíšstvo

Z hľadiska fytogeografického členenia patrí kataster do ihličnatej fytogeograficko-vegetačnej zóny. Prirodzenou potenciálnou vegetáciou sú jedľové a jedľovo-smrekové lesy. Kataster obce bol v minulosti odlesnený za účelom získania poľnohospodárskej pôdy a pasienkov. V stromovej etáži v súčasnosti dominuje smrek obyčajný, v hojnom počte sa vyskytujú aj borovica lesná a smrekovec opadavý. Z listnatých stromov tu rastie najmä javor horský, jarabina vtáčia a topoľ osikový. Zo stavovcov sú pre toto územie charakteristické najmä jeleň obyčajný, srnec hôrny, sviňa divá a líška obyčajná. Okrem nich sa tu vyskytuje aj vlk dravý a medveď hnedý (Kollárová a kol., 2013).

Kvalita životného prostredia

Ochrana prírody a krajiny

Z aspektu územnej ochrany prírody leží takmer celý kataster obce Gerlachov v ochrannom pásme Tatranského národného parku, na ktorom platí 2. stupeň územnej ochrany prírody a krajiny. Najsevernejšia časť katastra obce leží už priamo v Tatranskom národnom parku s 3. stupňom ochrany prírody a krajiny, pričom v rámci celého TANAPu sú vyčlenené zóny s 3. až 5. stupňom územnej ochrany. V katastri obce Gerlachov sa nenachádzajú žiadne maloplošné chránené územia s vyšším stupňom ochrany. Okrem národných prírodných rezervácií (NPR) a prírodných rezervácií (PR) Tatranského národného parku sa v blízkom okolí Gerlachova nachádza viacero maloplošných chránených území – napr. v katastri obce Batizovce je to národná prírodná rezervácia Mraznica (5. stupeň ochrany), v katastroch Batizoviec, Mengusoviec a Štôly PR Jelšina (4. stupeň ochrany), v Mengusovciach prírodná rezervácia Bôrik s 5. stupňom ochrany, v Kozích chrbtoch v katastri mesta Svit prírodná rezervácia Baba s 5. stupňom ochrany a mnohé ďalšie. Z hľadiska druhovej ochrany prírody rastie v katastri Gerlachova viacero zákonom chránených rastlín (napr. šafran karpatský/Heuffelov, horec luskáčovitý a ďalšie). Tatry, Nízke Tatry a blízky Slovenský raj sú zároveň vyhlásené za Chránené vtáčie územia.

Základným dokumentom pre realizáciu ochrany rozmanitosti podmienok a foriem života je Územný systém ekologickej stability. Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Poprad definuje v severnej časti katastra obce Gerlachov biosférické biocentrum (centrum biologickej diverzity) Tatry. Do južnej a juhovýchodnej časti katastra zasahuje biocentrum regionálneho významu Velický les, pričom na toto biocentrum nadväzuje v okolí Gerlachovského potoka biokoridor regionálneho významu. Miestny územný systém ekologickej stability tieto zóny biologickej diverzity dopĺňa o biocentrum miestneho významu, ležiace severne od intravilánu obce a o ďalšie terestrické i hydrické biokoridory miestneho významu, spájajúce jednotlivé biocentrá. V území sa vyskytuje aj viacero interakčných prvkov.

Odpadové hospodárstvo

Systém zberu komunálnych odpadov je v obci nastavený podľa reálnych potrieb obyvateľov a zabezpečuje sa v súlade s ustanoveniami Zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Na zber zmesového komunálneho odpadu z domácností sa používajú 110 l KUKA nádoby, na zber triedených zložiek odpadu (papier, plasty, kovy, sklo) 1100 l maloobjemové kontajnery (MOK) a zberné vrecia. Biologicky rozložiteľné komunálne odpady sa zbierajú cestou zmluvnej organizácie alebo sa ukladajú v domácych kompostéroch, kde dochádza k ich zhodnocovaniu. Ostatné komunálne odpady sa v závislosti od druhov odpadov zbierajú prostredníctvom veľkoobjemových kontajnerov alebo zberných vriec. Zber jednotlivých druhov odpadu zabezpečujú zmluvné organizácie.

Tabuľka 3: Frekvencia zberu komunálneho odpadu pre domácnosti

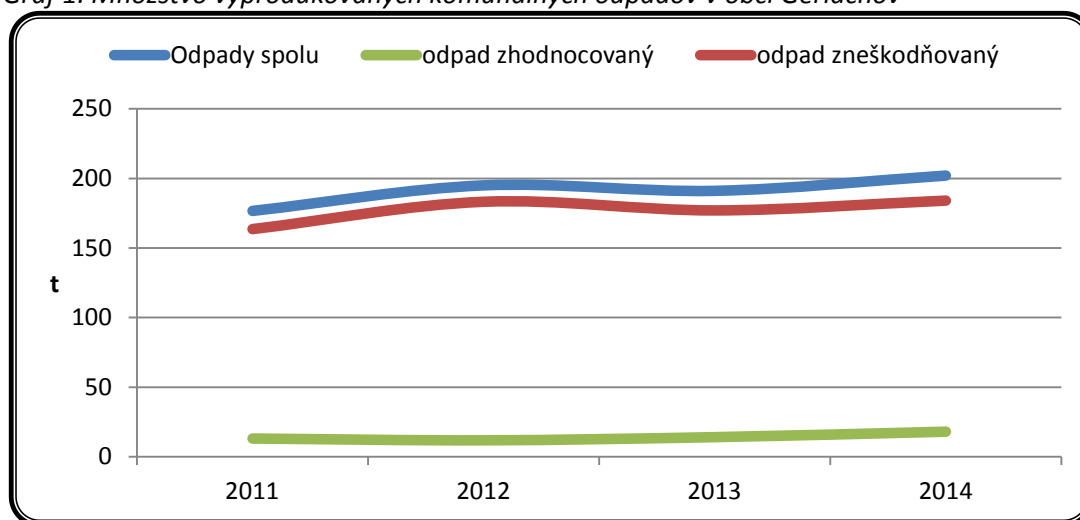
Názov odpadu	Kategória O-ostatný N-nebezpečný	Frekvencia zberu
zmesový KO	O	1 x za 7 dní
papier	O	1 x za mesiac
plasty	O	1 x za dva týždne
sklo	O	1 x za mesiac
BRKO	O	priebežne
veľkoobjemový odpad	O	2 x ročne
drobný stavebný odpad	O	priebežne
nebezpečný odpad	N	2 x ročne

Zdroj: VZN č. 3/2012 o nakladaní s odpadmi, Obecný úrad

Množstvo vyprodukovaných komunálnych odpadov má od roku 2011 mierne stúpajúcu tendenciu. Na konci roku 2014 bolo v obci vyprodukovaných 202 t komunálnych odpadov. Negatívnou skutočnosťou je však veľmi nízky podiel zhodnocovaných odpadov, ktorý sa každoročne pohybuje na úrovni cca 7 % (s pozitívnym nárastom na 9 % v roku 2014) z celkovej produkcie odpadov. Z tohto dôvodu a tiež v nadväznosti na ciele odpadového hospodárstva v Slovenskej republike je potrebné zvýšiť úsilie samosprávy v osvetovej aktivite a uvažovať tiež nad ďalšími opatreniami v záujme podpory triedenia odpadov v domácnostiach, čo by pomohlo zvyšovať podiel zhodnocovaných odpadov.

Graf 1: Množstvo vyprodukovaných komunálnych odpadov v obci Gerlachov

Zdroj: Program odpadového hospodárstva obce, Ročný výkaz o komunálnom odpade z obce Gerlachov 2014

Ochrana proti povodňam

Z hľadiska manažmentu povodí sa v katastri obce Gerlachov nenachádza žiadna lokalita, ktorá by bola ohrozovaná povodňami. Jedinú potenciálnu hrozbu by mohol predstavovať Gerlachovský potok, pretekajúci stredom obce. Jeho koryto je však v obci regulované a už niekoľko desaťročí nebolo na Gerlachovskom potoku ani pri výdatných a extrémnych zrážkach zaznamenané jeho vylíatie.

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka zobrazuje základné parametre stavu a pohybu obyvateľstva obce Gerlachov za posledných 10 rokov. Počet obyvateľov sa v tomto období zvýšil o 26 (z 804 v roku 2005 na 830 v roku 2014). Takmer dve pätiny obyvateľov Gerlachova tvoria osoby narodené v inej obci, autochtónne obyvateľstvo predstavuje 60,2 % všetkých obyvateľov s trvalým pobytom v obci (podľa výsledkov SODB 2011).

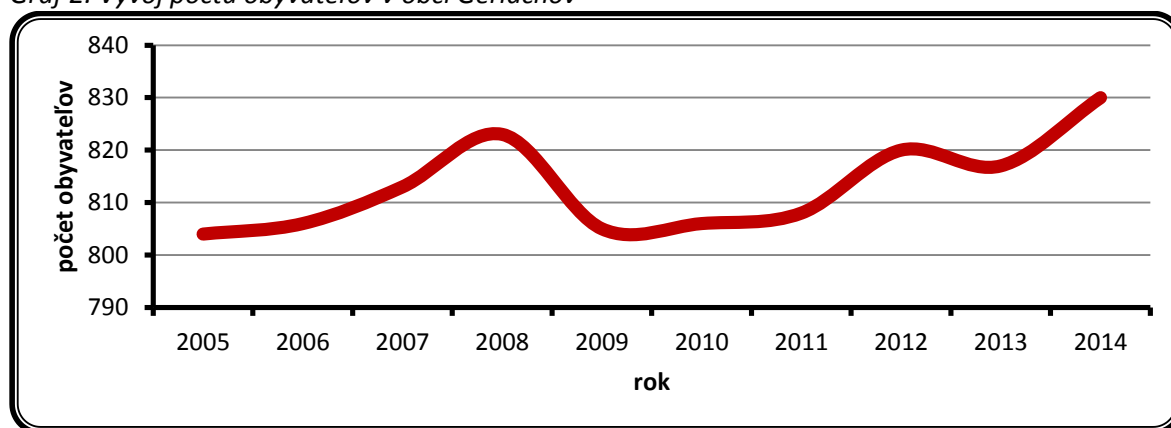
Tabuľka 4: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvateľov (k 31.12.)	804	806	813	823	805	806	808	820	817	830
Živonarodení	16	12	7	12	5	5	12	6	10	11
Zomrelí	12	11	5	3	7	6	9	6	10	3
Bilancia prirodzeného pohybu	4	1	2	9	-2	-1	3	0	0	8
Prisťahovaní	10	4	12	10	2	7	10	14	16	14
Vysťahovaní	6	3	7	9	18	5	7	2	19	9
Migračné saldo	4	1	5	1	-16	2	3	12	-3	5
Bilancia celkového pohybu	8	2	7	10	-18	1	6	12	-3	13
Hr.m. živorodenosti (‰)	19,9	14,9	8,6	14,6	6,2	6,2	14,9	7,3	12,2	13,3
Hr.m. úmrtnosti (‰)	14,9	13,6	6,2	3,6	8,7	7,4	11,1	7,3	12,2	3,6
Hr.m. prirodzeného prírastku (‰)	5,0	1,2	2,5	10,9	-2,5	-1,2	3,7	0,0	0,0	9,6
Hr.m. imigrácie (‰)	12,4	5,0	14,8	12,2	2,5	8,7	12,4	17,1	19,6	16,9
Hr.m. emigrácie (‰)	7,5	3,7	8,6	10,9	22,4	6,2	8,7	2,4	23,3	10,8
Hr.m. migračného salda (‰)	5,0	1,2	6,2	1,2	-19,9	2,5	3,7	14,6	-3,7	6,0
Hr.m. celkového prírastku (‰)	10,0	2,5	8,6	12,2	-22,4	1,2	7,4	14,6	-3,7	15,7

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné prepočty

K 31.12.2014 bol počet obyvateľov obce 830. Za posledných 10 rokov možno v obci zo strednodobého hľadiska pozorovať trend mierneho nárastu počtu obyvateľov. Negatívne do tohto priaznivého trendu zasiahol rok 2009, v ktorom došlo k výraznému medziročnému prepadu počtu obyvateľov.

Graf 2: Vývoj počtu obyvateľov v obci Gerlachov

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Gerlachov možno považovať za pronatalitnú obec. Úroveň natality za posledných 10 rokov mala pomerne nevyrovnaný priebeh, keď sa pohybovala v rozmedzí cca 6 – 20 ‰. Najpriaznivejší za ostatných 10 rokov bol rok 2005, počas ktorého sa narodilo 16 detí a hrubá miera živorodenosti dosiahla úroveň 19,9 ‰. Najmenej priaznivé boli roky 2009 a 2010, počas ktorých sa narodilo zhodne po 5 detí a hrubá miera živorodenosti tak dosiahla úroveň 6,2 ‰. Priemerná hodnota tohto

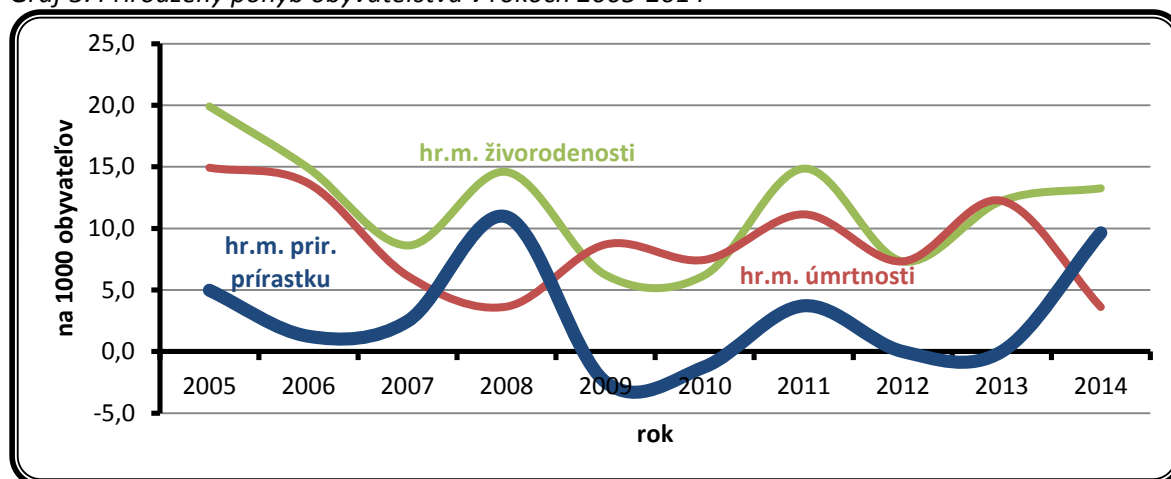

ukazovateľa za celé hodnotené obdobie, teda za posledných 10 rokov, bola 11,8 ‰. Obec takto v tomto ukazovateli dosahuje pomerne priaznivé hodnoty. Pre porovnanie, v okrese Poprad sa hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni cca 10 ‰, v Prešovskom kraji cca 11,5 ‰ a v Slovenskej republike rovnako ako v popradskom okrese na úrovni cca 10 ‰.

Medziročný vývoj počtu zomrelých mal, podobne ako tomu bolo u počtu živonarodených, nevyrovnaný priebeh. Najmenej zomrelých za posledných 10 rokov bolo v rokoch 2008 a 2014 (zhodne po 3 osoby), najviac v roku 2005 (12 osôb). Úroveň mortality sa teda pohybovala v rozmedzí od 3,6 po 14,9 ‰, pričom priemer za posledných 10 hodnotených rokov bol v Gerlachove 8,9 ‰. V obci teda môžeme pozorovať vyššiu mieru úmrtnosti akú má okres Poprad (8 ‰) a Prešovský kraj (8 ‰) a zároveň nižšiu ako je priemer Slovenskej republiky (cca 9,5 ‰).

Pozitívne hodnoty hrubej miery živorodenosti s mierne negatívnymi hodnotami hrubej miery úmrtnosti sa odzrkadľujú v bilancii prirodzeného pohybu obyvateľstva Gerlachova. Obec bola počas väčšiny hodnoteného obdobia populačne zisková. Najpriaznivejší bol rok 2008 (prirodzený prírastok +9 obyvateľov), k populačnému úbytku obyvateľstva došlo len v rokoch 2009 a 2010 (o 2, resp. o 1 obyvateľa). Hrubá miera prirodzeného prírastku sa tak v posledných 10 rokoch pohybovala v rozmedzí od -2,5 ‰ v spomínanom roku 2009 po 10,9 ‰ v roku 2008. Z dôvodu kombinácie pomerne vysokej natality na jednej strane a zvýšenej mortality na strane druhej, bola reprodukcia obyvateľstva za posledných 10 rokov síce priaznivá, avšak málo efektívna. Prirodzenými populačnými procesmi tak v obci dochádzalo poväčšine k prírastku obyvateľov (okrem dvoch rokov, keď došlo k úbytku a dvoch rokov, keď bola bilancia prirodzeného pohybu nulová). Celkovo sa za posledných 10 rokov prirodzeným pohybom zvýšil počet obyvateľov obce o 24.

Graf 3: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Tak ako vývoj prirodzeného pohybu, aj vývoj z hľadiska migračného pohybu je v obci pozitívny. Hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 12,1 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo cca 10 osôb). V absolútnom vyjadrení sa počet prisťahovaných medziročne pohyboval v rozmedzí od 2 v roku 2009 po 16 osôb v roku 2013. Hrubá miera imigrácie sa teda pohybovala v rozmedzí od 2,5 do 19,6 ‰.

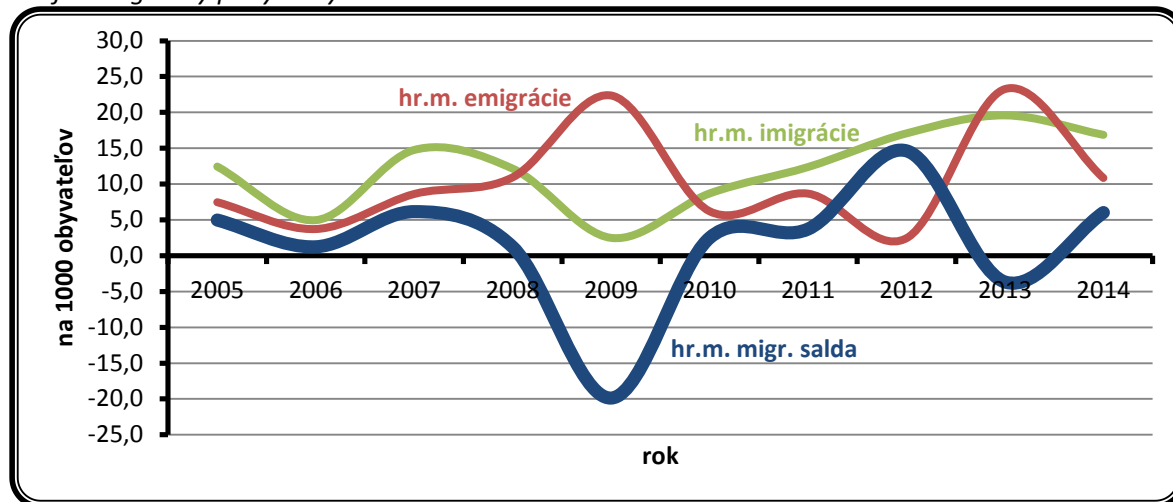
Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala nižšie hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 10,4 ‰ (v priemere cca 8,5 vysťahovaných osôb ročne). Tento ukazovateľ sa pohyboval v rozmedzí od 2,4 ‰ v roku 2012 (2 vysťahovaní v danom roku), kedy bol najnižší, po 23,3 ‰ v roku 2013 (19 vysťahovaných), kedy bol najvyšší.

Výsledkom hore uvedených procesov bol prevažne priaznivý vývoj migračného salda, ktoré sa pohybovalo v rozmedzí od -16 osôb v roku 2009 (migračný úbytok na úrovni -19,9 ‰) po 12 osôb v roku 2012 (migračný prírastok na úrovni 14,6 ‰). Záporné migračné saldo obec zaznamenala len v rokoch 2009 a 2013. Ostatných 8 rokov bolo migračné saldo kladné. Celkovo sa za posledných 10

rokov migračným pohybom zvýšil počet obyvateľov obce o 14. Väčšinu hodnoteného obdobia teda obec vykazuje pozitívnu bilanciu migračného salda, pričom z aspektu migrácie v nej prevažne prebiehajú procesy nárastu populácie. Možno teda konštatovať, že trend vývoja za posledných 10 rokov je priaznivý.

Graf 4: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014

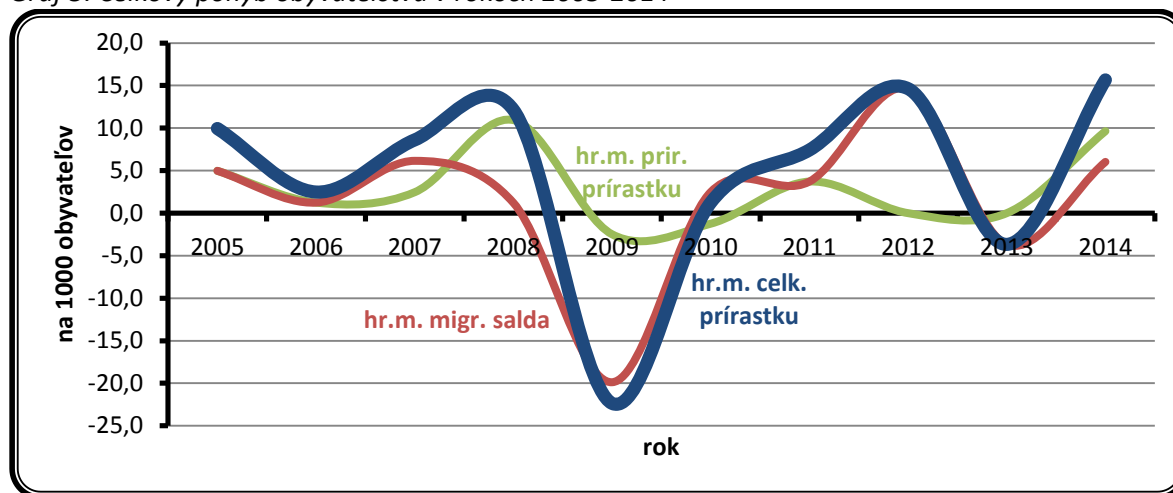

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Hrubá miera prirodzeného prírastku dosahovala počas väčšiny hodnoteného obdobia kladné hodnoty (viac ľudí sa v danom roku narodilo ako zomrelo), čiže prirodzenými populačnými procesmi počet obyvateľov takmer každoročne rástol. Bilancia prirodzeného pohybu za celé hodnotené obdobie je kladná, na úrovni 24 osôb (tzn., že za posledných 10 rokov sa narodilo o 24 osôb viac ako ich zomrelo). Podobne, aj hrubá miera migračného salda dosahovala väčšinou kladné hodnoty (znamenajúce migračný prírastok obyvateľstva). Celkovo je migračné saldo za hodnotené obdobie kladné, na úrovni +14 osôb (tzn., že za posledných 10 rokov sa do obce prisťahovalo o 14 osôb viac ako sa z nej vysťahovalo).

Výsledkom kombinácie vyššie popísaných prirodzených populačných procesov a migračných procesov je priaznivá bilancia celkového pohybu obyvateľstva Gerlachova v rokoch 2005 až 2014. Celkový úbytok obyvateľstva obec zaznamenala len v rokoch 2009 a 2013, ostatných 8 rokov dochádza k celkovému prírastku obyvateľov. Situáciu ohľadne populačného vývoja v obci možno teda hodnotiť pozitívne.

Graf 5: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014

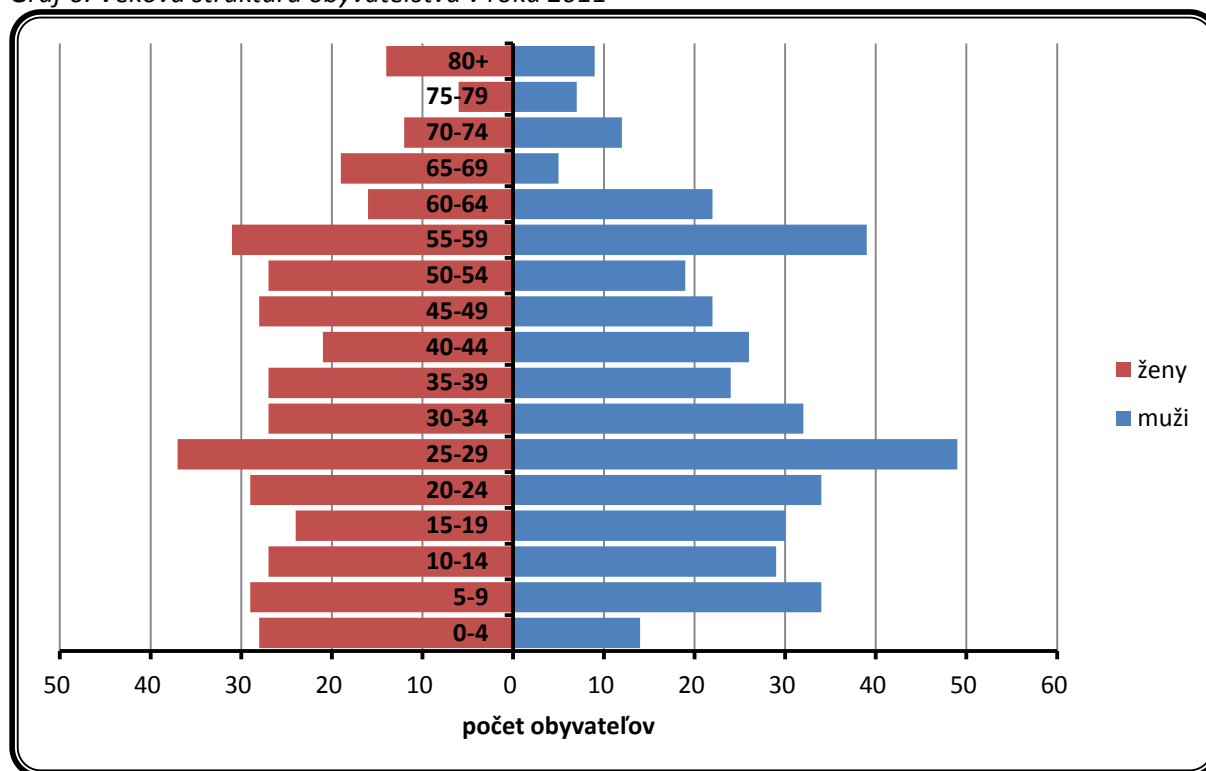
Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Veková štruktúra

Vekovú pyramídu obyvateľstva Gerlachova možno charakterizovať ako regresívny typ, keďže početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) nedosahuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (v pomere 161 ku 238). Najvyššie zastúpenie v štruktúre obyvateľstva majú vekové skupiny (podľa poradia) 25-29 a 55-59 ročných. Pozitívnym momentom je práve vysoké zastúpenie zložky obyvateľstva vo veku 25-29 rokov, čo sú obyvatelia s najvyšším potenciálom progresívneho reprodukčného správania. V nadväznosti na (regresívny) typ vekovej pyramídy možno konštatovať, že z dlhodobého hľadiska bude počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) klesať.

Graf 6: Veková štruktúra obyvateľstva v roku 2011

Zdroj: SODB 2011, vlastné spracovanie

Priemerný vek obyvateľstva v roku 2011 predstavoval 36,24 roka (35,59 u mužov a 36,90 roka u žien). V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových skupín, prevláda predproduktívna zložka (0-14 r.) nad poproduktívnou zložkou (65+ r.), pričom podiel produktívnej zložky (69,7 %) je pomerne priaznivý (napr. v rámci Slovenska je tento podiel cca 72 %).

Tabuľka 5: Vybrané parametre vekovej štruktúry obyvateľstva obce Gerlachov

	Počet obyvateľov	Veková štruktúra (%)			Priemerný vek
		0-14	15-64	65+	
Gerlachov	809	19,9	69,7	10,4	36,24

Zdroj: SODB 2011

Národnostná a konfesionálna štruktúra

Národnostné zloženie obyvateľstva obce Gerlachov je takmer homogénne, keďže až 88,01 % obyvateľov sa hlási k slovenskej národnosti. K rómskej národnosti sa v poslednom sčítaní (SODB 2011) prihlásilo 5,93 % obyvateľov, k českej 0,74 % a k rusínskej 0,37 % obyvateľov. K ruskej, židovskej, moravskej a k inej národnosti sa prihlásilo po 1 obyvateľovi. U 4,45 % obyvateľov národnosť zistená nebola.

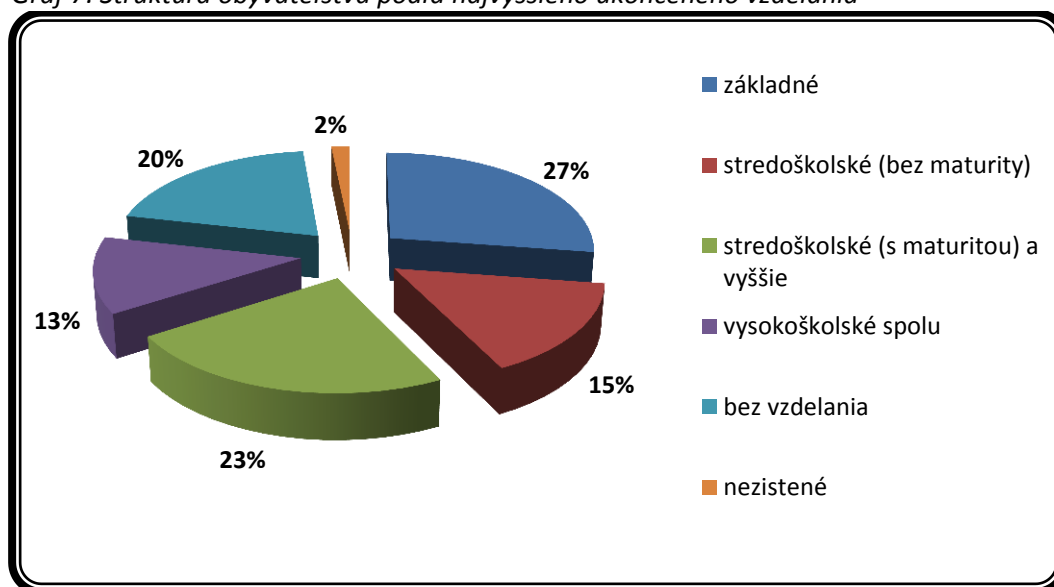

Konfesionálna štruktúra obyvateľstva Gerlachova je pomerne rozmanitá. V obci prevláda rímskokatolícke vierovyznanie s podielom 46,72 %, výrazne je však zastúpená aj Evanjelická cirkev augsburského vyznania, ku ktorej sa prihlásilo 31,52 % obyvateľov. K Cirkvi adventistov siedmeho dňa sa v obci hlási 5,69 % obyvateľov, ku gréckokatolíckej cirkvi 1,36 %, k Evanjelickej cirkvi metodistickej 1,24 %, k pravoslávnej cirkvi a k Bratskej jednote Baptistov zhodne po 0,25 % obyvateľov. K iným vierovyznaniam sa prihlásilo 1,61 % obyvateľov, k žiadnemu náboženstvu sa nehlási 6,30 % a u 5,07 % obyvateľov obce nebola zistená príslušnosť ku konfesiám (SODB 2011).

Vzdelanostná štruktúra

Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 (SODB, 2011) má až 27 % obyvateľov obce ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie len základné vzdelanie. Stredoškolské vzdelanie bez maturity (max. vúčny list) má 15 % obyvateľov a stredoškolské vzdelanie s maturitou a vyššie má takmer 1/4 obyvateľov Gerlachova. Vysokoškolské vzdelanie malo v roku 2011 trinásť percent obyvateľov obce.

Graf 7: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Poz.: v kategórii „bez vzdelania“ sú zahrnuté osoby s neukončeným základným vzdelaním a deti do 16 rokov

Zdroj: SODB 2011

Základné socioekonomické charakteristiky obyvateľstva

Miera ekonomickej aktivity (podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov na počte obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku) v obci Gerlachov predstavuje 62,5 %. Zo 405 ekonomicky aktívnych osôb bolo v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 pracujúcich osôb (okrem pracujúcich dôchodcov) 270, pracujúcich dôchodcov bolo 9, na materskej dovolenke boli 3 osoby a 127 obyvateľov bolo nezamestnaných. Medzi ekonomicky aktívne osoby sa zaraďujú aj vypomáhajúci (neplatení) členovia domácností v rodinných podnikoch. V tejto kategórii bola v čase sčítania 1 osoba. Z 809 obyvateľov obce bolo 152 dôchodcov (pracujúcich aj nepracujúcich spolu), čo predstavuje 18,8 % obyvateľstva. Ďalšiu viac ako štvrtinu (26,9 %) všetkých obyvateľov tvorili deti do 16 rokov a študenti.

Tabuľka 6: Obyvateľstvo podľa ekonomickej aktivity

			počet	podiel (%)
Osoby nezávislé	v tom:	ekonomicky aktívni	405	50,1
		rodičovská dovolenka	18	2,2
		nepracujúci dôchodcovia	143	17,7
		ostatní nezávislí	0	0,0
	nezávislé osoby spolu:		566	70,0
Osoby závislé	v tom:	deti do 16 rokov	171	21,1
		študenti stredných škôl	26	3,2
		študenti vysokých škôl	21	2,6
		ostatní závislí, nezistení	25	3,1
	osoby závislé spolu:		243	30,0
Obyvateľstvo spolu			809	100,0

Zdroj: SODB 2011

Zamestnanosť a mzdy

Ukazovateľ „odvetvie ekonomickej činnosti“ predstavuje druh výroby alebo činnosti podniku alebo iného subjektu, ktorú obyvateľ aktuálne alebo v poslednom pracovnoprávnom vzťahu vykonával. Vzťahuje sa na obyvateľov starších ako 16 rokov, ktorí už niekedy pracovali.

Podľa SODB 2011 najväčšiu časť zo 405 ekonomicky aktívnych obyvateľov Gerlachova predstavovali pracujúci v odvetviach priemyselnej výroby (69 obyvateľov; 17 % z celkového počtu EAO), zdravotníctva a sociálnej pomoci (54 obyvateľov; 33 %) a ubytovacích a stravovacích služieb (42 obyv.; 10 %). Významnejšie zastúpenie medzi pracujúcimi mali ešte odvetvia veľkoobchodu a maloobchodu a poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu (40, resp. 37 zo 405 EAO).

Keďže Gerlachov je vidieckou obcou s menším počtom pracovných príležitostí, dôležitú úlohu v otázke zamestnanosti obyvateľstva zohráva dochádzka do zamestnania. Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, takmer dvaja z troch ekonomicky aktívnych obyvateľov (65,68 %) musia za prácou dochádzať mimo obec svojho bydliska. Najvyšší podiel dochádzajúcich do zamestnania mimo obec svojho bydliska bol v odvetviach zdravotníctva a sociálnej pomoci a priemyselnej výroby, ťažby a dobývania (10,37 % resp. 10,12 %).

Až v 7 odvetviach zo 14 bol podiel dochádzajúcich mimo obec svojho bydliska 75 % a vyšší – najviac v odvetví činnosti v oblasti nehnuteľností, financií, poisťovania, informácií a komunikácie a v odvetví ostatných činností spolu (kde patria napr. športové a rekreačné činnosti, činnosti herní, ostatné osobné služby a pod.) – v týchto odvetviach odchádzajú za prácou všetci pracujúci. Na druhej strane, najnižší podiel dochádzajúcich do zamestnania (odvetvie, pri ktorom sa v Gerlachove miesto práce najviac prekrýva s miestom bydliska) bol v odvetví dodávky energií a odpadového hospodárstva (40,00 %). Z 25 osôb v kategórii „nezistené“ (osoby, ktoré neuviedli v ktorom odvetví pracujú) 11 dochádza za prácou mimo obec svojho bydliska (44,00 %).

Tabuľka 7: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti

Odvetvie ekonomickej činnosti ³	Počet EAO	podiel	
		z toho dochádza do zamestnania	dochádzajúcich do zamestnania v danom odvetví (%)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	37	15	40,54
Priemyselná výroba, ťažba a dobývanie	69	41	59,42
Dodávka energií, odpadové hospodárstvo	10	4	40,00
Stavebníctvo	34	21	61,76
Veľkoobchod, maloobchod	40	27	67,50
Doprava a skladovanie	5	3	60,00
Ubytovacie a stravovacie služby	42	33	78,57
Činnosti v oblasti nehnuteľností, financií, poisťovania, informácií a komunikácie	7	7	100,00
Odborné, vedecké a technické činnosti	20	17	85,00
Administratívne a podporné služby	6	5	83,33
Verejná správa a obrana	22	12	54,55
Vzdelávanie	24	18	75,00
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	54	42	77,78
Ostatné činnosti spolu	10	10	100,00
Nezistené	25	11	44,00
Spolu	405	266	65,68

Zdroj: SODB 2011

Najdôležitejším miestom dochádzky za prácou boli pre obyvateľov Gerlachova v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 mestá Svit (do ktorého dochádzalo za prácou 42 obyvateľov, najviac do odvetvia priemyselnej výroby), Poprad (41 obyvateľov, najviac do ubytovacích a stravovacích služieb, verejnej správy, školstva a zdravotníctva) a Vysoké Tatry (33 obyvateľov, najviac do školských a zdravotníckych zariadení). Vo väčšom počte odchádzali obyvatelia obce za prácou aj do Batizoviec (17 obyvateľov). Do inej obce v rámci okresu Poprad odchádzalo celkovo 144 osôb, do iných okresov v rámci SR celkom 24 osôb a do zahraničia 29 ekonomicky aktívnych obyvateľov (SODB 2011).

Jednou z dôležitých charakteristík pracovného trhu a zároveň významným ukazovateľom vyspelosti/zaostalosti regiónu je nastavenie výšky miezd v danom regióne. Obec leží v okrese Poprad a ako napovedá tabuľka nižšie, tento okres patrí z hľadiska výšky priemerných nominálnych mesačných miezd zamestnancov síce medzi podpriemerné regióny Slovenska, zároveň má však najvyššie mzdy v rámci Prešovského kraja. V roku 2014 bola uvedená mzda v okrese Poprad (835 eur) vyššia ako priemer v Prešovskom kraji (767 eur) ako aj v okolitých okresoch a zároveň nižšia ako v Slovenskej republike (dosahovala 87 % priemeru SR; na Slovensku bola o 122 eur vyššia). Takáto pomerne vysoká úroveň priemernej nominálnej mesačnej mzdy (v porovnaní so susednými a s ostatnými okresmi východného Slovenska) je odrazom dobrej úrovne ekonomiky v okrese Poprad a, navyše, tento faktor priaznivo pôsobí najmä na mladé obyvateľstvo, ktoré neemigruje z obce za lepšími ekonomickými podmienkami v takej miere, ako je tomu v iných, „zaostalejších“ obciach a okresoch.

³ kvôli zjednodušeniu a prehľadnosti sú niektoré odvetvia v danej tabuľke oproti klasifikácii SK NACE Rev.2 združené

Tabuľka 8: Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (eur)

	2010	2011	2012	2013	2014
okres Poprad	738	755	790	782	835
okres Kežmarok	611	620	635	648	680
okres Levoča	672	740	735	718	759
okres Spišská Nová Ves	652	726	752	746	799
okres Liptovský Mikuláš	676	754	767	729	776
Prešovský kraj	659	697	715	721	767
Slovenská republika	828	853	881	891	957

Poz.: údaje za podniky s 2 a viac zamestnancami

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza STATdat

V ostatných 10-15 rokoch, najmä v súvislosti s nástupom informačného veku a masívnym rozvojom informačno-komunikačných technológií, sa na trhu práce (predovšetkým na primárnom) čoraz väčší dôraz kladie na digitálne zručnosti zamestnancov. Schopnosť osôb uplatniť sa na trhu práce je vo výraznej miere determinovaná úrovňou ich počítačových znalostí. Z tohto aspektu je pomerne priaznivým momentom digitálna gramotnosť obyvateľov Gerlachova. Viac ako polovica obyvateľov ovláda prácu s internetom (53,8 % trvalo bývajúcich obyvateľov) a prácu s textom (51,1 %). Takmer polovica obyvateľov ovláda prácu s elektronickou poštou ovláda 47,7 % obyvateľov a prácu s tabuľkami ovláda viac ako tretina obyvateľov obce (36,1 %). Ozajstný počet obyvateľov ovládajúcich/neovládajúcich prácu s počítačom sa však môže líšiť, keďže približne 9 % obyvateľov neuviedlo svoje digitálne schopnosti.

Tabuľka 9: Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí

Trvalo býajúce obyvateľstvo spolu	práca s textom			práca s tabuľkami		
	áno	nie	nezistené	áno	nie	nezistené
	413	327	69	292	437	80
	práca s elektronickou poštou (e-mail)			práca s internetom		
	áno	nie	nezistené	áno	nie	nezistené
809	386	348	75	435	310	64

Zdroj: SODB 2011

Nezamestnanosť

Výrazným sociálno-ekonomickým javom spojeným s existenciou trhu práce je nezamestnanosť. Tá predstavuje jednak vážny ekonomický problém, pretože reprezentuje stratenú potenciálnu hodnotu celej ekonomiky, no zároveň je i významným sociálnym indikátorom, pretože, ako to dokazujú viaceré štúdie, je spojená s takými spoločenskými javmi, ako je zvýšená rozvodovosť, kriminalita, zlé mentálne a fyzické zdravie, rôzne sociálno-patologické javy a pod.

Existencia nezamestnanosti má teda silný vplyv na život samotných nezamestnaných. Strata zamestnania prináša pre jednotlivca rôzne negatívne dôsledky, ktoré sa netýkajú len poklesu životnej úrovne, spojeného s poklesom príjmu, ale aj výrazných zmien v každodennom živote, spoločenských vzťahoch, hodnotách, v sociálnych inštitúciách (najmä v rodine). Nezamestnaní majú menej priestoru pre prijímanie zásadných rozhodnutí o svojom živote a menšiu šancu rozvíjať svoje zručnosti. S výskytom nezamestnanosti, najmä dlhodobej, hrozí pre jednotlivca riziko asociálneho správania, spôsobené nadbytkom času, nudou, nedostatkom programu a povinností a vylúčením zo spoločnosti. Medzi najcitlivejšie a najzávažnejšie dôsledky nezamestnanosti patrí výskyt chudoby. Chudoba a nezamestnanosť sú totiž veľmi úzko korelujúce fenomény, spôsobujúce jednotlivcom ťažké sociálne a psychologické dôsledky.

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v obci pohybuje v rozmedzí 60 až 104. Miera nezamestnanosti sa teda v obci za ostatných 7 rokov pohybovala v rozpätí od 14,8 % (2008) po 25,7 % (2012 a 2013),

pričom najmä v posledných 5 rokoch sa pohybuje na vysokej úrovni až okolo 25 %. Pre porovnanie, k 31.12.2014 bola miera nezamestnanosti v okrese Poprad cca 15 %, Kežmarok 30 %, Levoča 20 %, Spišská Nová Ves 18 %, v Prešovskom kraji bola na úrovni 20 % a v Slovenskej republike 14 %. V Gerlachove je teda miera nezamestnanosti veľmi vysoká.

Tabuľka 10: Vývoj nezamestnanosti v obci

k 31.12.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet UoZ	60	87	95	99	104	104	98
Miera nezamestnanosti (%)	14,8	21,5	23,5	24,4	25,7	25,7	24,2

Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Na konci prvého kvartálu 2015 bolo v obci na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných 101 uchádzačov o zamestnanie. Z tohto počtu bolo 53 mužov (52,5 %) a 48 žien (47,5 %). Z hľadiska vekovej štruktúry tvorili najvyšší podiel medzi UoZ uchádzači vo vekovej skupine 30-39 r.

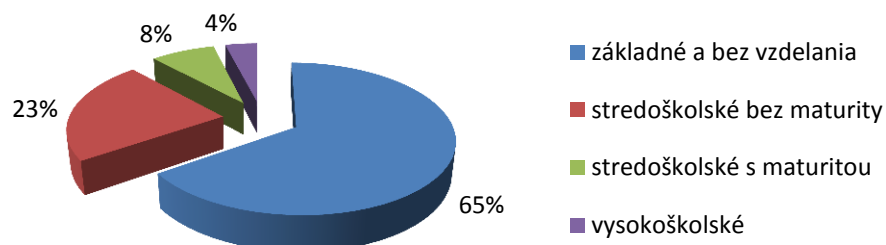
Tabuľka 11: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.3.2015

do 19 r.		20-29 r.		30-39 r.		40-49 r.		50-59 r.		nad 60 r.		UoZ spolu	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
4	4,0	22	21,8	32	31,7	20	19,8	20	19,8	3	3,0	101	100,0

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce. Z tohto hľadiska je v Gerlachove alarmujúcou skutočnosť, že zo 101 uchádzačov o zamestnanie na konci prvého kvartálu 2015 bolo až 65 % len s najvyšším ukončeným základným vzdelaním a ďalších 23 % tvorili UoZ so stredoškolským vzdelaním bez maturity (výučný list). Maturitu má 8 % UoZ a 4 % UoZ majú ukončené vysokoškolské vzdelanie.

Graf 8: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.3.2015

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

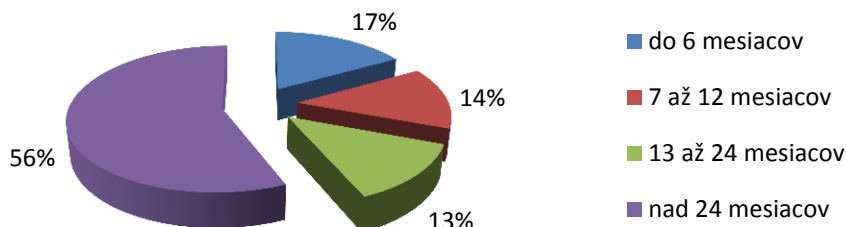
Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie patrí medzi najvýznamnejšie parciálne indikátory, poukazujúce na „zdravie“ ekonomickej a sociálnej sféry v tom – ktorom regióne. S nepriaznivou štruktúrou UoZ podľa doby evidencie (tzn. s vysokým podielom dlhodobo nezamestnaných osôb – nad 12 mesiacov) sa spájajú výrazné problémy ekonomického a sociálneho charakteru (vysoké sociálne dávky, „neschopnosť“ zamestnať takýchto obyvateľov, chudoba, sociálno-patologické javy a pod.). Z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie sa sleduje predovšetkým podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie, keďže dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi výrazne negatívne ukazovatele socioekonomického rozvoja (resp. zaostalosti) daného regiónu.

V Slovenskej republike sa podiel krátkodobo nezamestnaných (do 6 mesiacov) pohybuje na úrovni cca 38 %, podiel strednodobo nezamestnaných (7 – 12 mesiacov) na úrovni cca 16 % a podiel

dlhodobo nezamestnaných okolo úrovne 46 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov v rámci všetkých regiónov Európskej únie). V Gerlachove bol podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov) k 31.3.2015 až 69 %, pričom až 56 % z celkového počtu UoZ je nezamestnaných viac ako 2 roky a 33 % UoZ dokonca viac ako 4 roky.

Graf 9: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.3.2015

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM) nám zatrieduje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie pred tým, než sa stal nezamestnaným. Jednotlivé zamestnania sú v KZAM rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri KZAM sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní.

Najvyšší podiel v štruktúre UoZ v Gerlachove majú osoby bez pracovného zaradenia a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (44,6 %, resp. 37,6 %). Pri skupine osôb bez pracovného zaradenia ide najmä o tie osoby, ktoré predtým nikde nepracovali (teda absolventi, ženy, ktoré boli hneď po skončení štúdia na materskej/rodičovskej dovolenke, dlhodobo nezamestnané osoby, ktoré si od skončenia štúdia doteraz žiadne zamestnanie nenašli a pod.). Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci sú tí UoZ, ktorí v poslednom zamestnaní vykonávali práce vyžadujúce si vedomosti na úrovni základnej školy (ako napr. jednoduché a rutinné práce vyžadujúce ručné nástroje a fyzickú silu – upratovanie, čistenie, kopanie jám, zametanie ulíc, stráženie majetku, manipulácie s nákladmi a pod.).

Tabuľka 12: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.3.2015

Trieda KZAM	Počet UoZ	Podiel (%)
0 – Príslušníci ozbrojených síl	0	0,0
1 – Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci	0	0,0
2 – Špecialisti	0	0,0
3 – Technickí a odborní pracovníci	3	3,0
4 – Administratívni pracovníci	1	1,0
5 – Pracovníci v službách a obchode	4	4,0
6 – Kvalifikovaní pracovníci v poľnohosp., lesníctve a rybárstve	4	4,0
7 – Kvalifikovaní výrobcovia a remeselníci	1	1,0
8 – Operátori a montéri strojov a zariadení	5	5,0
9 – Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	38	37,6
A – Osoby bez pracovného zaradenia	45	44,6
Spolu	101	100,0

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Domový a bytový fond

Charakteristika bytového fondu Gerlachova je pomerne dobrá. Takmer všetky byty sú obývané vlastníkom daného bytu (160 zo 175), pričom až takmer 95 % bytov má tečúcu vodu (166 zo 175). V obci sa nachádzajú veľké domy, najviac bytov má 5 a viac obytných miestností (78 zo 175). Menej priaznivá je veková štruktúra bytov, keďže až 3/4 z nich boli postavené do roku 1990. Až 90 % bytov, ktorých vek je známy, má viac ako 25 rokov.

Tabuľka 13: Byty podľa formy vlastníctva a systému dodávky vody

	byty obývané vlastníkom	družstevné byty	byty v nájme	iná forma vlastníctva bytu	nezistené	Spolu
v obytnej jednotke je tečúca voda	153	1	1	9	2	166
v obytnej jednotke nie je tečúca voda	0	0	0	2	0	2
nezistené	7	0	0	0	0	7
Byty spolu	160	1	1	11	2	175

Zdroj: SODB 2011

Tabuľka 14: Byty podľa obytných miestností

1 obytná miestnosť	2 obytné miestnosti	3 obytné miestnosti	4 obytné miestnosti	5 a viac obytných miestností	nezistené	Spolu bytov
10	23	40	24	78	0	175

Zdroj: SODB 2011

Tabuľka 15: Byty podľa obdobia výstavby

	pred r. 1919	1919-1945	1946-1990	1991-2000	2001-2011	nezistené	spolu
počet bytov	6	15	136	11	6	42	216

Zdroj: SODB 2011

Po Sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 boli v obci v rámci individuálnej bytovej výstavby postavené ďalšie 2 rodinné domy (1 v roku 2011 a 1 v roku 2014).

Dopravná infraštruktúra

Cestná doprava

Obec Gerlachov leží na ceste III. triedy č. 018150⁴, ktorá prebieha severo-južným smerom a spája cestu II. triedy č. 537 v Tatranskej Polianke cez Gerlachov a Batizovce s cestou I. triedy I/18 vo Svite. Najbližšie napojenie Gerlachova na cestu I. triedy teda predstavuje križovatka vo Svite. Veľmi blízko Gerlachova prechádza aj najdôležitejšia dopravná tepna Slovenska – diaľnica D1. Výjazd na túto diaľnicu sa nachádza pri Poprade alebo pri Mengusovciach (pri tuneli Bôrik). Z aspektu pripojenia obce na nadradenú dopravnú infraštruktúru a na cesty I. triedy je teda poloha Gerlachova veľmi výhodná. Najdôležitejším dopravným uzlom pre Gerlachov je mesto Poprad, na území ktorého sa nachádzajú zastávky medzinárodnej autobusovej i železničnej prepravy ako i medzinárodné letisko. Linky autobusovej dopravy zabezpečujú pre obyvateľov obce spojenie s okolitými obcami a mestami.

⁴ V súčasnosti (jeseň 2015) nastáva v SR prečíslovanie niektorých ciest I. triedy a všetkých ciest III. triedy, pričom v rámci označovania ciest platí prechodné obdobie. Cesta III. triedy, prechádzajúca katastrom obce Gerlachov, mení svoje číslo z 018150 na 3064. Cesta I/18 vo Svite si svoje označenie ponecháva.

Miestne komunikácie v Gerlachove majú prevažne bezprašnú povrchovú úpravu s rôznym šírkovým usporiadaním (okrem ulice Nová, kde ešte nie je vybudovaná asfaltová cesta). Kvalita miestnych ciest v obci je poväčšine na dobrej úrovni. Nižšiu kvalitu majú niektoré úseky cesty III. triedy, nachádzajúce sa v obci. Táto cesta je však v správe Prešovského samosprávneho kraja. Pozitívnym momentom je vybudovaný orientačný systém, ktorý návštevníkom obce uľahčuje orientáciu na miestnych komunikáciách.

Statická, pešia a cyklistická doprava

Odstavné parkovacie plochy pre osobné automobily sa nachádzajú v centrálnej časti obce pri obecnom úrade, pred predajňou potravín, pred areálom poľnohospodárskeho družstva, pred cintorínom a v areáli hotela Hubert. Do budúcnosti je však vhodné, v nadväznosti na všeobecný trend rozvoja automobilovej dopravy a zvyšovania počtu áut v domácnostiach, počítať s výstavbou nových (príp. rekonštrukciou starých) odstavných plôch pre vozidlá najmä v lokalitách so zvýšenou hustotou parkujúcich áut (obecný úrad, kostol, cintorín, škola).

Chodníky sú v obci vybudované najmä na ulici Hlavná (od križovatky pri obecnom úrade k pohostinstvu Grajciar a okolo obecného úradu smerom k mostu medzi ulicami Hlavná a Mlynská) a Mlynská (od križovatky s Hlavnou ulicou okolo kostola smerom k mostu medzi ulicami Hlavná a Mlynská). Výraznou bariérou z hľadiska prípadnej výstavby nových chodníkov pozdĺž komunikácií v intraviláne obce sú morfologické a územno-technické charakteristiky príslušného územia, keďže tesne na vozovku nadväzujú rodinné domy s pozemkami súkromných osôb. V strednodobom horizonte je vhodné uvažovať s rozvojom plôch určených pre chodcov najmä v miestach, kde to lokálne podmienky dovoľujú.

Z hľadiska rozvoja cyklistickej dopravy je v územnom pláne obce Gerlachov vyčlenená trasa cyklistického chodníka, ktorý by mal spájať Poprad so Starým Smokovcom. V katastri obce táto trasa vedie zo styčného bodu na juhovýchodnej hranici katastra obce Gerlachov s miestnou časťou Poprad-Veľká severozápadným smerom na rozhranie katastrov Gerlachova a Starého Smokovca, nad hotelom Hubert. Celá trasa vedie extravilánom gerlachovského katastra. V územnom pláne obce bola táto cyklotrasa vyčlenená v rámci zmien a doplnkov z iniciatívy miest Poprad a Vysoké Tatry, pričom cyklistický chodník by mal byť vybudovaný v rámci II. etapy výstavby cyklochodníka Poprad – Starý Smokovec.

Železničná a letecká doprava

Gerlachov nemá priame železničné spojenie. Najbližšie železničné stanice sa nachádzajú v neďalekom Svite, Poprade a v Tatranskej Polianke (v rámci Tatranských električkových železníc). Najbližšia železnica celoštátneho a medzinárodného významu sa nachádza v Poprade, rovnako sa v Poprade nachádza aj letisko medzinárodného významu (odkiaľ však lieta len málo pravidelných liniek a uskutočňujú sa tu poväčšine len charterové lety). Ďalšie letisko sa nachádza v Košiciach, to ponúka širšie možnosti spojenia s Európou ako Poprad. Veľký význam má však letisko Kraków-Balice, z ktorého množstvo operujúcich leteckých spoločností zabezpečuje spojenie s väčšinou Európy.

Technická infraštruktúra

V obci Gerlachov je vybudovaný verejný vodovod, ktorý je napájaný z vodného zdroja nachádzajúceho sa severozápadne od intravilánu obce. Vodovod prevádzkuje spoločnosť Veolia. V 90. rokoch bola v obci vybudovaná kanalizácia, pričom kanalizačné prípojky má vybudované väčšina domov v obci. Prípojky chýbajú len v niektorých krátkych úsekoch na uliciach Hlavná, Družstevná, Lúčna a Nová. Čistička odpadových vôd sa nachádza južne od intravilánu obce, prevádzkovateľom kanalizácie a ČOV je obec Gerlachov. Priaznivým momentom je taktiež napojenie budov v obci na plyn. Verejné osvetlenie je síce v obci vybudované, to je však zastarané. Z tohto dôvodu je vhodné uvažovať s rekonštrukciou verejného osvetlenia a zavedením energeticky úspornejších svetelných bodov, čím by sa dosiahla úspora na spotrebe elektrickej energie. Mobilný signál je v obci dostupný od všetkých mobilných operátorov a dostupné je tiež internetové pripojenie.

Tabuľka 16: Vybavenie technickou infraštruktúrou

Technická infraštruktúra	
vodovod	áno
kanalizácia	áno
ČOV	áno
plyn	áno
elektrina, verejné osvetlenie	áno
mobilný operátor	áno
internet	áno

Zdroj: Obecný úrad

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra a služby

V minulosti boli obyvatelia obce liečení v sanatóriu v Tatranskej Polianke a na prelome miléníí sa v obci nachádzala ambulancia praktického lekára pre dospelých a geriatricu. V súčasnosti už musia obyvatelia obce za zdravotnou starostlivosťou dochádzať. Najviac zdravotníckych ambulancií ako aj špecializovaných zdravotníckych pracovísk sa nachádza v Nemocnici Poprad, a.s. a v poliklinike vo Svite. Záchranná zdravotná služba s územnou pôsobnosťou pre Gerlachov sídli vo Svite.

Najbližšia stanica Hasičského a záchranného zboru (profesionálnych hasičov) sídli taktiež vo Svite. V Gerlachove funguje aj Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý má sídlo v centrálnej časti obce v zrekonštruovanej budove DHZ. Tento zbor v prípade mimoriadnej udalosti v obci spolupracuje s profesionálnymi hasičmi. Je veľmi aktívny, pravidelne sa zapája do rôznych hasičských súťaží a zúčastňuje sa taktiež kultúrno-spoločenského života v obci. Dosahuje vynikajúce výsledky, dokonca aj na celoštátnej úrovni.

V budove obecného úradu sa nachádza pobočka pošty, v susednej budove je situovaná predajňa zmiešaného tovaru. Najbližšia pobočka banky, bankomat a čerpacia stanica sa nachádzajú vo Svite, najbližšia pobočka zdravotnej poisťovne v Poprade.

Tabuľka 17: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2015)

Praktický lekár pre dospelých	nie	Pošta	áno
Praktický lekár pre deti a dorast	nie	Predajňa zmiešaného tovaru	áno
Stomatologická ambulancia	nie	Bankomat	nie
Lekár	nie	Čerpacia stanica	nie
Záchranná zdravotná služba	nie	stanica Hasičského a záchr. zboru	nie
Stanica opatrovateľskej služby	nie	Dobrovoľný hasičský zbor	áno

Zdroj: Obecný úrad

Okrem vyššie uvedených základných zariadení a služieb sociálnej infraštruktúry sa v obci nachádzajú (resp. sú pre obyvateľov dostupné) aj ďalšie služby. V budove OcÚ je situovaný kozmetický salón, v severnej časti obce sa nachádza pohostinské zariadenie Grajciar a v južnej časti pneuservis Symcar. Okrem nich tu sídlia aj firmy Tatraspol J, Revmontel s.r.o., Hubertus s.r.o., gastrobal (obalové materiály a hygienické potreby), Koliba pod Gerlachom (piliarska výroba) a Ján Šilon – FID (výroba vreciek, tašiek a háčkov). Ubytovacie, stravovacie a relaxačné služby pre turistov ale aj obyvateľov obce poskytujú najmä hotel Hubert a Omegaclub. V obci sú dostupné napr. aj stolárske práce, klampiárstvo, služby v lesníctve, zemné a stavebné práce, pomocné stavebné práce, dokončovacie stavebné práce, služby v oblasti odborných prehliadok a odborných skúšok vyhradených technických zariadení elektrických, finančné a marketingové služby a iné.

Dôležitým poskytovateľom sociálnych služieb v obci je aj samospráva. Obec je v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny zapojená do projektu menších obecných služieb, ktorý je zameraný na udržiavanie pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných osôb.

Školstvo, kultúra a šport

V Gerlachove sa nachádza I. stupeň základnej školy a materská škola, ich zriaďovateľom je obec. Kým počet detí v materskej škole za posledných 6 rokov mierne klesá, počet žiakov na I. stupni ZŠ stagnuje a pohybuje sa v rozmedzí cca 25-30. Na II. stupeň základnej školy dochádzajú žiaci z Gerlachova do Svitú. Pri Základnej škole s materskou školou funguje aj školská jedáleň. Najbližšie stredné školy, ktoré môžu študenti z obce navštevovať, sa nachádzajú vo Svite, Poprade a vo Vysokých Tatrách.

Tabuľka 18: Školské zariadenia v obci

Škola	Školský rok, počet detí					
	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Materská škola	35	24	23	24	22	20
Základná škola I. stupeň	22	26	28	27	30	26

Zdroj: Obecný úrad

Obec má v centrálnej časti postavenú multifunkčnú budovu, v ktorej sídli obecný úrad, pošta, kozmetický salón a nachádza sa tu aj spoločenská sála, ktorá je k dispozícii na organizáciu rôznych spoločenských podujatí. Pre potreby obyvateľov obce je pri obecnom úrade zriadená knižnica.

Pre potreby športového vyžitia obyvateľov má obec vybudovaných niekoľko športových zariadení. V areáli Základnej školy s materskou školou sa nachádza detské ihrisko s preliezkami. Ďalšie ihrisko je vybudované pri Omega clube a multifunkčné ihrisko sa nachádza aj pri hoteli Hubert, tieto však slúžia prednostne pre potreby ubytovaných hostí. V katastri obce je však vybudovaná certifikovaná bežecká lyžiarska trať s 5 km okruhom, na ktorej sa v zime organizujú viaceré preteky a ktorá je obyvateľom aj turistom dostupná pre potreby bežeckého lyžovania. V zimnom období obec v spolupráci s TJ Tatran Gerlachov každoročne buduje klzisko aj s mantinelmi, ktoré je k dispozícii na hokej ako aj na verejné korčuľovanie. Okrem týchto zariadení je v obci vybudovaná aj posilňovňa.

Kultúrno-spoločenský a športový život v obci je pomerne bohatý, počas roka sa tu koná viacero podujatí (v rámci ktorých dominujú najmä športové podujatia). Spravidla v januári sa každoročne v obci konajú detské lyžiarske preteky a lyžiarske preteky pre dospelých – Memoriál 24. padlých hrdinov SNP. V marci sa organizuje stolnotenisový turnaj a v máji súťaž mladých hasičov. V júni sa koná futbalový turnaj – Memoriál Ing. Pavla Mlynára. V auguste organizuje občianske združenie Návraty, o.z. pre obyvateľov obce súťaž o najkrajšiu záhradku a v tom istom mesiaci sa konajú aj medzinárodné preteky v behu do vrchu – Horský kros Gerlach. V septembri sa konajú ďalšie dve športové podujatia – súťaž v behu na kolieskových lyžiach pod názvom memoriál Dr. Guhra a tiež hasičská súťaž DHZ. V októbri organizuje samospráva obce posedenie pre seniorov v rámci Úcty k starším a v decembri tiež víťanie Mikuláša pre najmenších. Veľmi dôležitú úlohu a nezastupiteľné miesto v rámci kultúrno-spoločenského a športového života v obci majú viaceré občianske združenia, ktoré sa aktívne podieľajú (či už samostatne alebo v spolupráci s miestnou samosprávou) na organizácii vyššie spomenutých podujatí (o.z. Návraty, o.z. Horský kros, TJ Tatran Gerlachov, DHZ).

Tabuľka 19: Infraštruktúra kultúry a športu

Spoločenská sála	áno	Telocvičňa	nie
Kino	nie	Športové ihrisko prírodné	áno
Knižnica	áno	Športové ihrisko umelé	áno
Ochotnícky divadelný súbor	nie	Športový klub	áno
Folklórny súbor	nie		

Zdroj: Obecný úrad

Podobne ako je tomu v iných vidieckych obciach, aj v Gerlachove má významné postavenie v živote obce cirkev, ktorá mala odjakživa významný vplyv na náboženské, kultúrne a spoločenské dianie. Zaujímavosťou obce je pritom rôznorodé konfesijné zloženie obyvateľov Gerlachova. Dominantou obce je evanjelický a.v. kostol z roku 1799, nachádzajúci sa v jej centrálnej časti. V kostole sa konajú

bohoslužby pre príslušníkov Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania. Vedľa kostola je situovaný zborový dom.

Hoci je v obci početne najviac zastúpené rímskokatolícke vierovyznanie, rímskokatolícky kostol sa v obci nenachádza. V centrálnej časti pri obecnom úrade sa nachádza osamelá stojaca veža, ktorá je pozostatkom bývalého rímskokatolíckeho kostola Povýšenia sv. Kríža z 13. storočia. Táto veža má v súčasnosti dobrý technický stav, v roku 2012 bola konzervovaná. Bývalý kostol Povýšenia sv. Kríža mal v minulých storočiach nevyhovujúci technický stav a už v roku 1953 bol asanovaný, jeho múry boli kvôli bezpečnosti a z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na rekonštrukciu rozobraté až do základov. V západnej časti obce na ul. Lúčna má svoje sídlo Cirkev adventistov siedmeho dňa, ktorá tu má zriadené spoločné priestory a modlitebňu. V roku 2008 bol v Gerlachove zrekonštruovaný suterén základnej školy a tento bol slávnostne odovzdaný do užívania pre Evanjelickú cirkev metodistickú. V obci žijú aj príslušníci Bratskej jednoty baptistov, ktorí svoje stretnutiaávajú v susedných Batizovciach (Kollárová a kol., 2013).

Vo východnej časti obce sa nachádza udržiavaný cintorín. Okrem neho je v obci situovaný aj cintorín padlých vojakov, kde je pochovaných 24 vojakov Československej brigády a Sovietskej armády. Títo vojaci zahynuli pri leteckom nešťastí v septembri 1944 na zadnej strane Gerlachovského štítu, keď leteli na pomoc Slovenskému národnému povstaniu (www.obecgerlachov.sk).

Administratívno-správne služby

Na kvalitu života obyvateľov obce vplýva aj dostupnosť administratívno-správnych služieb subjektov verejnej správy. Možno konštatovať, že čím viac služieb je v obci dostupných, tým väčší je komfort obyvateľstva. Dostupnosť (blízkosť; nízka náročnosť na dochádzku za danými službami, či už z hľadiska vzdialenosti alebo času) administratívno-správnych služieb patrí medzi dôležité faktory ovplyvňujúce migračný pohyb obyvateľstva v obci.

Tabuľka 20: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb

Sídlo matričného úradu	Svit
Sídlo pracoviska daňového úradu	Poprad
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Svit
Sídlo Okresného súdu	Poprad
Sídlo Okresného úradu	Poprad
Sídlo Územnej vojenskej správy	Prešov
Sídlo pobočky Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Poprad

Zdroj: vlastné spracovanie

Hospodárske pomery

Polohová atraktivita územia

V Slovenskej republike sa v plnej miere uplatňuje západo-východný gradient rozvoja, ktorý je odzrkadlením západo-východného gradientu rozvoja v Európe (v súvislosti s ekonomickou výkonnosťou krajín sa v Európe spomína taktiež severo-južný gradient rozvoja). Na Slovensku sa daná skutočnosť prejavuje tým spôsobom, že najvyspelejšie regióny sa nachádzajú v jeho západnej a najzaostalejšie v jeho východnej časti, pričom úroveň rozvoja smerom od západu na východ postupne klesá⁵ (najmä čo sa týka ukazovateľov ako tvorba HDP, miera nezamestnanosti, ekonomická aktivita obyvateľstva, príjmy obyvateľstva, tvorba nových pracovných miest, ale aj infraštruktúrne vybavenie regiónov, kvalita domového a bytového fondu a pod). Makropolohová

⁵ Presnejšie, v súvislosti s úrovňou rozvoja jednotlivých slovenských regiónov sa v odbornej literatúre spomína rozdelenie Slovenska na bohatý (severo) západ a chudobný (juho) východ, pričom región Spiša patrí práve do tej chudobnejšej časti.

atraktivita obce Gerlachov, ležiacej na východnom Slovensku, je teda z aspektu jej potenciálu pre prítiahnutie investícií nízka, keďže ekonomicky najrozvinutejšie regióny krajiny sa nachádzajú najmä na západe (s výnimkou funkčných mestských regiónov Košíc a Prešova).

Hoci má obec z makropolového hľadiska nevýhodnú polohu v menej rozvinutom Prešovskom kraji, z mezopolového hľadiska má, na druhej strane, lokalizáciu veľmi výhodnú. Jej poloha vo vzťahu k regionálnym ekonomickým centrámi a vo vzťahu k dopravnej infraštruktúre nadregionálneho významu (prítomnosť ktorej významne zvyšuje lokalizačný potenciál územia pre rôzne investície) je totižto veľmi dobrá. Najvýraznejším ekonomickým centrom v tatranskom regióne je mesto Poprad s viac ako 50 000 obyvateľmi, ktoré predstavuje pomerne rozvinutý priemyselný uzol s dominanciou strojárskemu priemyslu. Poprad je od Gerlachova vzdialený len 13 km. Ešte bližšie sa nachádza ďalšie priemyselné mesto – Svit, ktorý je vzdialený od Gerlachova len 6 km. Severne od obce sa nachádza centrum cestovného ruchu – Vysoké Tatry, ktoré zamestnávajú obyvateľstvo (najmä) podtatranského regiónu v oblasti ubytovania, stravovania, zdravotníctva a rôznych služieb. Obec zároveň leží v tesnej blízkosti komunikácií nadradenej dopravnej infraštruktúry (diaľnica, železnica, letisko).

Nebolo by asi namieste domnievať sa, že priamo Gerlachov má veľký potenciál pre prilákatie rôznych významných investícií (napr. do priemyselnej výroby) s vyšším počtom nových pracovných miest (aj kvôli ochrane prírody, infraštruktúre, morfológickým podmienkam a pod.). V jeho bezprostrednej blízkosti sa však nachádzajú tri centrá zamestnanosti (Poprad, Svit, Vysoké Tatry), ktoré zabezpečujú pracovné príležitosti pre široké okolie a ktoré majú zároveň potenciál tvorby ďalších nových pracovných miest. Obyvateľstvo obce teda nie je nútené vo veľkej miere odchádzať za prácou do vzdialených regiónov Slovenska, ale môže svoju zamestnanosť riešiť formou (bezproblémovej, časovo nenáročnej) dennej dochádzky do zamestnania. Z dôvodu dobrej polohy môže teda Gerlachov predstavovať atraktívnu obec na bývanie a potenciálne pritaľnúť nových obyvateľov.

Organizačná štruktúra ekonomiky

K 31.12.2014 bolo v Gerlachove v registri štatistických jednotiek vedených celkom 69 právnych subjektov. Z tohto počtu bolo 81 % podnikateľských subjektov. Spomedzi všetkých právnych subjektov bolo 42 % právnických osôb (29 subjektov) a 58 % (40 subjektov) súkromne podnikajúcich fyzických osôb nezapísaných v obchodnom registri vrátane fyzických osôb podnikajúcich na základe iného ako živnostenského oprávnenia (slobodné povolania, samostatne hospodáriaci roľníci). V štruktúre právnických osôb mali miernu prevahu právnické osoby ziskové (16) nad neziskovými (13). Medzi fyzickými osobami – podnikateľmi boli len živnostníci. V obci už 2 roky po sebe nepôsobia žiadni samostatne hospodáriaci roľníci ani fyzické osoby - podnikatelia so slobodným povolaním. Vývoj v ostatných piatich rokoch bol kolísavý, nemožno identifikovať žiadny výraznejší trend z hľadiska zvyšovania alebo znižovania celkového počtu právnych subjektov v obci. Pozorovať však možno trend nárastu počtu právnických osôb, počet fyzických osôb – podnikateľov v ostatnom období kolísal.

Tabuľka 21: Subjekty podľa právnej formy v obci Gerlachov

k 31.12.	Subjekty spolu	v tom: Právnické osoby			v tom: Fyzické osoby-podnikatelia			
		spolu	ziskové ¹	neziskové	spolu	živnostníci	SHR ²	SP ³
2010	67	20	11	9	47	46	1	0
2011	62	21	12	9	41	40	1	0
2012	63	21	11	10	42	41	1	0
2013	73	25	12	13	48	48	0	0
2014	69	29	16	13	40	40	0	0

¹Právnické osoby, vykonávajúce sústavnú činnosť za účelom dosiahnutia zisku, podnikajúce podľa obchodného zákonníka, príspevkové organizácie vytvárajúce zisk, spoločenstvá vlastníkov pozemkov

²Samostatne hospodáriaci roľníci

³Slobodné povolania (lekári, audítori, advokáti, komerční právnici...)

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Podnikateľské prostredie je závislé od živnostníkov a podnikov, pričom tieto sú hlavným zdrojom ekonomickej výkonnosti a tvorby nových pracovných miest. Podľa právnej formy v štruktúre podnikateľských subjektov v obci dominujú (prirodzene) živnostníci, ktorí tvoria približne 71 % podiel spomedzi všetkých podnikateľských právnych subjektov.

Živnostníci sú fyzické osoby podnikajúce podľa zákona č. 455/1991 Zb. v znení neskorších predpisov o živnostenskom podnikaní na základe živnostenského listu alebo koncesie. Vhodným ukazovateľom, vyjadrujúcim ochotu obyvateľov k samozamestnávaniu, je miera podnikateľskej aktivity, vyjadrená počtom živnostníkov na 1000 obyvateľov. V Gerlachove bola v roku 2014 zaznamenaná miera podnikateľskej aktivity na úrovni 48 živnostníkov na 1000 obyvateľov. Pre porovnanie, počet živnostníkov na 1000 obyvateľov sa v Slovenskej republike pohybuje okolo úrovne 70, v Bratislavskom kraji 100 (najviac medzi kraji), v Banskobystrickom kraji 60 (najmenej medzi kraji) a v Prešovskom kraji cca 90. V rámci okresov sa hodnota tohto ukazovateľa pohybuje v rozmedzí od približne 40 živnostníkov na 1000 obyvateľov v najzaostalejších okresoch ako Revúca a Rimavská Sobota po cca 140 živnostníkov na 1000 obyvateľov v najrozvinutejších okresoch – teda v mestských okresoch Bratislavy. Možno teda konštatovať, že ochota obyvateľov Gerlachova k samozamestnávaniu (ochota podnikat) je na nízkej úrovni. Jedným z dôvodov môže byť skutočnosť, že obyvateľstvo má výhodnú polohu v blízkosti viacerých centier zamestnanosti a nie je tak z dôvodu absencie pracovných príležitostí „nútené“ podnikat.

Poľnohospodárstvo, lesníctvo a priemysel

Poľnohospodárska výroba v obci prešla počas posledných desaťročí (a najmä počas obdobia transformácie) obrovským útlmom. Na tento útlm malo vplyv viacero fyzickogeografických aj socioekonomických faktorov (napr. z hľadiska rastlinnej výroby - krajina s veľmi krátkym vegetačným obdobím, mierne teplým letom a s dlhou a studenou zimou; pôdne pomery; slabá úrodnosť, vysoké náklady v porovnaní s výnosmi; zmena spoločenských preferencií obyvateľstva – uvoľnenie predchádzajúceho silného puta obyvateľov k pôde; ľahká a cenovo výhodná dostupnosť poľnohospodárskych komodít v obchodoch a pod.).

V štruktúre poľnohospodárskej pôdy v katastri obce Gerlachov dominujú trvalé trávne porasty s celkovou rozlohou 282,3 ha. Menšiu časť poľnohospodárskeho pôdneho fondu zaberá orná pôda (133,2 ha). V poľnohospodárskej výrobe má vzhľadom k rozsiahlejším plochám trvalých trávnych porastov priaznivé podmienky najmä živočíšna výroba.

Tabuľka 22: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2014; v ha)

Poľnohospodárska pôda						
orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	spolu
133,2	0,0	0,0	7,1	0,0	282,3	422,6
Nepoľnohospodárska pôda						
lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy a nádvorcia		ostatné plochy		spolu
42,9	3,2	37,9		20,5		104,5
Celková výmera územia						527,1

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

V katastri obce hospodári jeden veľký subjekt poľnohospodárskej výroby – Poľnohospodárske družstvo TATRAN Gerlachov. Toto družstvo vzniklo v roku 1991 rozdelením bývalého JRD Gerlach v Batizovciach a pri svojom vzniku mu pripadlo 620 kusov hovädzieho dobytku a 857 prasníc. V danom roku tu pracovalo 113 pracovníkov a družstvo obhospodarovalo viac ako 1000 ha poľnohospodárskej pôdy. Celkové problémy poľnohospodárskej výroby v SR vplývali aj na PD TATRAN a v roku 2008 tu bol zrušený chov ošípaných (Kollárová a kol., 2013). V súčasnosti sa toto družstvo

zameriava prioritne na chov dojníc a produkciu mlieka. Okrem uvedeného družstva v obci nepôsobia žiadni samostatne hospodáriaci roľníci, ktorí by vykonávali túto činnosť ako hlavný zdroj obživy.

Lesné pozemky tvoria len malú časť rozlohy katastra obce, necelých 43 ha. V katastri sa nenachádzajú žiadne hospodárske lesy. Približne 30 % rozlohy tvoria ochranné lesy a 70 % lesy osobitného určenia. Veľkou katastrofou bola veterná smršť, ktorá sa Tatrami prehnala v roku 2004 a počas ktorej boli zničené obrovské plochy lesa. V Gerlachove pôsobí Združenie bývalých urbarialistov pozemkové spoločenstvo Gerlachov, ktoré združuje majiteľov pozemkov a realizuje lesné a pozemkové hospodárstvo. Toto združenie (o. i.) s pomocou eurofondov a prostredníctvom financií zo zbierok a nadácií obnovuje zničené lesné porasty (Kollárová a kol., 2013).

Mimoriadne dôležitým projektom z hľadiska tvorby podmienok pre ďalší potenciálny rozvoj územia je projekt pozemkových úprav, ktorý v súčasnosti (rok 2015) v obci Gerlachov prebieha. V rámci tohto projektu dôjde ku komasácii pozemkov a k prehľadneniu a zjednodušeniu vlastníckych vzťahov k pozemkom, čo je výrazne pozitívny determinant rozvoja územia (napr. pri rôznej výstavbe – budovanie cyklistických trás, príprava stavebných pozemkov a pod.). Majiteľov pozemkov v projekte pozemkových úprav zastupuje Združenie účastníkov pozemkových úprav v katastrálnom území Gerlachov.

Priemyselná výroba sa v obci nenachádza a aj v minulosti bola veľmi chudobná. Súviselo to najmä s nevhodnými lokalizačnými faktormi pre umiestnenie priemyselnej výroby a s pomerne chudobnou surovinovou bázou v okolí. Táto skutočnosť viedla v minulosti k orientácii výrobnej sféry na spracovanie časti vyprodukovaných poľnohospodárskych komodít a spracovanie dreva. Po prevrate v roku 1989 v obci vzniklo viacero súkromných prevádzok, ktoré však boli zamerané najmä na maloobchod a veľkoobchod a výroba tovarov sa tu uskutočňovala len v minimálnej miere. Istý čas sa v obci po prevrate vyrábali pletené textilie, pletené a háčkované odevy, ale i okná a steny. V roku 2012 bola založená výroba keramického riadu a porcelánových predmetov pre domácnosť (Kollárová a kol., 2013). V obci v súčasnosti pôsobí firma Gastrobál, ktorá tu má zriadené svoje kancelárske a skladové priestory. Zameriava sa na distribúciu, montáž, servis a predaj rôznych produktov najmä pre hotelové a reštauračné zariadenia, školy, priemyselné podniky a iné prevádzky (napr. hygienické zásobníky a dávkovače, hygienické, čistiace a upratovacie potreby, obalové materiály, priemyselnú hygienu, hotelový a reštauračný inventár a pod.). Okrem nej sa tu nachádza aj výroba vreciek, tašiek a háčkov vo firme Ján Šilon – FID a tiež piliarska výroba. Obyvatelia Gerlachova, pracujúci v priemysle, dochádzajú v súčasnosti do práce najčastejšie do priemyselných podnikov vo Svite a v Poprade.

Cestovný ruch

Cestovný ruch predstavuje interdisciplinárne odvetvie hospodárstva, na realizácii ktorého sa podieľa mnoho ďalších oblastí, ako sú napr. poľnohospodárstvo (v ostatnom období najmä ekologické poľnohospodárstvo a agroturistika), priemysel, stavebníctvo, služby a pod. Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu vyjadrujú príťažlivosť územia pre účastníkov cestovného ruchu, vytvárajú motiváciu pre návštevu danej lokality. Gerlachov leží v najatraktívnejšom turistickom regióne v rámci Slovenska – v Tatrách. Z hľadiska pritiažlivosti turistov má teda obec výbornú polohu, ktorá je navyše umocnená existenciou ďalších troch národných parkov v blízkom okolí – Národného parku Nízke Tatry, Slovenského raja a Pieninského národného parku.

Okrem národných parkov sa v blízkosti obce nachádzajú na Spiši aj mnohé kultúrnohistorické a umelecko-historické pamiatky. Umelo vytvorené lokalizačné predpoklady CR (spoločenské aj kultúrno-historické) sú teda taktiež na výbornej úrovni. Z kultúrno-historických hmotných pamiatok a zariadení sa v blízkom okolí nachádza súbor kultúrnych pamiatok UNESCO pod názvom „Levoča, Spišský hrad a pamiatky okolia“, do ktorého patrí centrum mesta Levoča s Chrámom svätého Jakuba, dielom Majstra Pavla z Levoče, Radnicou, Thurzovým domom a ďalšími historickými stavbami na levočskom námestí, ďalej Spišský hrad, Spišská Kapitula, Spišské Podhradie a kostol sv. Ducha v Žehre. V Kežmarku sa nachádza ďalšia lokalita UNESCO - evanjelický drevený artikulárny kostol Najsvätejšej Trojice, patriaci do súboru Drevených chrámov v slovenskej časti Karpatského oblúka.

Okrem pamiatok UNESCO sa v blízkom okolí Gerlachova nachádzajú pamiatkové rezervácie v Spišskej Sobote (námestie), Kežmarku (hrad, mestské hradby, unikátne námestie, evanjelické lýceum a ďalšie stavby), Levoči (námestie), Spišskej Kapitule (komplex cirkevných budov), Ždiari (pamiatková rezervácia ľudovej architektúry), Osturni (tri najzachovalejšie časti obce sú vyhlásené za pamiatkovú rezerváciu ľudového staviteľstva) a v Podolínci (námestie s kostolom a meštianskymi domami, príslušný kláštor piaristov). Medzi významné kultúrne pamiatky v okolí patria aj kaštieľ v Strážkach, kláštor kartuziánov a kamaldulov v Červenom Kláštore, v ktorom je umiestnené múzeum s národopisnou, historickou, archeologickou a lekárenskou expozíciou, Ľubovniansky hrad nad mestom Stará Ľubovňa, skanzen pod Ľubovnianskym hradom a ďalšie. Západným smerom od obce, v Liptovskej kotline, sa taktiež nachádza viacero zaujímavých kultúrnych pamiatok (napr. Drevený artikulárny evanjelický kostol v dedinke Svätý Kríž, jedna z najväčších drevených stavieb v Strednej Európe, tiež archeologická lokalita Havránok, mesto Liptovský Mikuláš a ďalšie).

Na poľskej strane hranice sú veľmi navštevovanými najmä mesto Zakopane so svojim historickým centrom, Morskie oko v Tatrzanskym parku narodowym, obce Bukowina Tatrzanska a Bialka Tatrzanska s vybudovanými lyžiarskymi vlekmí a vodnými parkmi, kúpeľné mesto Szczawnica 1 km od Lesnice a v lete taktiež Czorstýnska priehrada na rieke Dunajec s bývalými strážnymi hradmi Niedzica a Czorstyn v bezprostrednej blízkosti Pieninského národného parku.

Medzi lokalizačné predpoklady CR patria aj kultúrno-spoločenské a športové podujatia, ktoré taktiež prispievajú k atraktivite okolitého regiónu a významne zvyšujú jeho návštevnosť. Počas roka sa ich v samotných Tatrách ale aj v blízkom okolí koná obrovské množstvo (medzinárodný festival horských filmov v Poprade, Medvedie dni, Benátska noc, Spartan race a mnoho ďalších kultúrno-spoločenských a športových podujatí v Tatrách; v blízkom okolí sú to najmä medzinárodný festival remesiel a ľudovej kultúry ELRO v Kežmarku, Mariánsku púť v Levoči, hradné dni na hrade Ľubovňa, folklórne slávnosti Východná, Zamagurské folklórne slávnosti, Nestville Open Day v Hniezdom, Hradobranie na Spišskom hrade a pod.). Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu (prírodné aj umelo vytvorené) v okolitom regióne sú teda na výbornej úrovni.

Okrem lokalizačných predpokladov hrajú veľmi dôležitú úlohu v rámci rozvoja regiónu aj realizačné predpoklady cestovného ruchu, medzi ktoré patrí doprava a materiálno-technická základňa (stravovacie, ubytovacie a športovo-technické zariadenia, zariadenia služieb a obchodu a špeciálne zariadenia).

Dopravná infraštruktúra je v regióne na dobrej úrovni. V posledných rokoch prebehla rekonštrukcia mnohých ciest, mostov a chodníkov, čo zabezpečilo zvýšenú kvalitu cestných komunikácií v regióne. Dopravné spojenie s Tatrami a okolitými obcami a mestami je zabezpečené autobusovou a železničnou dopravou. Materiálno-technická základňa je v okolitom regióne taktiež na výbornej úrovni, keďže je tu vybudovaných množstvo ubytovacích a stravovacích zariadení, lanoviek, vlekov, zjazdoviek, lyžiarskych tratí, rôznych atrakcií ako aj zariadení služieb a obchodov.

Gerlachov má teda vzhľadom k svojej polohe v blízkosti prírodných atrakcií aj kultúrno-historických pamiatok výborné predpoklady rozvoja cestovného ruchu. Navyše, v obci sa každoročne organizuje viacero športových podujatí celoslovenského významu s medzinárodnou účasťou, ktoré (o. i.) prispievajú k marketingovej prezentácii Gerlachova a napomáhajú v obci rozvíjať cestovný ruch. Spomenúť je treba predovšetkým Horský kros – beh do vrchu „Gerlach“, ktorý sa organizuje už od roku 1994, pričom celková dĺžka trate je 8 400 m a prevýšenie 870 m. Začiatok horského krosu je v centre Gerlachova pri Pomníku padlým hrdinom počas 1. a 2. svetovej vojny a koniec je pri Sliezskom dome v nadmorskej výške 1 670 m.n.m. Organizátorom horského krosu je občianske združenie „Horský kros“. Od roku 2002 organizuje iné občianske združenie – TJ TATRAN Gerlachov – preteky do vrchu na kolieskových lyžiach pod názvom Memoriál Dr. Michala Guhra. Tieto preteky začínajú pri obecnej úrade a končia v Tatranskej Polianke, prevýšenie trate je 200 m. Veľmi dlhú tradíciu má v obci bežecké lyžovanie. V katastri obce je vybudovaná certifikovaná bežecká lyžiarska trať s 5 km okruhom. Svedectvom tradície lyžovania je organizovanie Memoriálu 24 padlých hrdinov SNP, súťaže v bežeckom lyžovaní, ktorá je súčasťou série medzinárodných pretekov FIS – SLAVIC CUP. Okrem týchto významných súťaží sa v obci organizuje aj viacero menších športových súťaží miestneho významu (futbalový turnaj Memoriál Pavla Mlynára, stolnotenisový turnaj a pod.).

Materiálno-technická základňa je v obci taktiež na výbornej úrovni. Nachádza sa tu viacero ubytovacích a stravovacích zariadení s celoročnou prevádzkou. Najvýznamnejším poskytovateľom rekreačných služieb je hotel Hubert, ktorý okrem ubytovania a stravovania poskytuje aj wellness služby, rôzne animačné programy, jazdu na koni, športovanie, kongresovú turistiku a ďalšie. Okrem hotela Hubert dopĺňa sústavu rekreačných zariadení v obci Gerlachov viacero menších poskytovateľov rôznych služieb (ubytovanie, stravovanie, vitálny svet).

V rámci podpory rozvoja CR sa obec spolu s občianskym združením Návraty spolupodieľala na vytvorení mini múzea – „Gerlachovskej izby“, ktorá sa nachádza v budove obecného úradu. V tejto izbe je možné vidieť ukážky starých remesiel, ako napr. tkanie na krosnách, škrabanie vajčiek a pod. Okrem Gerlachovskej izby je v obci možné obdivovať viacero pamiatok. Najvýznamnejšími sú dve národné kultúrne pamiatky – cestný most (kamenný most postavený najneskôr v roku 1865 z lomového kameňa a spájaný maltou, ako dokument staviteľstva mostov v 2. polovici 19. storočia) a pamätný cintorín (cintorín 24 padlých vojakov – paradesantov, ktorí zahynuli pri leteckom nešťastí v oblasti Gerlachovského štítu v roku 1944). Okrem týchto pamiatok sa v obci nachádza aj Pomník padlým hrdinom SNP, zvyšky ranogotického kostola z 13. storočia a evanjelický kostol.

S ohľadom na vyššie uvedené možno konštatovať, že cestovný ruch bude aj v budúcnosti zohrávať v rozvoji obce Gerlachov dôležitú úlohu.

Finančná analýza

Finančné hospodárenie obce sa realizuje prostredníctvom rozpočtu obce, zostavovaného podľa dikcie § 9 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení na obdobie jedného kalendárneho roka. Pravidlá rozpočtového hospodárenia obce upravuje zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V § 5 uvedeného zákona sú príjmy obce definované nasledovne:

- a) výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu
- b) nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
- c) úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce,
- d) sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
- e) dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
- f) podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu,
- g) dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
- h) ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
- i) účelové dotácie z rozpočtu VÚC alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov,
- j) prostriedky z EÚ a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na tento účel,
- k) iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov, prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi z podnikateľskej činnosti po zdanení, návratné zdroje financovania a združené prostriedky.

V súlade s § 9 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy zostavuje viacročný rozpočet. Tento viacročný rozpočet predstavuje ekonomický nástroj finančnej politiky obce, v ktorom sú v rámci jej pôsobnosti vyjadrené zábery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce najmenej na tri rozpočtové roky.

Prehľad majetku a zdrojov

Hodnota dlhodobého majetku obce Gerlachov k 31.12.2014 bola 876 981,72 eur. V dlhodobom majetku je teda viazaných 83,9 % zdrojov obce. Jeho výrazne dominantnú zložku (763 637,87 eur) tvorí dlhodobý hmotný majetok v podobe stavieb, významnejšie zdroje má obec aj v dlhodobom finančnom majetku (113 343,85 eur). Obežný majetok k uvedenému dátumu predstavoval 167 395,13 eur.

Na konci roku 2014 obec evidovala pohľadávky v celkovej výške 19 506,60 eur, pričom celú sumu predstavovali pohľadávky krátkodobé (najmä na stočnom – vo výške 15 351,04 eur). Celkové záväzky obce k uvedenému dátumu boli vo výške 243 730,85 eur. Dominantnú zložku tejto sumy tvorili bankové úvery – 228 945,47 eur. Ide o úver na Revitalizáciu centra obce (eurofondy úver) vo výške 299 445,47 eur so splatnosťou v roku 2022. V roku 2014 obec z tohto úveru splatila 30 000 eur a k 31.12.2014 ostávalo splatiť ešte 228 945,47 eur. Ostatné záväzky boli vo výške 13 185,38 eur. Išlo najmä o krátkodobé záväzky voči dodávateľom, zamestnancom, poisťovniam a pod. Tieto záväzky boli uhradené v januári 2015.

Tabuľka 23: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2014 (eur)

AKTÍVA	1 045 590,95	PASÍVA	1 045 590,95
Neobežný majetok spolu	876 981,72	Vlastné imanie	758 905,29
Dlhodobý nehmotný majetok	0,00	Výsledok hospodárenia	758 905,29
Dlhodobý hmotný majetok	763 637,87	-minulé roky	N/A
Dlhodobý finančný majetok	113 343,85	-účtovné obdobie	N/A
Obežný majetok spolu	167 395,13	Záväzky	243 730,85
Zásoby	12 375,21	Rezervy	1 600,00
Zúčtovanie medzi subjektmi VS	11 294,05	Zúčtovanie medzi subjektmi VS	0,00
Pohľadávky	19 506,60	Záväzky	13 185,38
Finančné účty	124 219,27	Bankové úvery a ostatné	228 945,47
Časové rozlíšenie	1 214,10	Časové rozlíšenie	42 954,81

Zdroj: Záverečný účet obce za rok 2014

Analýza príjmov a výdavkov

Celkové príjmy obce v roku 2014 boli 389 662,54 eur. Z tejto sumy predstavovali bežné príjmy až 99,78 %, kapitálové príjmy 0,22 % a príjmové finančné operácie 0,00 %. Najväčšiu zložku celkových príjmov obce tvorí výnos z dane z príjmov poukázaný územnej samospráve (podielové dane od štátu vo výške 187 642,88 eur). Tieto podielové dane tvorili v roku 2014 48,16 % celkových príjmov. Významným zdrojom príjmov sú aj účelovo viazané prostriedky – granty a transfery. Z nich dominantný podiel majú transfery pre školstvo (základnú a materskú školu), ktoré obec posúva ďalej do rozpočtu školy (v roku 2014 takmer 80 000 eur). Medzi ostatné granty a transfery patria napr. prostriedky na ŽP, voľby, kultúrne poukazy, AOTP a pod. Financovanie obce je teda vo veľkej miere závislé od prostriedkov štátu. Vlastné príjmy obce z dane z nehnuteľností a z ostatných miestnych daní a poplatkov tvoria len necelých 16 % z celkových príjmov.

Tabuľka 24: Štruktúra príjmov obce v roku 2014

	eur	Podiel na bežných príjmoch (%)	Podiel na celkových príjmoch (%)
Bežné príjmy celkom	388 822,54	100,00	99,78
Daňové príjmy	248 207,14	63,84	63,70
- <i>podielové dane</i>	187 642,88	48,26	48,16
- <i>dane z nehnuteľností</i>	40 230,35	10,35	10,32
- <i>iné miestne dane a poplatky</i>	20 333,91	5,23	5,22
Nedaňové príjmy	27 960,61	7,19	7,18
Granty a transfery	109 607,02	28,19	28,13
Kapitálové príjmy celkom	840,00	-	0,22
Príjmové finančné operácie	0,00	-	0,00
Príjmy spolu	389 662,54	-	100,00

Poz.: medzi nedaňové príjmy patria príjmy z podnikania, vlastníctva majetku, administratívnych poplatkov, úrokov a výnosov z vkladov.

Zdroj: Záverečný účet obce 2014, upravené

Celkové výdavky obce v roku 2014 boli vo výške 363 648,85 eur. Z tejto sumy bežné výdavky predstavovali 316 538,71 eur (87,0 % celkových výdavkov) a kapitálové výdavky boli vo výške 17 110,14 eur. Výdavkové finančné operácie v roku 2014 boli vo výške 30 000,00 eur. Bežné výdavky tvorili 81,41 % bežných príjmov. Tieto výdavky predstavujú finančné zdroje na bežný chod samosprávy, sú spotrebovávané bez toho, aby prinášali priamy efekt pre rozvoj obce. Jedná sa najmä o mzdy a odvody zamestnancov obce vrátane pracovníkov školstva a prevádzkové výdavky za tovary a služby (vrátane školy). Ako už bolo spomenuté, kapitálové výdavky boli v roku 2014 čerpané vo výške 17 110,14 eur. Z toho na rozšírenie kanalizačnej siete na ul. Lúčna – Družstevná bolo použitých 10 571,13 eur a na oplotenie východnej časti cintorína 6 569,01 eur.

Z hľadiska percentuálnej bilancie príjmov a výdavkov vo vzťahu k rozpočtovaným prostriedkom na rok 2014 možno konštatovať, že k 31.12.2014 predstavovali daňové príjmy 97 % plnenie, nedaňové príjmy 93 % plnenie, granty a transfery 97 %, kapitálové príjmy 100 % plnenie a príjmové finančné operácie rozpočtované neboli. Pri celkových príjmoch došlo k 80 % plneniu vo vzťahu k rozpočtovaným prostriedkom. Naproti tomu, u bežných výdavkov došlo k 83 % čerpaniu, u kapitálových výdavkov k 17 % čerpaniu a u výdavkových finančných operácií k 100 % čerpaniu. Pri celkových výdavkoch došlo k 75 % čerpaniu (Záverečný účet obce 2014).

Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu

Dotazníkový prieskum názorov obyvateľstva bol realizovaný v mesiaci október v kombinovanej forme – v tlačenej aj online verzii. Do každej domácnosti v obci bol distribuovaný jeden výtlačok tlačenej verzie dotazníka spolu s ponukou možnosti vyplnenia jeho online verzie. Zároveň bola rozšírená aj informácia o možnosti dodania ďalších tlačенých verzií dotazníka v prípade potreby. Obyvatelia mali na vyplnenie dotazníka dva týždne, celkovo bolo do domácností distribuovaných 170 tlačенých dotazníkov. Vyplnených bolo spolu 27 dotazníkov, z toho 20 v tlačenej podobe a 7 v online formulári. V dotazníku boli použité otvorené, uzavreté aj polouzavreté druhy otázok, ktoré boli rozdelené do troch tematických okruhov: otázky skúmajúce demografickú a socioekonomickú štruktúru respondentov, druhým okruhom boli otázky týkajúce sa spokojnosti respondentov s vybranými tematickými oblasťami a ich participácia na živote obce a tretím okruhom boli otázky zisťujúce návrhy respondentov ohľadom rozvoja obce. V závere dotazníka boli použité aj otázky skúmajúce celkovú spokojnosť respondentov s obcou ako miestom života.

Formulár 5 (A3): Plánovací formulár prieskumu

Charakteristika prieskumu	Popis
Dôvody vykonania prieskumu	Zapojenie verejnosti do prípravy PHSR; tvorba partnerstva na miestnej úrovni; mobilizácia miestnej komunity a jej participácia na definovaní rozvojových priorít
Ciele prieskumu	Získať názory verejnosti na kvalitu života v obci z hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho hľadiska, zistiť jej spokojnosť s fungovaním obce a pomocou názorov obyvateľov definovať problémy a priority rozvoja obce
Spôsob realizácie	Riadiaci tím zostavil dotazník z obsahového hľadiska; tlačaná podoba dotazníka bola distribuovaná do každej domácnosti v obci, jeho digitálna podoba bola vytvorená v prostredí formuláre google docs; publicita dotazníka bola zabezpečená prostredníctvom web stránky obce a osobného podania
Finančné nároky	Priame náklady predstavujú náklady na tlač dotazníkov
Časové nároky	Zostavenie obsahovej štruktúry dotazníka – 1 týždeň; distribúcia do domácností a spätný zber – 2 týždne; vyhodnotenie – 1 týždeň
Zodpovednosť za realizáciu	Zostavenie dotazníka – riadiaci tím; distribúcia a zber tlačenej verzie – obec; zostavenie online verzie – externý odborník; vyhodnotenie dotazníka – externý odborník

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

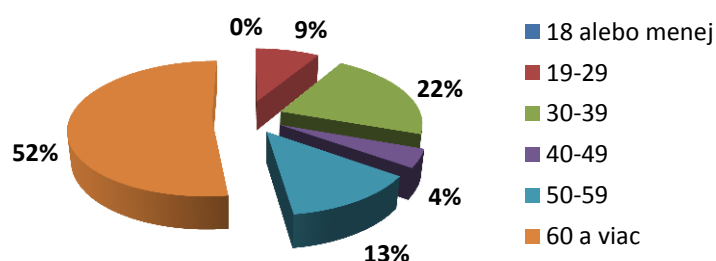
Súhrnné výsledky prieskumu

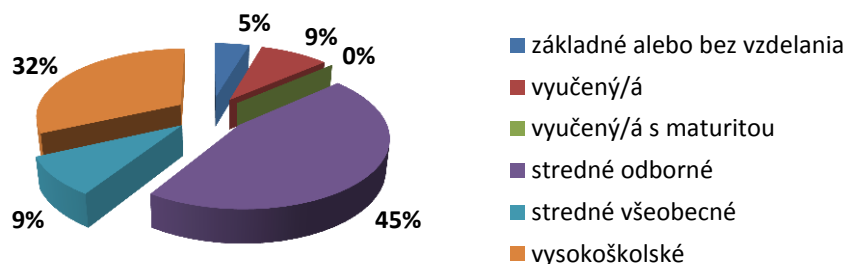
Z dôvodu veľmi nízkej návratnosti dotazníka je jeho výpovedná hodnota nízka a v žiadnom prípade nemôžu byť získané výsledky extrapolované na celú výskumnú vzorku, teda na všetkých obyvateľov obce. Majúc na zreteli uvedený fakt, súhrnné výsledky dotazníkového prieskumu sú nasledovné:

1. OKRUH OTÁZOK: demografická a socioekonomická štruktúra respondentov

- Prieskumu sa zúčastnilo 12 žien a 11 mužov. Z hľadiska vekovej štruktúry tvorili výrazne najvyšší podiel (52 %) respondenti vo veku 60 rokov a viac, vyše pätinu respondentov tvorili osoby vo veku 30-39 rokov. Takmer polovica respondentov (45 %) má najvyššie ukončené vzdelanie stredné odborné a ďalšia takmer jedna tretina (32 %) respondentov má vysokoškolské vzdelanie. Z hľadiska ekonomickej aktivity sa prieskumu zúčastnilo najviac dôchodcov (13, z toho 1 pracujúci), 6 zamestnanci, 3 podnikatelia a 1 študent. Takmer polovica (47,4 %) respondentov nepracuje (sú dôchodcovia, nezamestnaní, študenti...). Z 23 respondentov 13 nepracujú, v obci pracujú 3 a 7 odchádzajú za prácou mimo obce.

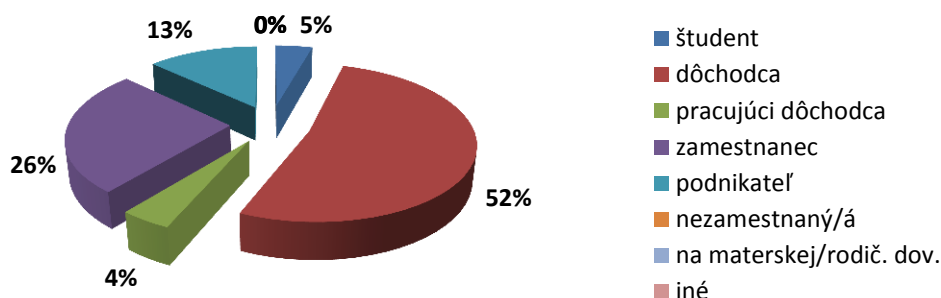
Graf 10: Štruktúra respondentov podľa veku a vzdelania

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 11: štruktúra respondentov podľa ekonomickej aktivity

Zdroj: vlastné spracovanie

2. OKRUH OTÁZOK: spokojnosť respondentov s vybranými tematickými oblasťami a ich participácia na živote obce

- **Školstvo** – jednotlivé otázky týkajúce sa školstva nevedelo posúdiť až 80-90 % respondentov a preto tieto odpovede nemožno hodnotiť. Obyvatelia však väčšinou vyjadrili nespokojnosť s voľnočasovými aktivitami pre deti a mládež.
- **Kultúra, šport a zdravotníctvo** – počet odpovedí na otázku týkajúcu sa spokojnosti s ponukou kultúrnych aktivít v obci bol vyrovnaný – 7 respondentov bolo spokojných a 8 nespokojných (ostatní sa vyjadriť nevedeli). Väčšia nespokojnosť však bola vyjadrená s možnosťami športového vyžitia (7 spokojných oproti 11 nespokojným). Nakoľko sa v obci takmer žiadna zdravotnícka starostlivosť nenachádza, obyvatelia s ňou vyjadrili, prirodzene, veľkú nespokojnosť. V tejto oblasti sa, s prihliadnutím na extrémnu komplikovanosť zriadenia zdravotníckej ambulancie priamo v obci, vytvára samospráva priestor najmä na rozšírenie ponuky kultúrnych a športových aktivít v obci.
- **Technická infraštruktúra** – odpovede týkajúce sa spokojnosti s vodovodom a s kanalizáciou boli identické – 16 respondentov bolo spokojných a 6 nespokojných (1 neodpovedal). Pravdepodobným dôvodom nespokojnosti je najmä nedobudovaná kanalizácia.
- **Miestne komunikácie a chodníky** – kým respondenti vyjadrili prevažnú spokojnosť s miestnymi cestami (12 spokojných k 9 nespokojným), so stavom a kvalitou chodníkov už vyjadrili prevažnú nespokojnosť (8 spokojných k 13 nespokojným). Dôvodom nespokojnosti s chodníkmi je pravdepodobne skutočnosť, že tieto sú v obci vybudované len na uliciach Hlavná a Mlynská. Z tohto hľadiska sa samospráva otvára priestor na budovanie chodníkov tam, kde to lokálne podmienky dovoľujú.
- **Starostlivosť o verejné priestranstvá** – v otázkach týkajúcich sa starostlivosti o zeleň a verejné priestranstvá a starostlivosti o cintorín boli odpovede respondentov podobné: vyslovená bola prevažne nespokojnosť (8 spokojných k 13 nespokojným pri verejných priestranstvách, resp. 7 spokojných k 10 nespokojným ohľadom starostlivosti o cintorín).

- **Bývanie** – za veľmi dôležitý rozvojový faktor/disparitu obce možno považovať dostupnosť bývania (či už z dôvodu „pritiahnutia“ obyvateľov z okolitých obcí alebo kvôli tomu, aby domáce obyvateľstvo ostávalo bývať v obci a neemigrovalo kvôli nedostupnosti bývania). Obe otázky (o dostupnosti stavebných pozemkov a o dostupnosti bytov) väčšina respondentov posúdiť nevedela (12, resp. 15). Tí, ktorí túto skutočnosť posúdiť vedeli, vyjadrili miernu nespokojnosť s dostupnosťou stavebných pozemkov (4 spokojní oproti 6 nespokojným) a, naopak, miernu spokojnosť s dostupnosťou bytov (4 spokojní k 3 nespokojným).
- **Odpadové hospodárstvo** – odpadové hospodárstvo obce sa na základe odpovedí respondentov javí byť nastavené pomerne dobre, existujú tu však medzery a príležitosť na jeho zlepšenie. Priaznivým momentom je, že všetci respondenti odpad triedia. 80 % respondentov vyhovuje systém zberu odpadov ako aj systém poplatkov za odvoz odpadu. Tí, ktorým nevyhovuje systém zberu odpadov, uvádzali nasledovné dôvody:
 - málo zberných nádob na triedený odpad, kontajner na plasty je plný za 1 deň,
 - plastový odpad triediť do vriec a tieto vrecia každý odovzdávať pri svojom bydlisku do zberu,
 - nízka frekvencia vývozu nebezpečného a drobného stavebného odpadu,
 - nízka osвета z hľadiska triedenia odpadov,
 - chýba triedenie kovov,
 - nevyriešený zber biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu,
 - chýbajú veľkoobjemové kontajnery,
 - zlé zaobchádzanie pracovníkov s kontajnerom (neopatrná manipulácia),
 - miestny podnikateľ zaplňuje kontajnery na triedený odpad.

Respondenti, ktorým nevyhovuje systém poplatkov za odvoz odpadu, uvádzajú nasledovné dôvody:

- zaviesť systém poplatkov tak, aby každý platil podľa toho, aké množstvo odpadu vyprodukuje,
- diferencovať v platení poplatku (inú sumu by mali platiť tí, ktorí triedia odpad a tí, ktorí netriedia).

Vhodným nástrojom pre samosprávu sa tu teda javí zavedenie systému množstvového zberu odpadu (kde každá domácnosť platí len za toľko odpadu, koľko reálne vyprodukuje; to by zároveň pôsobilo ako motivujúci faktor triedenia odpadov). V rámci zefektívnenia triedeného zberu odpadov by bolo vhodné uvažovať s osadením viacerých kontajnerov na vybrané zložky triedeného zberu a tiež zlepšiť informovanosť obyvateľov a osvetu ohľadom triedenia. Vhodné opatrenie zo strany samosprávy z hľadiska triedenia a zvyšovania podielu zhodnocovaných odpadov v obci je aj vybudovanie obecného kompostoviska.

- **Iné oblasti** – výraznú spokojnosť vyjadrili respondenti s prácou obecného úradu (19 spokojných, 1 nespokojný). Prevažnú spokojnosť vyjadrili s osvetovými aktivitami obce (9 spokojných k 4 nespokojným) a s podporou podnikateľského prostredia (3 spokojní k 1 nespokojnému, túto otázku však nevedelo posúdiť až 18 respondentov).
- **Aktivita respondentov** – aktivita respondentov a ich participácia na spoločenskom živote obce je (na základe hodnotenia odpovedí nízkeho počtu respondentov) pomerne dobrá. Všetci respondenti sa takmer vždy zúčastňujú volieb do samospráv a výrazné je aj ich zapájanie do života cirkvi (do ktorého sa nikdy nezapájajú len 4 respondenti). Takmer všetci respondenti sa aspoň príležitostne zaujímajú o rokovanie obecného zastupiteľstva (21 z 23) a 80 % respondentov sa taktiež aspoň príležitostne zúčastňuje kultúrnych a športových podujatí. Väčšina respondentov navštevuje starostu so svojimi návrhmi a požiadavkami a tiež sleduje informácie o rozpočte obce.

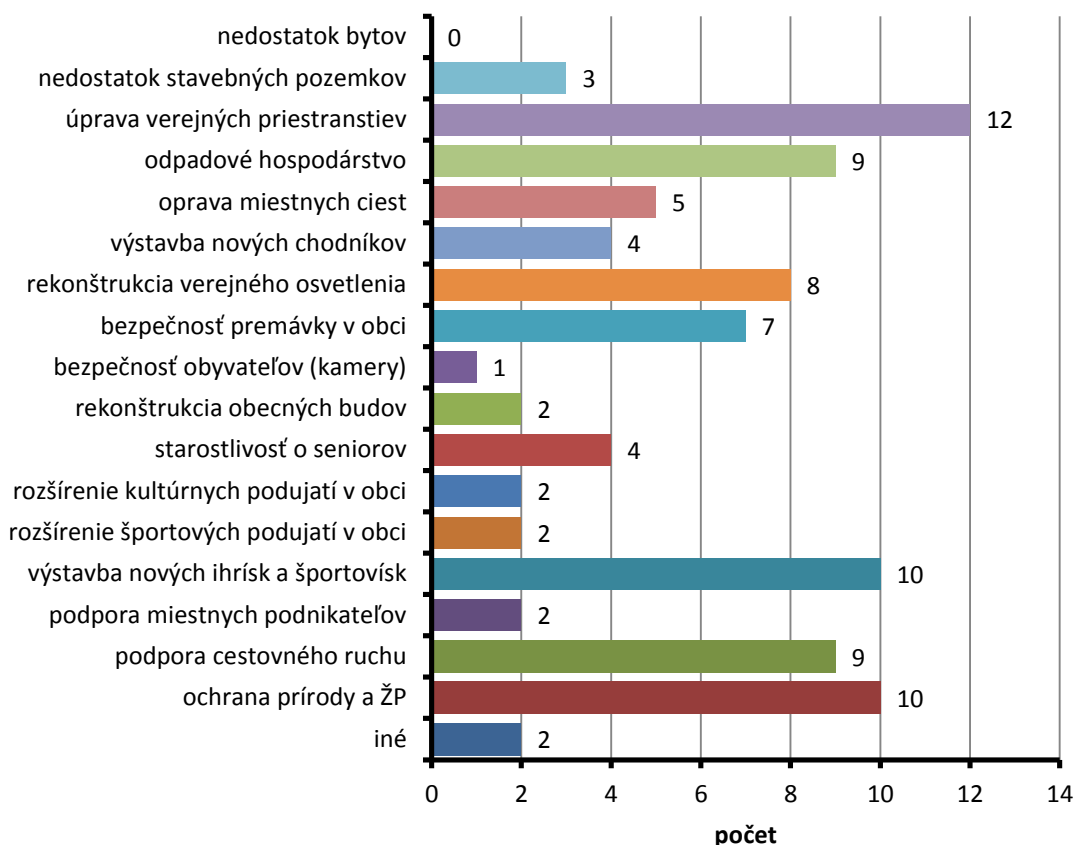
3. OKRUH OTÁZOK: návrhy respondentov

- **Oblasť, ktorá by sa mala riešiť prioritne** – obyvatelia sa mohli vyjadriť, čo by chceli v najbližšom období v obci riešiť prioritne. Vybrať si mohli z 18 navrhnutých oblastí, pričom

podľa svojho uváženia mohli doplniť aj ďalšiu oblasť, na ktorú by sa mala obec podľa nich zamerať. Najvyššiu podporu získala úprava verejných priestranstiev, za ktorú hlasovalo 12 respondentov. Za touto „aktivitou“ sa umiestnila výstavba nových ihrísk a športovísk (aj detských) a ochrana prírody a ŽP (najmä z hľadiska likvidácie čiernych skládok). Obe tieto oblasti získali zhodne po 10 hlasov.

Graf 12: Prioritné oblasti rozvoja podľa odpovedí respondentov

Zdroj: vlastné spracovanie

- Využitie priestoru, pozemku v obci** – traja respondenti vedeli v obci identifikovať priestor alebo pozemok, ktorý je podľa nich nevyužitý, príp. využitý zle. Ide o nasledovné priestory:
 - „kurt na antuke“ – je nedokončený, jeho sprevádzkovaním by sa čiastočne vyriešili športové voľnočasové aktivity pre mládež;
 - „lúka pod bytovkou“ – respondenti navrhujú osadiť tam lavičky a preliezky pre deti, viac tento priestor udržiavať;
 - „areál ZŠ a MŠ“ – je zdevastovaný, neupravený + oplotenie;
 - „pozemok za budovou bývalej ZŠ“ – (tento respondenti identifikovali, avšak nenavrhli jeho využitie);
 - „pozemok oproti cintorínu“ – najšpinavšie miesto v obci, kontajner je tam veľmi nevhodne umiestnený, pretože slúži takmer výlučne len pre Rómov, ktorí tam vyhadzujú svoje odpady a vykonávajú potrebu;
 - „autobusová zastávka“ – katastrofa z eurofondov.
- Čo by sa malo v obci zlepšiť, príp. čo v nej chýba** – na túto otvorenú otázku mohli respondenti odpovedať ľubovoľne. V odpovediach sa vyskytlo až 31 rôznych návrhov a odporúčaní, resp. problémov a oblastí, s ktorými je obyvateľstvo nespokojné. Odpovede

respondentov boli rozdelené do troch skupín podľa počtu hlasov: a) návrhy s počtom hlasov 3 a viac, b) návrhy s počtom hlasov 2 a c) návrhy, ktoré sa vyskytli len raz.

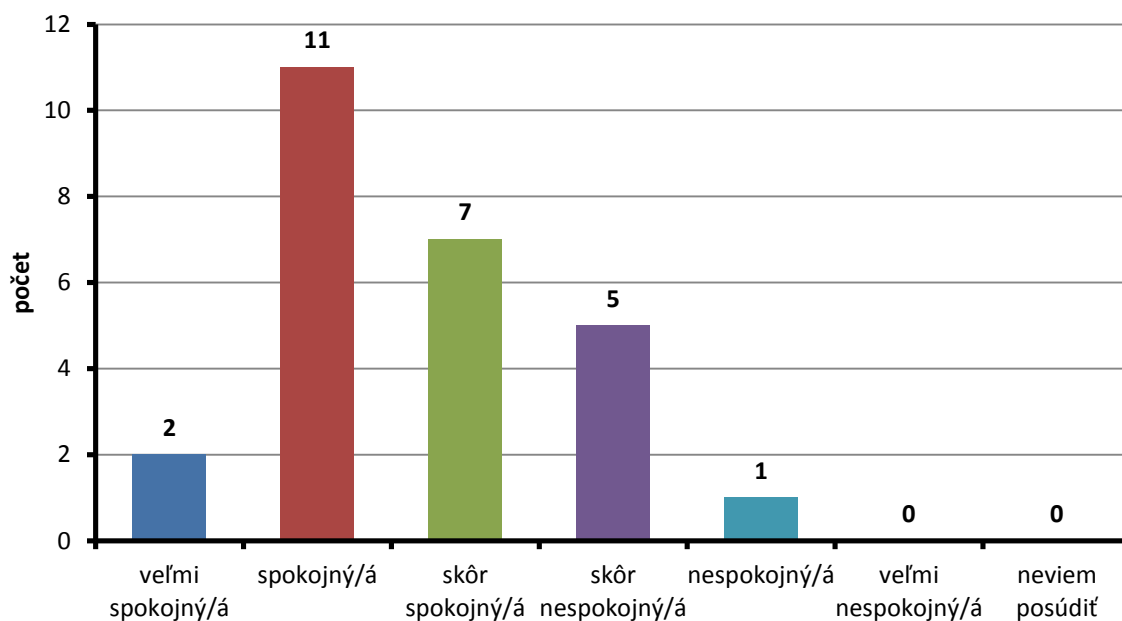
- a) návrhy s počtom hlasov 3 a viac: najvyššiu podporu respondentov (7 hlasov) mala likvidácia čiernych skládok v obci (tu majú respondenti na mysli brehy potoka a okolie cintorína s kontajnerom). Ďalej do tejto skupiny návrhov s najvyššou podporou respondentov patrí rozšírenie ponuky športových aktivít pre deti, mládež aj strednú generáciu (vrátane výstavby detských a športových ihrísk, príp. vybudovania rekreačno-športového komplexu pre rodiny s deťmi), riešenie hlučnosti a nevhodného správania Rómov na verejných priestranstvách a v osade (napr. zriadením rómskych hliadok); lepšia zimná údržba komunikácií (viac posypovať cesty) a zlepšenie starostlivosti o pamiatky (najmä starý most);
- b) návrhy s počtom hlasov 2: vybudovať Dom smútku; dokončiť oplatenie cintorína a vstupnú bránu; zriadiť zberné miesto na drobný stavebný odpad, veľkoobjemový odpad a nebezpečný odpad a zabezpečiť častejší vývoz; riešiť zhodnocovanie BIO odpadu (napr. v spolupráci s PD vybudovať kompostovisko); vytvoriť informačnú tabuľu pre turistov o zaujímavostiach a pamiatkach v obci a okolí; opraviť komunikácie a zastávku; zrekonštruovať rozhlas; osvetliť brehy potoka (presvetliť, vyrezať kríky a staré schátralé stromy); zlepšiť bezpečnosť premávky v obci (prechody pre chodcov, dodržiavanie rýchlosti);
- c) návrhy s počtom hlasov 1: zabezpečiť v obci lokalitu so stavebnými pozemkami pre individuálnu bytovú výstavbu a vybudovať na nich inžinierske siete (ak to nedokáže obec urobiť svojpomocne, urobiť tak napr. prostredníctvom developerskej spoločnosti); zlepšiť systém odvozu odpadu (najmä z hľadiska triedeného zberu); upraviť okolie pri obecnom úrade; vysadiť zeleň okolo chodníka smerom k zrkadlu; v lete vyplieť burinu pri hroboch padlých vojakov a polievať vysadené kvety; zlepšiť vzhľad budovy ZŠ; zlepšiť vzhľad budovy obchodu a rozšíriť sortiment; 1-2x ročne organizovať obecnú schôdzu s kultúrnym programom (napr. detí ZŠ, MŠ); zriadiť „schránku“, kde by mohli obyvatelia vyjadriť svoje názory, podnety, sťažnosti a pod.; zvýšiť záujem vedenia obce o ZŠ (o výchovnú oblasť – správanie žiakov v čase mimo vyučovania, lepšia spolupráca s rodičmi); zlepšiť ponuku aktivít pre seniorov a matky na materskej/rodičovskej dovolenke; skvalitniť starostlivosť o seniorov v obci (napr. príspevky seniorom na stravu, donáška stravy do domu); zriadiť v obci reštauráciu alebo bufet (kde by sa dalo ísť najesť); opraviť pódium; dobudovať kanalizáciu na ul. Družstevná (strana k Batizovciam); podporiť budovanie cyklotrás; chýbajú niektoré služby (presne nešpecifikované).

4. ZÁVEREČNÝ OKRUH OTÁZOK: Celková spokojnosť s obcou ako miestom života

- 20 respondentov vyjadrilo celkovú spokojnosť s obcou ako miestom života (odpovede na škále „skôr spokojný/spokojný/veľmi spokojný“). Celkovú nespokojnosť (odpovede na škále „skôr nespokojný/nespokojný/veľmi nespokojný“) vyjadrilo 6 respondentov a 1 na túto otázku neodpovedal. K dôvodom celkovej nespokojnosti sa respondenti vyjadrovali nasledovne: časté výpadky elektriny, verejného osvetlenia (najmä pri vetre) a vody (kalná voda vo vodovode); slabá starostlivosť o miestne komunikácie v zime (odpratávanie snehu a posypovanie); v obci chýbajú stavebné pozemky s vybudovanými inžinierskymi sieťami; slabá starostlivosť o priestor na cintoríne a pred cintorínom (najmä kontajner a odpadky); nevhodné správanie Rómov na verejnosti; zlé vzťahy medzi ľuďmi; zlé autobusové spojenie s Popradom (dlhé intervaly, nenadväzovanie spojov).

Graf 13: Celková spokojnosť respondentov s obcou ako miestom života

Zdroj: vlastné spracovanie

- Odpovede na otázku plánovania ďalšieho zotrvania (bývania) v obci boli veľmi pozitívne, keďže 25 respondentov plánuje v obci žiť aj naďalej (dvaja neodpovedali).

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

Obec Gerlachov mala predchádzajúci Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja spracovaný ešte v roku 2005. Tento sa však nezachoval a preto nie je možné vykonať jeho hodnotenie. Obec však v minulých rokoch realizovala viacero investícií. Mimoriadne nákladnou a rozsiahlou investíciou bola Revitalizácia centra obce, ktorá si spolu s ďalšími vyvolanými investíciami vyžiadala vyše 404 000 eur. Tieto financie mali byť pôvodne preplatené z eurofondov, po chybách externého dodávateľa v manažmente projektu však napokon preplatené neboli a obec tak tieto investície musela uhradiť z úverových zdrojov. V rámci projektu revitalizácie boli v obci zrekonštruované asfaltové komunikácie, vybudované chodníky, zrekonštruovaná križovatka a autobusová zastávka, vybudovaný amfiteáter a osadené lavičky. Vyvolanou investíciou bolo napr. dobudovanie kanalizácie. Obec musela taktiež riešiť havarijný stav čističky odpadových vôd, kde muselo dôjsť k modernizácii technologického vybavenia a zakúpeniu nových dúchadiel (predpokladaná kolaudácia ČOV je v jeseni 2015). Táto rekonštrukcia ČOV si vyžiadala celkom 42 105,27 eur, z čoho 40 000 eur bolo získaných z externých zdrojov ako dotácia.

Ex-ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií

Cieľom Ex – ante hodnotenia stavu projektovej pripravenosti investícií je analyzovať súčasný stav pripravenosti investičných zámerov a možnosti ich financovania z rôznych zdrojov. V nasledujúcom formulári sú uvedené len tie investičné zámery, na ktoré má obec v čase vypracovania tohto PHSR (leto 2015) už spracovanú príslušnú dokumentáciu. Súhrn všetkých investičných aj neinvestičných zámerov obce na nasledujúce obdobie je uvedený v ďalšej časti dokumentu (pozri najmä formuláre P1, P2, P3 a F2). Obec Slovenská Ves má v čase vypracovania tohto PHSR pripravených sedem projektových dokumentácií, z toho 5 v hospodárskej oblasti a 2 v sociálnej oblasti. Okrem týchto 7 investičných zámerov, ktorých realizátorom a spolufinancovateľom bude obec, sú v obci na rok 2015 plánované ďalšie 2 investičné zámery. Tieto 2 investície však nebudú hrazené z rozpočtu obce ale plne z rozpočtu Prešovského samosprávneho kraja – ide o opravu havarijného stavu cesty II/542 pri evanjelickom kostole (okolo miestneho potoka, kde padá oporný múr – investícia PSK vo výške 280 000,- eur) a havarijného stavu mosta na tej istej ceste severne od obce v smere na Spišskú Starú Ves (kde je spadnutá polovica mosta a premávka je vedená len v jednom profile).

Formulár 6 (A7): Ex - ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií

Ex-ante hodnotenie - stav projektovej pripravenosti investícií k termínu vypracovania nového PHSR (pipe_line)																			
v tis. EUR																			
por. č.	Politika - oblasť	Názov investície	Klasifikácia stavby - triedy	Rok začatia-plán	Technická príprava mesiac /rok	Cena podľa stavebného zámeru		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov								
				Rok dokončenia-plán	ÚR:	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov celkom	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosprávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súk. zdroje	Iné zdroje
					SP:														
					PD:														
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Hospodárska	Zvyšovanie energetickej účinnosti vo verejných budovách vrátane zatepľovania	1220 – Budovy pre administratívu	2016		142,28	142,28												
								2016	142,28	142,28			7,11	135,17					
				2016	09/2015														
2	Sociálna																		
3	Environmentálna	Sanácia čiernych skládok v obci Gerlachov		2015		97,60	97,60												
								2015	97,60	97,60			4,88	92,72					
				2015															

Zdroj: MDVRR 2015, obecný úrad

A.II Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, avšak len jeho juhozápadnou časťou. Gerlachov je teda od tohto ramena značne vzdialený.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre Gerlachov predstavujú mestá Vysoké Tatry (3b. skupina), Svit (4. skupina), Poprad (1b. skupina) a Kežmarok (2b. skupina).

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice (o. i.) severoslovenským dopravným koridorom cez mestá Žilina, Poprad a Prešov. Gerlachov teda leží v bezprostrednej blízkosti tejto najvýznamnejšej slovenskej rozvojovej osi stanovenej Koncepciou územného rozvoja Slovenska 2001 čo môže aj do budúcnosti determinovať pre obec priaznivé rozvojové impulzy (či už zo strany štátu, investorov a pod.).

Veľmi dôležitým aspektom v analýze vonkajšieho prostredia je aj stratégia štrukturálnej politiky Európskej únie a jej priemet do slovenských pomerov. Počas programovacieho obdobia EÚ 2000-2006 (čo pre Slovensko znamenalo roky 2004-2006) používala Európska únia stratégiu regionálnej politiky založenú na rovnomernom prístupe samospráv k štrukturálnym fondom (tzv. „pokropením regiónov investíciami“, kde každá samospráva mala rovnaký prístup k týmto fondom). Od programovacieho obdobia 2007 - 2013 sa však už stratégia regionálnej politiky EÚ zmenila, keďže táto sa už nezamerala na znižovanie regionálnych disparít formou podpory zaostalých regiónov, ale na základe skúseností z regionálneho rozvoja zo západoeurópskych krajín, rozhodla sa posilňovať predovšetkým vytýčené póly rastu, ktoré sú najviac konkurencieschopné a majú najväčší potenciál

rozvoja (týmto opatrením sa taktiež sledovalo posilnenie vonkajšej konkurencieschopnosti EÚ ako celku voči ostatným aktérom vo svetovom hospodárstve). Jednotlivými krajinami vytýčené póly rastu mali byť nositeľmi rozvoja v jednotlivých regiónoch a postupom času by sa rozvoj z týchto pólov rastu mal šíriť do ich bezprostredného okolia (teda do zaostalejších oblastí v ich okolí). Na Slovensku tak boli od programovacieho obdobia 2007-2013 na základe Konceptie územného rozvoja Slovenska stanovené inovačné a kohézne póly rastu (niektoré mestá a obce v ich bezprostrednom zázemí), pričom najväčšia časť podpory zo štrukturálnych fondov smeruje práve do nich.

Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre obec by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa plánujú realizovať priamo v okrese Poprad. Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do oblasti podtatranského regiónu smerovala len úplne minimálna časť investičnej pomoci vlády. Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať priaznivé rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti.

Spomínaná politika územnej podpory vo forme investičnej pomoci a množstvo ďalších faktorov (napr. faktor sídelnej hierarchie, faktor makropolohovej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti priľahlých prihraničných regiónov a pod.; Korec 2005) prispeli (a naďalej prispievajú) k veľmi nerovnovážnemu regionálnemu vývoju v rámci Slovenska, keď sa medzi jednotlivými jeho regiónmi vytvorili pomerne výrazné regionálne disparity. Vytvorila sa tak významná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na strane jednej a periférií (vnútorných aj prihraničných periférnych regiónov) na strane druhej. Uvedené skutočnosti upozorňujú na mierne znížený potenciál budúceho rozvoja obce Gerlachov, prichádzajúci z vonkajšieho prostredia.

Členstvo obce v organizáciách

Obec Gerlachov je členom 5 združení, ktoré vznikli za rôznym účelom, majú rôzne ciele a prostredníctvom ktorých sa obec snaží uplatňovať svoje záujmy:

- „Združenie miest a obcí Slovenska“ (ZMOS) – organizácia zastupujúca záujmy samospráv na celoslovenskej úrovni;
- Občianske združenie „Pro Tatry, o.z.“ – verejno-súkromné partnerstvo rôznych organizácií (obcí, miest, priemyselných aj poľnohospodárskych podnikov, podnikateľov, občianskych združení, neziskových organizácií, fyzických osôb a pod.), vytvorené za účelom zlepšovania kvality života v území združenia (územie obcí, ktoré sú členmi tohto združenia), posilnenia ekonomického prostredia, zhodnotenia kultúrneho a prírodného dedičstva a podpory trvalo udržateľného rozvoja. V súčasnosti sa občianske združenie Pro Tatry, o.z. uchádza o získanie štatútu Miestnej akčnej skupiny;
- „EZÚS Tatry, s.r.o.“ – Európske zoskupenie územnej spolupráce (organizácia s právnou subjektivitou podľa práva Európskej únie), ktoré bolo založené v roku 2013 Združením Región „Tatry“ (známe u nás ako Euroregión Tatry) na slovenskej strane a Zväzkom Euroregión „Tatry“ na poľskej strane. EZÚS Tatry, s.r.o. bolo založené v záujme zlepšovania a zintenzívňovania cezhraničných väzieb a kontaktov medzi priľahlým regiónmi na slovenskej a poľskej strane hranice. Jeho cieľmi sú (o.i.) posilňovanie cezhraničnej hospodárskej a sociálnej súdržnosti, poskytovanie cezhraničných služieb, riadenie cezhraničných alebo medzinárodných projektov v oblasti trvalo udržateľného rozvoja a i.;
- „RVC - ZO“ Štrba – Regionálne vzdelávacie centrum – združenie obcí so sídlom v Štrbe. Ide o záujmové združenie obcí so zameraním na vzdelávanie miestnej samosprávy;
- „RZTPO“ – Regionálne združenie tatranských a podtatranských obcí – združenie obcí tatranského a podtatranského regiónu, presadzujúce záujmy členských obcí.

Štrukturálne fondy v programovom období 2014-2020

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií (okrem ďalších možných zdrojov, uvedených v časti „Indikatívny finančný plán“) sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplňkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú však práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 bude Slovensko čerpať európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. V rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti sa budú čerpať financie prostredníctvom nasledujúcich operačných programov:

- Integrovaný regionálny operačný program (OP IROP),
- OP Ľudské zdroje (OP ĽZ),
- OP Integrovaná infraštruktúra (OP II),
- OP Výskum a inovácie (OP VaI),
- OP Kvalita životného prostredia (OP KŽP),
- OP Efektívna verejná správa (OP EVS),
- Technická pomoc,
- Program rozvoja vidieka,
- Rybné hospodárstvo.

V rámci Cieľa Európska územná spolupráca bude Slovensko čerpať financie prostredníctvom nasledujúcich operačných programov:

Programy cezhraničnej spolupráce

- SK – CZ 2014 – 2020,
- SK – AT 2014 – 2020,
- PL – SK 2014 – 2020,
- SK – HU 2014 – 2020,
- ENI HU – SK – RO – UA 2014 – 2020.

Programy nadnárodnej spolupráce

- Stredná Európa,
- ETC Dunaj.

Programy medziregionálnej spolupráce

- INTERREG,
- ESPON,
- INTERACT,
- URBACT.

Pre obec Gerlachov sú najvýznamnejším a najpravdepodobnejším zdrojom financovania rozvojových projektov v rámci EŠIF prostriedky z Programu rozvoja vidieka 2014 – 2020 a z Programu cezhraničnej spolupráce PL – SK 2014 – 2020. Možným zdrojom financovania by mohli byť aj financie poskytované v rámci výziev vyhlasovaných prostredníctvom Miestnej akčnej skupiny Pro Tatry, o.z. (ktorej je obec členom) v rámci stratégie CLLD⁶, nevyhnutnou podmienkou však je, aby sa tejto Miestnej akčnej skupine podarilo získať Štatút MAS. Ďalším zdrojom financovania projektov by mohlo byť aj Európske zoskupenie územnej spolupráce EZÚS Tatry.

Program rozvoja vidieka 2014 – 2020 bude financovať rozvojové projekty obcí v rámci Opatrenia č. 7 – **Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach**. Oprávnenými žiadateľmi o podporu

⁶ Pričom Miestna akčná skupina získa financie na vyhlasovanie výziev z PRV a z IROP

budú v rámci tohto Opatrenia najmä **obce do 1 000 obyvateľov** vrátane, pričom celková finančná alokácia na realizáciu Opatrenia č. 7 je 119 500 000,00 eur.

V rámci spomínaného Opatrenia č. 7 Programu rozvoja vidieka budú mať obce do 1 000 obyvateľov možnosť uchádzať sa o finančné prostriedky cez štyri Podopatrenia:

Podopatrenie 7.2. – Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie

Popis operácie:

- výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu alebo čistiarne odpadových vôd;
- výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehĺbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.);
- zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.

Podopatrenie 7.3 – Podpora na širokopásmovú infraštruktúru vrátane jej budovania, zlepšovania a rozširovania, pasívnu širokopásmovú infraštruktúru a poskytovanie širokopásmového prístupu a elektronickej verejnej správy

Popis operácie:

- vytvorenie prístupu k širokopásmovému internetu prostredníctvom budovania prístupových sietí s rýchlosťou min. 30 Mbit/s, vrátane zariadenia verejne prístupného miesta;
- oprávnené budú projekty zavádzania tzv. “poslednej míle”. Riešenie prístupových sietí bude nadväzovať na ukončenie prvej fázy výstavby regionálnych sietí, financovanej z OP II, resp. tam, kde už sú regionálne siete dostupné a je preukázané zlyhanie trhu;
- oprávnené sú činnosti, ktoré sa týkajú investícií do infraštruktúry širokopásmového internetu, napr.:
 - ✓ vytvorenie a zabezpečenie prístupu k širokopásmovej infraštruktúre vrátane zariadení na prenos a zber signálu (backhaul) a pozemných zariadení (napr. pevné, pozemné, bezdrôtové alebo satelitné technológie alebo kombinácie týchto technológií);
 - ✓ budovanie pasívnej širokopásmovej infraštruktúry (napr. inžinierske siete, ako je kladenie káblových rozvodov a zapájanie iných sieťových prvkov, ako sú napr. neaktivované optické vlákna atď.) v súčinnosti s ostatnými infraštruktúrami (energetické, dopravné, vodné, kanalizačné siete atď.).

Podopatrenie 7.4 – Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry

Popis operácie:

- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry –napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov;
- zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia;
- investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu;

- investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov);
- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.;
- investície do využívania obnoviteľných zdrojov energie vrátane investícií spojených s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb.

Podopatrenie 7.5 – Podpora investícií pre verejné využívanie rekreačnej infraštruktúry, informačnej a drobnej infraštruktúry cestovného ruchu

Popis operácie:

- investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.;
- investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKY a pod.;
- budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.

STEEP analýza

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je potrebné si uvedomiť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Formulár 7 (A8): STEEP analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Nové trhy a nové príležitosti (napr. cestovný ruch)	Vplyv rôznych subjektov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Klesajúce trhy v niektorých poskytovaných službách	Možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štrukturálna politika Európskej únie	Zmena životného štýlu
Zmeny správania obyvateľov	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Dostupnosť finančných zdrojov	Politika ŽP	Legislatívne zmeny	Tímová spolupráca
Móda	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Daňová politika	Podpora tvorby a ochrany ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy. Tá bola vypracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce a výsledkov dotazníkového prieskumu, vykonaného medzi obyvateľmi obce.

SWOT analýza

Formulár 8 (A10): SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • priaznivý vývoj prirodzeného aj migračného pohybu obyvateľstva • realizácia projektu pozemkových úprav • množstvo spoločenských podujatí počas roka, reprezentovaných najmä rôznymi športovými súťažami (aj s medzinárodnou účasťou) • dlhá tradícia bežeckého lyžovania • viacero vybudovaných športových zariadení • existencia viacerých ubytovacích zariadení • poloha pri najdôležitejších dopravných tepnách SR • dobrá poloha v blízkosti priemyselných miest Svit a Poprad s dostatkom pracovných príležitostí • dobrá poloha v najvýznamnejšej destinácii CR na Slovensku – Tatrách • blízkosť chránených území, atraktívne a zachované prírodné prostredie v blízkom okolí • množstvo prírodných a kultúrno-historických pamiatok v blízkom okolí 	<ul style="list-style-type: none"> • nepriaznivá veková štruktúra obyvateľstva • vysoká miera nezamestnanosti • mimoriadne vysoký podiel UoZ so základným vzdelaním • extrémne vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných UoZ • nízky podiel zhodnocovaných odpadov • rezervy v systéme zberu odpadov • energeticky náročné verejné osvetlenie • nízka ochota podnikať • nedobudovaná kanalizácia • slabo udržiavaný areál základnej školy • nedostatok vlastného investičného kapitálu
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • rekonštrukcia verejného osvetlenia • dobudovanie kanalizácie • zefektívnenie triedeného zberu odpadov • zlepšenie environmentálneho povedomia obyvateľov • zlepšenie starostlivosti o cintorín • výstavba chýbajúcich chodníkov • zlepšenie starostlivosti o cintorín a verejné priestranstvá • výstavba multifunkčného ihriska • rekonštrukcia areálu základnej školy • rozšírenie ponuky kultúrnych aktivít • využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov vrátane cezhraničnej spolupráce • získanie financií a realizácia projektov v prípade získania štatútu MAS združením Pro Tatry, o.z. • rozvoj turizmu v súvislosti s blízkosťou chránených území a kultúrno-historických pamiatok • podpora budovania cyklistickej infraštruktúry • možnosti podpory nezamestnaných občanov v rámci AOTP (napr. menšie obecné služby...) • vytváranie a skvalitňovanie podmienok pre podporu zdravia detí ponukou a realizáciou športových a duševných záujmových aktivít 	<ul style="list-style-type: none"> • odliv mladých obyvateľov za prácou a bývaním • starnutie obyvateľstva • zvyšovanie počtu nezamestnaných obyvateľov • pomalé tempo prispôbovania sa strednej a staršej generácie novým technológiám • neustále zvyšovanie daňového zaťaženia podnikajúcich osôb zo strany vlády • nedostatok investorov, podnikateľských činností • konkurencia poľských priemyselných a poľnohospodárskych výrobkov • nedostatočné využitie možných zdrojov z EÚ • vysoká administratívna náročnosť pre získanie financií z EŠIF • neustále zvyšovanie administratívnej záťaže výkonu miestnej samosprávy bez kompenzácie z hľadiska paralelného zvyšovania zdrojov (finančných, personálnych)

Zdroj: vlastné spracovanie

Kľúčové faktory a disparity územia

Vyhodnotením silných stránok a príležitostí zo SWOT analýzy boli identifikované hlavné faktory rozvoja obce. Podobne, na základe vyhodnotenia slabých stránok a ohrození boli identifikované hlavné disparity obce.

Hlavné faktory rozvoja:

- využitie dobrej geografickej polohy obce z hľadiska potenciálu pre rozvoj CR na báze atraktívneho prírodného prostredia a množstva kultúrno-historických pamiatok v okolí
- podpora cezhraničných kontaktov a ochota participovať na cezhraničnej spolupráci
- podpora rozvoja individuálnej bytovej výstavby
- podpora imigrácie do obce na báze ponuky stavebných pozemkov a dostatku pracovných miest v blízkom okolí
- podpora rozvoja poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a agroturistiky
- zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľstva
- využitie zdrojov z EŠIF na realizáciu investičných a neinvestičných projektov.

Hlavné disparity rozvoja:

- emigrácia obyvateľstva – z obce emigruje predovšetkým mladé obyvateľstvo, a to z dôvodu lepšej ponuky pracovných príležitostí v regiónoch západného Slovenska, príp. v zahraničí
- nízky potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby – obec má znížený lokalizačný potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby, znamenajúcich tvornu pracovných miest pre miestne obyvateľstvo
- nezamestnanosť obyvateľstva – obyvateľstvo, ktoré si nevie nájsť prácu a neemigruje, upadá kvôli absencii dostatočného príjmu na živobytie do sociálnych problémov spojených s výskytom sociálno-patologických javov
- úroveň miezd v regióne – úroveň miezd v regióne (najmä v oblasti ubytovania, stravovania a služieb) pôsobí ako demotivačný faktor a generuje podmienky pre emigráciu (najmä mladého) obyvateľstva
- veľká rozdrobenosť pozemkov – extrémne limitujúci faktor rozvojových aktivít z dôvodu veľkej náročnosti z hľadiska vysporiadania vlastníckych vzťahov (napr. pre IBV, budovanie cyklotrás a pod. – v čase zhotovenia tohto PHSR však prebieha projekt pozemkových úprav, čo znamená, že tento problém by mal byť významne eliminovaný)
- rezervy v oblasti odpadového hospodárstva – nízky podiel zhodnocovaných odpadov, rezervy v systéme zberu odpadov
- málo vybudovaných chodníkov – chodníky sa v súčasnosti nachádzajú len v centrálnej časti obce.

B-Strategická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj prognostické varianty rozvoja územných celkov vyššej úrovne, či už z hľadiska strednodobého alebo dlhodobého horizontu. Východiská pre prognózy budúceho vývoja sú prezentované v rôznych strategických dokumentoch národnej úrovne. Stratégia Európa 2020 predstavuje víziu európskeho sociálneho trhového hospodárstva v 21. storočí, definuje ciele, ktoré sa majú do roku 2020 naplniť a pre tieto ciele stanovuje aj ukazovatele na ich hodnotenie. Základom tejto stratégie sú tri vzájomne sa dopĺňajúce priority:

1. **Inteligentný rast** – vytvorenie hospodárstva založeného na znalostiach a inovácii,
2. **Udržateľný rast** – podpora ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívne využíva zdroje,
3. **Inkluzívny rast** – podpora hospodárstva s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré zabezpečí sociálnu a územnú súdržnosť.

Stratégiu Európa 2020 aplikujú všetky členské štáty Európskej únie, teda aj Slovensko. Navyše, na podporu jej aplikácie a v záujme zlepšenia hospodárskej výkonnosti jednotlivých členských štátov vydáva Európska komisia pre tieto štáty rôzne odporúčania. Slovensko dostalo odporúčania na zlepšenie stavu v oblasti verejných financií, daní, trhu práce, vzdelávania a odbornej prípravy, sieťových odvetví, podnikateľského prostredia a efektívnosti verejnej správy. Stratégia Európa 2020 sa premieta aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska.

Strategická časť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Gerlachov na roky 2015 – 2020 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

Strategická vízia a strategický cieľ obce

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzeráť. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont. Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná **strategická vízia** obce Gerlachov:

Obec Gerlachov je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.

Na dosiahnutie uvedenej strategickkej vízie bude potrebné naplniť strategický cieľ rozvoja obce Gerlachov na roky 2015 – 2020. **Strategickým cieľom** rozvoja obce je

„vytvoriť podmienky pre zvyšovanie kvality života jej obyvateľov aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“.

Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnúť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorit a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

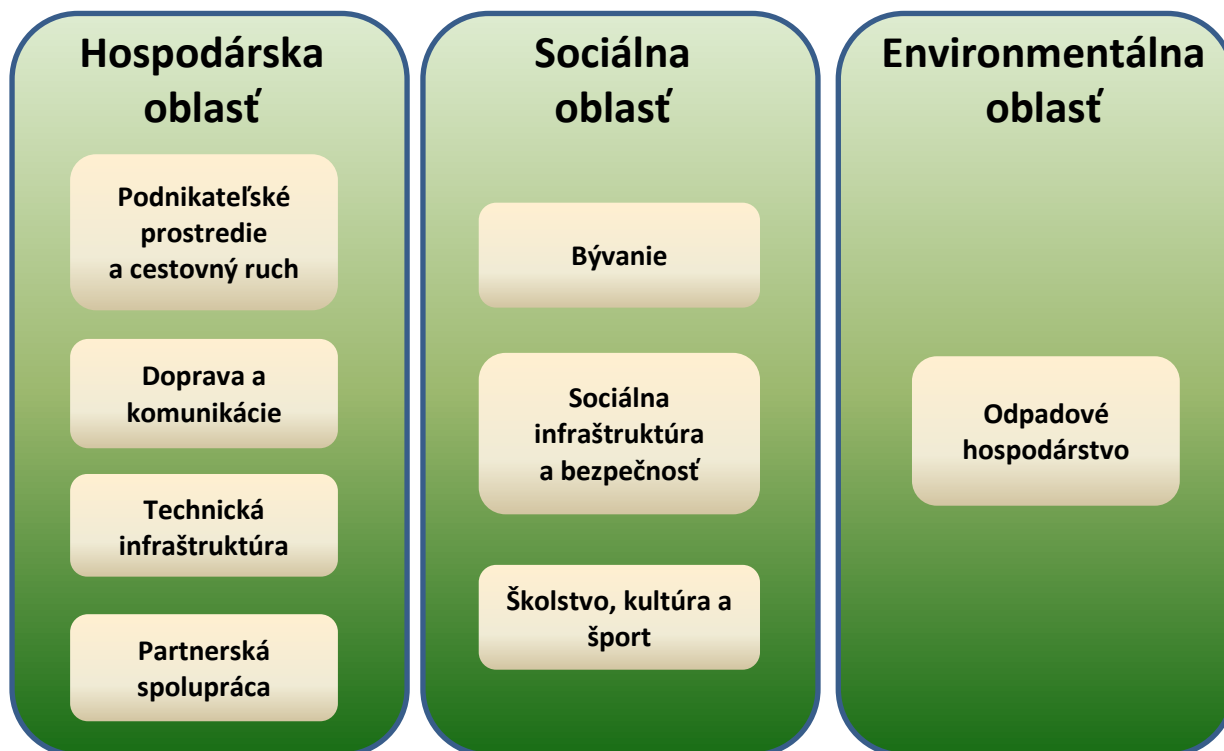
Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s aktualizovanou Národnou stratégiou regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, ktorá definuje hlavné faktory rozvoja slovenských regiónov, analyzuje regionálne disparity a prognózuje hospodársky vývoj v týchto regiónoch. Táto stratégia, spracovaná v súlade so stratégiou Európa 2020, definuje 5 prioritných oblastí na dosiahnutie cieľa – vytvoriť konkurencieschopnú, pracovné miesta vytvárajúcu a na poznatkoch založenú ekonomiku:

- PO 1 – Ľudské zdroje – zvýšenie kvality ľudského kapitálu,
- PO 2 – Ekonomická výkonnosť a konkurencieschopnosť hospodárstva,
- PO 3 – Štrukturálne zmeny,
- PO 4 – Poznatkovo orientovaná ekonomika,
- PO 5 – Ochrana a tvorba životného prostredia.

Týchto 5 prioritných oblastí Národnej stratégie regionálneho rozvoja je premietnutých do navrhovaných priorit v stratégii rozvoja obce, pričom sú prispôbené podmienkam obecnej samosprávy tak, že PO 2 až PO 4 z Národnej stratégie RR sú v PHSR zjednotené do Prioritnej oblasti Hospodárska politika, PO 1 predstavuje v PHSR Prioritnú oblasť Sociálna politika a PO 5 predstavuje oblasť Environmentálna politika.

Pre naplnenie definovanej vízie si teda obec Gerlachov stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

- A.) **Hospodárska oblasť** – táto prioritná oblasť pozostáva zo štyroch rozvojových priorít: podnikateľské prostredie a cestovný ruch (podpora malého a stredného podnikania, rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva, podpora samostatne hospodáriacich roľníkov, podpora miestnych podnikateľov, podpora aktivít v cestovnom ruchu), doprava a komunikácie (rekonštrukcia miestnych komunikácií, bezpečnosť premávky), technická infraštruktúra (kanalizácia, ČOV, verejné osvetlenie, rozhlas) a partnerská spolupráca (spolupráca s okolitými obcami, s partnerskými obcami ako aj cezhraničná spolupráca).
- B.) **Sociálna oblasť** – prioritná oblasť pozostávajúca z troch rozvojových priorít: bývanie (podpora individuálnej bytovej výstavby), sociálna infraštruktúra a bezpečnosť (podpora budovania, príp. rekonštrukcie zariadení občianskej vybavenosti, kamerový systém) a školstvo, kultúra a šport (výstavba/rekonštrukcia školských, kultúrnych a športových zariadení, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies).
- C.) **Environmentálna oblasť** – prioritná oblasť s jednou prioritou: odpadové hospodárstvo (skvalitňovanie nakladania s biologickými odpadmi a riešenie čiernych skládok).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a definovaných priorít, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení, projektov a aktivít, bude obec naplňovať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Formulár 9 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov

Vízia			
„Obec Gerlachov je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby“			
Strategický cieľ			
„vytvoriť podmienky na zvyšovanie kvality života jej obyvateľov aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Globálny cieľ	Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry	Podporovať skvalitňovanie občianskej vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia	Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov kvalitné životné prostredie
Priority	<ul style="list-style-type: none"> podnikateľské prostredie a cestovný ruch doprava a komunikácie technická infraštruktúra partnerská spolupráca 	<ul style="list-style-type: none"> bývanie sociálna infraštruktúra a bezpečnosť školstvo, kultúra a šport 	<ul style="list-style-type: none"> odpadové hospodárstvo
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Rozvoj cestovného ruchu 1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.5 Spolupráca s okolitými a partnerskými obcami vrátane cezhraničnej spolupráce	2.1 Tvorba podmienok pre bývanie 2.2 Zlepšenie kvality sociálnej infraštruktúry a verejných budov 2.3 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov 2.4 Skvalitnenie materiálno-technického vybavenia školských zariadení 2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	3.1 Podpora zhodnocovania odpadov 3.2 Odstraňovanie čiernych skládok

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

C-Programová časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úroveň opatrení a aktivít. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia, projekty a aktivity podľa prioritných oblastí

Všetky projekty a aktivity, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Konkrétne činnosti, ktoré samospráva plánuje realizovať formou projektového zámeru, sú v tomto aj v ďalších formulároch uvedené ako „**Projekt**“. Činnosti, ktoré sa neplánujú realizovať formou projektového zámeru, sú uvedené ako „**Aktivita**“.

Formulár 10 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov	Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci <ul style="list-style-type: none"> - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora subjektov lesného hospodárstva a zhodnocovania drevnej hmoty - podpora poľnohospodárov a samostatne hospodáriacich roľníkov
1.2 Rozvoj cestovného ruchu	Aktivita: 1.2.1 Podpora rozvoja cestovného ruchu <ul style="list-style-type: none"> - údržba a zveľaďovanie pamiatok v obci - podpora budovania cyklochodníkov - podpora budovania lyžiarskych bežeckých tratí
1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Projekt: 1.3.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií Aktivita: <ul style="list-style-type: none"> - rekonštrukcia asfaltového povrchu na ul. Nová a Družstevná Projekt: 1.3.2 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky Aktivita: <ul style="list-style-type: none"> - rekonštrukcia prechodov pre chodcov, regulácia rýchlosti, osadenie zrkadiel
1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce	Projekt: 1.4.1 Zvýšenie kapacity ČOV Aktivita: <ul style="list-style-type: none"> - stavebno-technická rekonštrukcia existujúcej ČOV Projekt: 1.4.2 Dobudovanie kanalizácie Aktivita: <ul style="list-style-type: none"> - výstavba chýbajúcej kanalizácie Projekt: 1.4.3 Rekonštrukcia verejného osvetlenia Aktivita: <ul style="list-style-type: none"> - výmena svietidiel za nové, energeticky úsporné

	Projekt: 1.4.4 Rekonštrukcia obecného rozhlasu Aktivita: - zrekonštruovanie vysielačích bodov obecného rozhlasu
1.5 Spolupráca s okolitými a partnerskými obcami vrátane cezhraničnej spolupráce	Aktivita: 1.5.1 Rozvoj partnerskej spolupráce - rozvoj spolupráce s partnerskými obcami/mestami - participácia na projektoch cezhraničnej spolupráce
Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
2.1 Tvorba podmienok pre bývanie	Aktivita: 2.1.1 Podpora rozvoja IBV - podpora projektov individuálnej bytovej výstavby
2.2 Zlepšenie kvality sociálnej infraštruktúry a verejných budov	Projekt: 2.2.1 Zvyšovanie energetickej účinnosti verejných budov vrátane zateplovania Aktivita: - zateplenie a vymaľovanie budovy obecného úradu - rekonštrukcia rozvodov kúrenia Projekt: 2.2.2 Výstavba Domu smútku Aktivita: - vybudovanie Domu smútku v priestoroch obecného cintorína Projekt: 2.2.3 Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice Aktivita: - zateplenie budovy - rekonštrukcia rozvodov tepla - stavebno-technické úpravy interiéru budovy
2.3 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov	Projekt: 2.3.1 Zavedenie kamerového systému Aktivita: - inštalácia monitorovacích kamier
2.4 Skvalitnenie materiálno-technického vybavenia školských zariadení	Projekt: 2.4.1 Rekonštrukcia budovy ZŠ a úprava areálu Aktivita: - rekonštrukcia strešnej krytiny, výmena zvyšných okien - zateplenie a vymaľovanie budovy - rekonštrukcia oplotenia areálu
2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času	Projekt: 2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska Aktivita: - výstavba viacúčelového športového ihriska Projekt: 2.5.2 Výstavba oddychového areálu s detským ihriskom Aktivita: - výstavba altánku, osadenie lavičiek - vybudovanie detských atrakcií (preliezok, hojdačiek, šmýkačiek, pieskoviska)
2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	Aktivita: 2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí - podpora kultúrnych podujatí - podpora športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies
Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
3.1 Podpora zhodnocovania odpadov	Projekt: 3.1.1 Efektívne nakladanie s biologicky

	rozložiteľným komunálnym odpadom <i>Aktivity:</i> - vybudovanie obecného kompostoviska - zakúpenie domácich kompostérov - realizácia osvetových aktivít ohľadom zhodnocovania odpadov
3.2 Odstraňovanie čiernych skládok	Projekt: 3.2.1 Sanácia čiernych skládok <i>Aktivity:</i> - likvidácia čiernych skládok odpadu v katastri obce

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

Súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Ukazovatele výsledkov a dopadov pre PHSR obce sú spracované v nasledujúcom formulári. Rozdelené sú do troch kategórií:

- ukazovatele výstupu – práce, tovary a služby, financované počas realizácie aktivít projektu,
- ukazovatele výsledku – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu, príp. služby poskytnuté cieľovej skupine,
- ukazovatele dopadu – dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu.

Východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov v rámci hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli stanovené ako nulové v roku 2015, cieľové hodnoty boli stanovené pre roky 2018 a 2020.

Formulár 11 (P2): Zoznam ukazovateľov cieľov/prioritných oblastí PHSR

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Informačný zdroj/odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	
				2015	2018	2020
Hospodárska oblasť						
Opatrenie 1.1. - Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov						
Dopad	Podpora podnikateľa	OcÚ	počet	0	1	2
Výsledok	Pripravené priestory vhodné na podnikanie	OcÚ	počet	0	1	2
Opatrenie 1.2. - Rozvoj cestovného ruchu						
Výsledok	Podpora projektov a podujatí za rok	OcÚ	počet	0	4	6
Opatrenie 1.3. - Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry						
Dopad	Zrekonštruované miestne komunikácie	OcÚ	m	0	200	200
Výstup	Vybudované prechody pre chodcov	OcÚ	počet	0	3	3
Výstup	Osadené zrkadlá	OcÚ	počet	0	4	4
Opatrenie 1.4. - Zlepšenie technickej vybavenosti obce						
Dopad	Pripojení obyvatelia na kanalizáciu	OcÚ	počet	0	850	850
Výstup	Zrekonštruovaná ČOV	OcÚ, ŠÚSR	počet	0	1	1
Výstup	Zrekonštruované body verejného osvetlenia	OcÚ	počet	0	0	60
Výstup	Zrekonštruované body rozhlasu	OcÚ	počet	0	50	50
Opatrenie 1.5. - Spolupráca s okolitými a partnerskými obcami vrátane cezhraničnej spolupráce						
Dopad	Získanie partnerských obcí	OcÚ	počet	0	1	2
Výsledok	Podpora projektov partnerskej spolupráce	OcÚ	počet	0	1	2

Sociálna oblasť						
Opatrenie 2.1. - Tvorba podmienok pre bývanie						
Dopad	Vysporiadané stavebné pozemky	OcÚ	ha	0	0	0,5
Opatrenie 2.2. - Zlepšenie kvality sociálnej infraštruktúry a verejných budov						
Výsledok	Zrekonštruovaná budova obecného úradu	OcÚ	počet	0	1	1
Výsledok	Postavená budova Domu smútku	OcÚ	počet	0	0	1
Výsledok	Zrekonštruovaná budova hasičskej zbrojnice	OcÚ	počet	0	0	1
Opatrenie 2.3. - Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov						
Výstup	Osadené bezpečnostné kamery	OcÚ	počet	0	8	8
Opatrenie 2.4. - Skvalitnenie materiálno-technického vybavenia školských zariadení						
Výsledok	Zateplená budova ZŠ	OcÚ	celok	0	0	1
Výsledok	Zrekonštruovaná strešná krytina ZŠ	OcÚ	celok	0	0	1
Výsledok	Vymenené okná	OcÚ	celok	0	0	1
Výsledok	Oplotený areál ZŠ	OcÚ	pozemok	0	0	1
Opatrenie 2.5. - Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času						
Výsledok	Postavené multifunkčné ihrisko	OcÚ, škola	počet	0	1	1
Výsledok	Vybudovaná oddychová zóna	OcÚ	počet	0	1	1
Výsledok	Postavené detské ihrisko	OcÚ	počet	0	1	1
Opatrenie 2.6. - Podpora spoločenského a kultúrneho života						
Výsledok	Podporené kultúrne podujatia	OcÚ	počet/rok	0	3	3
Výsledok	Podporené športové podujatia	OcÚ	počet/rok	0	4	4
Výsledok	Podporené miestne kultúrne a športové telesá	OcÚ	počet/rok	0	3	3
Environmentálna oblasť						
Opatrenie 3.1. - Podpora zhodnocovania odpadov						
Dopad	Vybudované obecné kompostovisko	OcÚ	počet	0	1	1
Výstup	Zakúpené domáce kompostéry	OcÚ	počet	0	180	180
Opatrenie 3.2. - Odstraňovanie čiernych skládok						
Výsledok	Zlikvidované čierne skládky	OcÚ	počet	0	6	6

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

Súhrnný prehľad projektových zámerov na nasledujúce obdobie poskytuje Formulár P3.

Formulár 12 (P3): Súhrnný prehľad projektových zámerov obce

P. č.	Typ zámeru	Klasifikácia stavby	Zameranie projektu (názov vystihujúci zámer)	Oblasť, na ktorú je projektový zámer orientovaný		Ukazovatele výstupov		Stav pripravenosti projektového zámeru		Predpokladaný termín realizácie (od - do)	Predpokladané náklady (tis. eur)	Priorita zámeru		Spolupráca s partnerom pri realizácii	Realizácia projektu je viazaná na podmienku
				Oblasť	Kategória	Ukazovateľ / jednotka	Plánovaná hodnota	Stav	Iné - doplňte			Priorita	Iné - doplňte		
1	4	5	6	8	8a	9	9a	10	10a	11	12	13	13a	14	15
1	Neinvestičný		Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	Zamestnanosť		podpora podnikateľa / počet	2			2015-2020	4,80 €	Zámer je v súčasnosti len v polohe úvah	-	N	N/A
2	Neinvestičný		Podpora rozvoja cestovného ruchu	Cestovný ruch		podpora projektov a podujatí / počet	4			2015-2020	7,20 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	A	N/A
3	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia miestnych komunikácií	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka zrekon. asfalt. povrchu / m	200	V štádiu úvah	-	2017	25,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
4	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	osadené zrkadlá, vyznačené prechody / počet, počet	4; 3		-	2017	6,00 €		-	A	N/A
5	Investičný	2223 - Miestne kanalizácie	Zvýšenie kapacity ČOV	Technická infraštruktúra	Kanalizácia, čistiareň odpadových vôd	pripojení obyv. na ČOV / počet	850	V štádiu úvah	-	2016-2017	50,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

6	Inves tičný	2223 - Miestne kanalizácie	Dobudovanie kanalizácie	Technická infraštrukt úra	Kanalizácia, čistiareň odpadových vôd	pripojení obyv. / počet	850	V štádiu úvah	-	2017-2018	50,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
7	Inves tičný	2224 - Miestne elektrické a telekomuni kačné rozvody a vedenia	Rekonštrukcia verejného osvetlenia	Technická infraštrukt úra	Verejné osvetlenie	zrekonštr. svet. body / počet	60	Spracovaná štúdia	-	2019	50,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
8	Inves tičný	2224 - Miestne elektrické a telekomuni kačné rozvody a vedenia	Rekonštrukcia obecného rozhlasu	Technická infraštrukt úra	Obecný rozhlas	zrekon. body rozhlasu / počet	50	Spracovaná štúdia	-	2016-2017	20,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
9	Neinv estič ný		Rozvoj partnerskej spolupráce	Cestovný ruch		podporené partnerské projekty	6		-	2015-2020	12,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	A	N/A
10	Inves tičný	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	Podpora rozvoja IBV	Sociálna infraštrukt úra	Bývanie	pripravená plocha pozemkov / ha	0,5	V štádiu úvah	-	2015-2020	3,00 €	Zámer je v súčasnosti len v polohe úvah	-	N	N/A
11	Inves tičný	1220 - Budovy pre administrat ívu	Zvyšovanie energetickej účinnosti verejných budov vrátane zateplenia	Sociálna infraštrukt úra	Občianska vybavenosť	zrekonštr. budovy / počet	1	Spracovaná projektová dokumentáci a	-	2016	142,28 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	A
12	Inves tičný	1272 - Budovy a miesta na vykonávan ie nábožensk ých aktivít	Výstavba Domu smútku	Sociálna infraštrukt úra	Občianska vybavenosť	postavené. budovy / počet	1	V štádiu úvah	-	2019	110,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A

13	Inves tičný	1274 - Ostatné budovy, i.n.	Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice	Sociálna infraštrukt úra	Občianska vybavenosť	zrekonštr. budovy / počet	1	V štádiu úvah	-	2020	75,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
14	Inves tičný	2224 - Miestne elektrické a telekomuni kačné rozvody a vedenia	Zavedenie kamerového systému	Sociálna infraštrukt úra	Bezpečnosť	osadené kamery / počet	8	V štádiu úvah	-	2016-2017	30,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
15	Inves tičný	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávaní e	Rekonštrukcia budovy ZŠ a úprava areálu	Sociálna infraštrukt úra	Občianska vybavenosť	zrekonštr. objekty/ počet	1	V štádiu úvah	-	2019	120,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
16	Inves tičný	2411 - Športové ihriská	Výstavba multifunkčného ihriska	Sociálna infraštrukt úra	Šport, voľný čas	vybudované ihriská/počet	1	V štádiu úvah	-	2017	40,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
17	Inves tičný	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	Výstavba oddychového areálu s detským ihriskom	Sociálna infraštrukt úra	Šport, voľný čas	vybudované ihriská/počet	1	V štádiu úvah	-	2018	15,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
18	Neinv estič ný		Podpora kultúrnych a športových podujatí	Sociálna infraštrukt úra		podporené podujatia za rok / počet	4		-	2015-2020	6,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	A	N/A
19	Inves tičný	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	Efektívne nakladanie s biologicky rozložiteľným komunálnym odpadom	Technická infraštrukt úra	Odpadové hospodárstvo	vybud. kompostoviská; zakúpené kompostéry / počet; počet	1; 180	V štádiu úvah	-	2018	45,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
20	Neinv estič ný		Sanácia čiernych skládok	Životné prostredie	Odstraňovanie environmentál nych záťaží	odstránené čierne skládky / počet	6	Hotové VO, vybraný dodávateľ	-	2015	97,60 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

D-Realizačná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán obce

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností/projektov/aktivít súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektov a aktivít. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladané zdroje financovania.

Formulár 13 (R1): Akčný plán

Opatrenie, projekt/aktivita	Termín	Zodpovedný	Financovanie (tis. eur)
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov			
Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	od 2015 priebežne	obec	4,80
1.2 Rozvoj cestovného ruchu			
Aktivita: 1.2.1 Podpora rozvoja cestovného ruchu	od 2015 priebežne	obec	7,20
1.3 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
Projekt: 1.3.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií	2017	obec	25,00
Projekt: 1.3.2 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky	2017	obec	6,00
1.4 Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Projekt: 1.4.1 Zvýšenie kapacity ČOV	2016-2017	obec	50,00
Projekt: 1.4.2 Dobudovanie kanalizácie	2017-2018	obec	50,00
Projekt: 1.4.3 Rekonštrukcia verejného osvetlenia	2019	obec	50,00
Projekt: 1.4.4 Rekonštrukcia obecného rozhlasu	2016-2017	obec	20,00
1.5 Spolupráca s okolitými a partnerskými obcami vrátane cezhraničnej spolupráce			
Aktivita: 1.5.1 Rozvoj partnerskej spolupráce	od 2015 priebežne	obec	12,00
SOCIÁLNA OBLASŤ			
2.1 Tvorba podmienok pre bývanie			
Projekt: 2.1.1 Podpora rozvoja IBV	od 2015 priebežne	obec	3,00
2.2 Zlepšenie kvality sociálnej infraštruktúry a verejných budov			
Projekt: 2.2.1 Zvyšovanie energetickej účinnosti verejných budov vrátane zateplenia	2016	obec	142,28
Projekt: 2.2.2 Výstavba Domu smútku	2019	obec	110,00
Projekt: 2.2.3 Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice	2020	obec	75,00

2.3 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov			
Projekt: 2.3.1 Zavedenie kamerového systému	2016-2017	obec	30,00
2.4 Skvalitnenie materiálne-technického vybavenia školských zariadení			
Projekt: 2.4.1 Rekonštrukcia budovy ZŠ a úprava areálu	2019	obec	120,00
2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času			
Projekt: 2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska	2017	obec	40,00
Projekt: 2.5.2 Výstavba oddychového areálu s detským ihriskom	2018	obec	15,00
2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života			
Aktivita: 2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí	od 2015 priebežne	obec	6,00
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
3.1 Podpora zhodnocovania odpadov			
Projekt: 3.1.1 Efektívne nakladanie s biologicky rozložiteľným komunálnym odpadom	2018	obec	45,00
3.2 Odstraňovanie čiernych skládok			
Projekt: 3.2.1 Sanácia čiernych skládok	2015	obec	97,60

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Partnermi pri realizácii PHSR sú najmä obyvatelia obce. V úvodnej fáze prípravy dokumentu bol vypracovaný dotazník, ktorý bol samosprávou distribuovaný do domácností a ktorý bol taktiež zverejnený na web stránke obce ako online formulár. Obyvatelia boli aj takto prizvaní do procesu spracovania PHSR. Rovnako boli prizvaní ku konzultácii jednotlivých častí strategického dokumentu aj poslanci a zamestnanci OcÚ.

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektov a aktivít si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto projekty/aktivity uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projekty/aktivity bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi.

Riadiacim orgánom PHSR na úrovni obce je **obecné zastupiteľstvo**. Výkonným orgánom PHSR na úrovni obce je jej **starosta**. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci.

Administratívne zabezpečenie realizácie tohto programu je teda nevyhnutnou podmienkou jeho plnenia. Realizácia si však bude vyžadovať pravidelnú systematickú prácu. Z tohto dôvodu sa odporúča rozšíriť činnosť a kompetencie komisie výstavby a rozvoja obce. Táto komisia by vystupovala ako poradný orgán, ktorého úlohou by bolo vypracovať a posúdiť Správu o realizácii PHSR, stav finančného čerpania prostriedkov, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHSR a zúčastňovať sa dôležitých stretnutí, týkajúcich sa rozvoja obce. V prípade potreby by táto komisia mala za úlohu prehodnotiť plán na ďalšie obdobie, eventuálne doplniť úlohy a opatrenia, ktoré neboli uvedené v tomto programe a pod.

Samospráva tak bude raz ročne (do leta, do začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok) získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickú časť dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia.

Úlohou obecného zastupiteľstva je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z európskych štrukturálnych fondov) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy a pod.

V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami. Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas a úradnú tabuľu. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa náležitostí a realizácie tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Systém monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení.

Ako už bolo spomenuté vyššie, samospráva bude raz ročne (do leta, do začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok) získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Tento proces bude vychádzať z údajov uvedených vo Formulári P2 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou môže byť aj prípadná monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v rámci implementácie projektov z EŠIF. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zriadenej komisie strategického rozvoja, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Formulár 14 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR na programové obdobie 2015 - 2020		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2017	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PHSR	2016	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2016-2020	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

E-Finančná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektoch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť konkrétnu (presnú) sumu, potrebnú na realizáciu projektu. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projekty/aktivity sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a aktivít uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny - AOTP),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- Svetová banka,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

Celkovým prehľadom plánovaných finančných prostriedkov počas celej doby platnosti schváleného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je Indikatívny rozpočet – sumarizácia.

Formulár 15 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia

	rok						Spolu (tis. eur)
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Hospodárska oblasť	4,00	19,00	105,00	39,00	54,00	4,00	225,00
Sociálna oblasť	1,50	158,78	56,50	16,50	231,50	76,50	541,28
Environmentálna oblasť	97,60	0,00	0,00	45,00	0,00	0,00	142,60
SPOLU (tis. eur)	103,10	177,78	161,50	100,50	285,50	80,50	908,88

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Model viaczdrojového financovania a finančný rámec

Financovanie jednotlivých projektov sa bude realizovať z viacerých zdrojov, pričom závisieť bude od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa tak bude opierať o zdroje obce, o národné zdroje, o zdroje z EŠIF, VÚC, o súkromné a ďalšie zdroje.

Intervenčná matica predstavuje odhad objemu potrebných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektových zámerov. Finálna podoba a konkrétna výška investícií bude známa až po vypracovaní projektovej dokumentácie a vychádzať bude najmä z procesu verejného obstarávania.

Formulár 16 (F5): Model viaczdrojového financovania - intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie (tis. eur)								
Opatrenie	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje	iné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu		
Opatrenie 1.1	4,80				4,80	4,80		
Opatrenie 1.2	7,20				7,20	7,20		
Opatrenie 1.3	31,00	21,25	2,50		7,25	31,00		
Opatrenie 1.4	170,00	102,00	12,00		56,00	170,00		
Opatrenie 1.5	12,00				12,00	12,00		
Opatrenie 2.1	3,00				3,00	3,00		
Opatrenie 2.2	327,28	278,19	32,73		16,36	327,28		
Opatrenie 2.3	30,00	25,50	3,00		1,50	30,00		
Opatrenie 2.4	120,00	102,00	12,00		6,00	120,00		
Opatrenie 2.5	55,00		40,00	3,00	12,00	55,00		
Opatrenie 2.6	6,00				6,00	6,00		
Opatrenie 3.1	45,00	38,25	4,50		2,25	45,00		
Opatrenie 3.2	97,60		92,72		4,88	97,60		
SPOLU	908,88	567,19	199,45	3,00	139,24	908,88		

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Finančný rámec na realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektov a aktivít je formulárom s podrobnou štruktúrou plánovaných finančných prostriedkov na opatrenia, projekty a aktivity PHSR na celé jeho obdobie. Obsahuje podrobné členenie predpokladaných finančných zdrojov, potrebných na realizáciu jednotlivých projektov.

Formulár 17 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Číslo opatrenia	Kód a názov projektu/aktivity	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ'-výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity	RN Spolu (tis. eur)	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje		
				rok			a=b+e+f+g+h	b=c+d					Národné celkom	EÚ (EŠIF) celkom
													c	d
I. Hospodárska politika					225,00 €	225,00 €	101,75 €	123,25 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €		
Opat. 1.1	1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci		2 podporení podnikateľa	2015-2020	4,80 €	4,80 €	4,80 €							
Opat. 1.2	1.2.1 Podpora rozvoja cestovného ruchu		4 podporené projekty a podujatia	2015-2020	7,20 €	7,20 €	7,20 €							
Opat. 1.3	1.3.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií	2112 - Miestne komunikácie	200 m zrekonštr. komunikácií	2017	25,00 €	25,00 €	3,75 €	21,25 €						
	1.3.2 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky	2112 - Miestne komunikácie	pokles počtu kolíznych situácií	2017	6,00 €	6,00 €	6,00 €							
Opat. 1.4	1.4.1 Zvýšenie kapacity ČOV	2223 - Miestne kanalizácie	850 obyvateľov pripojených na ČOV	2016-2017	50,00 €	50,00 €	7,50 €	42,50 €						
	1.4.2 Dobudovanie kanalizácie	2223 - Miestne kanalizácie	850 pripojených obyvateľov	2017-2018	50,00 €	50,00 €	7,50 €	42,50 €						
	1.4.3 Rekonštrukcia verejného osvetlenia	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	60 zrekon. svetelných bodov	2019	50,00 €	50,00 €	50,00 €							

	1.4.4 Rekonštrukcia obecného rozhlasu	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	50 zrekon. rozhlasových bodov	2016-2017	20,00 €	20,00 €	3,00 €	17,00 €				
Opat. 1.5	1.5.1 Rozvoj partnerskej spolupráce		2 podporené partnerské projekty	2015-2020	12,00 €	12,00 €	12,00 €					
II. Sociálna politika					541,28 €	541,28 €	135,59 €	405,69 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 2.1	2.1.1 Podpora rozvoja IBV	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	0,5 ha pripravenej plochy pre výstavbu RD	2015-2020	3,00 €	3,00 €	3,00 €					
Opat. 2.2	2.2.1 Zvyšovanie energetickej účinnosti verejných budov vrátane zateplenia	1220 - Budovy pre administratívu	zrekonštr. budova OcÚ	2016	142,28 €	142,28 €	21,34 €	120,94 €				
	2.2.2 Výstavba Domu smútku	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	postavená budova občianskej vybavenosti	2019	110,00 €	110,00 €	16,50 €	93,50 €				
	2.2.3 Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice	1274 - Ostatné budovy, i.n.	zrekonštr. budova hasičskej zbrojnice	2020	75,00 €	75,00 €	11,25 €	63,75 €				
Opat. 2.3	2.3.1 Zavedenie kamerového systému	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	8 osadených kamier	2016-2017	30,00 €	30,00 €	4,50 €	25,50 €				
Opat. 2.4	2.4.1 Rekonštrukcia budovy ZŠ a úprava areálu	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	zrekonštr. budova školy	2019	120,00 €	120,00 €	18,00 €	102,00 €				
Opat. 2.5	2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska	2411 - Športové ihriská	vybudované multifunkčné ihrisko	2017	40,00 €	40,00 €	40,00 €					
	2.5.2 Výstavba oddychového areálu s detským ihriskom	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	vybudované detské ihrisko	2018	15,00 €	15,00 €	15,00 €					

Opat. 2.6	2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí		podporené miestne kultúrne a športové podujatia a telesá	2015-2020	6,00 €	6,00 €	6,00 €					
III. Environmentálna politika					142,60 €	142,60 €	104,35 €	38,25 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 3.1	3.1.1 Efektívne nakladanie s biologicky rozložiteľným komunálnym odpadom	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	nárast objemu zhodnocovaného BRKO	2018	45,00 €	45,00 €	6,75 €	38,25 €				
Opat. 3.2	3.2.1 Sanácia čiernych skládok		zlikvidovaných 6 čiernych skládok	2015	97,60 €	97,60 €	97,60 €					
Celkom					908,88 €	908,88 €	341,69 €	567,19 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

System hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Dôležitým momentom v procese realizácie PHSR bude schvaľovanie financovania jednotlivých projektových zámerov obecným zastupiteľstvom. Pri výbere projektov bude preto nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam či už z legislatívneho hľadiska alebo vo vzťahu k rozvoju obce.

Nasledujúca hodnotiacia tabuľka pre výber projektov je upravená pre potreby obce. Najvyššiu prioritu (úroveň dôležitosti) majú projekty, ktorých realizácia vyplýva priamo z legislatívy a projekty, ktoré budú riešiť výrazne naliehavú havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Kategória s vysokou prioritou zahŕňa projekty s oporou vo VZN obce, projekty Miestnej akčnej skupiny, oblastnej organizácie cestovného ruchu, projekty s vydaným právoplatným stavebným povolením (príp. aj projekty s ukončeným procesom verejného obstarávania), projekty, na ktoré sa dajú získať zdroje z EŠIF a/alebo ich realizácia je zároveň nutná pre rozvoj obce a projekty, ktoré majú vysokú podporu u obyvateľstva. Kategória so strednou úrovňou dôležitosti obsahuje tie projekty, ktoré majú možnosť byť spolufinancované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a/alebo ich realizácia je zároveň vhodná pre rozvoj obce. Kategóriu 4 a 5 predstavujú projekty nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez spracovania prvotných analýz, projektovej dokumentácie, stavebného povolenia a pod.).

Formulár 18 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektov

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium (podmienky pre zaradenie do úrovne dôležitosti)	Projekt/Aktivita
1	Najvyššia	a) projekty vyplývajúce zo zákona alebo legislatívy EÚ b) projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu	3.1.1; 3.2.1
2	Vysoká	a) projekty s oporou vo VZN obce b) projekty s právoplatným stavebným povolením c) projekty MAS d) projekty OOCR e) projekty miestnych rozvojových organizácií f) projekty s vysokou podporou obyvateľov g) projekty s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty, ktorých realizácia je pre rozvoj obce nutná	1.3.2; 1.4.1; 1.4.2; 2.2.2; 2.5.1; 2.6.1
3	Stredná	projekty s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty, ktorých realizácia je pre rozvoj obce vhodná	1.2.1; 1.3.1; 1.4.3; 1.4.4; 2.1.1; 2.2.1; 2.2.3; 2.3.1; 2.4.1; 2.5.2
4	Nízka	projekty v štádiu zámerov / úvah	1.1.1; 1.5.1
5	Najnižšia	ostatné	

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Záver

Formulár 19 (Z1): Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	<p>Názov: Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Gerlachov na roky 2015 – 2020</p> <p>Štruktúra dokumentu: dokument je štruktúrovaný podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydanéj Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015.</p>
Spracovanie	<p>Forma a obdobie spracovania: spracovanie PHSR vykonala obec v partnerstve s externým odborníkom, ktorý koordinoval proces tvorby dokumentu a zabezpečoval dodržiavanie metodických postupov. Dokument bol spracovaný v mesiacoch september – december 2015.</p> <p>Riadiaci tím: riadiaci tím pozostával z 3 členov a v procese spracovania mal 3 pracovné zasadania.</p> <p>Pracovné skupiny: pracovná skupina hospodárska mala 2 členov (počet pracovných zasadnutí 1), pracovná skupina sociálna 2 členov (1 zasadanie) a pracovná skupina environmentálna 2 členov (1 zasadanie).</p> <p>Autor dokumentu: RNDr. Radomír Babiak, PhD.</p> <p>Účasť verejnosti a komunikácia s ňou: verejnosť bola vyzývaná participovať na procese spracovania PHSR prostredníctvom web stránky obce, oznamu na úradnej tabuli obce a osobným podaním. Jej názory boli zozbierané formou dotazníkového prieskumu a osobného prerokovania.</p> <p>Náklady na spracovanie: 750,- eur</p>
Prerokovanie	Prerokovanie v orgánoch samosprávy dňa:
Schválenie	Návrh na uznesenie zastupiteľstva: „Obecné zastupiteľstvo schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Gerlachov na roky 2015 – 2020“.

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Prílohy

Zoznam členov riadiaceho tímu, pracovných skupín a partnerov zapojených do spracovania PHSR

Riadiaci tím		Pracovná skupina – Sociálna	
Mgr. Ján Hroboň	koordinátor	Jarmila Faixová	člen
Katarína Nikerlová	člen	RNDr. Radomír Babiak, PhD.	člen
RNDr. Radomír Babiak, PhD.	člen		
Pracovná skupina - Hospodárska		Pracovná skupina – Environmentálna	
Katarína Nikerlová	člen	Ing. Ľubomír Nikerle	člen
RNDr. Radomír Babiak, PhD.	člen	RNDr. Radomír Babiak, PhD.	člen

Partneri: TJ Tatran Gerlachov

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

- Babiak, R. (2012): *Prihraničný región a jeho možnosti rozvoja: Empirický príklad Zamaguria*. [Rigorózna práca]. Prešov: Prešovská univerzita, 2012
- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska (www.beiss.sk)
- Halás, M. (2008): Priestorová polarizácia spoločnosti s detailným pohľadom na periférne regióny Slovenska. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2008, Vol. 44, No. 2
- Kollárová, Z. a kol. (2013): *Gerlachov a Tatranská Polianka*. Obec Gerlachov, 2013. ISBN 978-80-971476-8-6
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001
- Korec, P. (2005): *Regionálny rozvoj Slovenska v rokoch 1989-2004*. Bratislava: Geografika, 2005. ISBN 80-969338-0-9, 227 s.
- MDVRR (2015): *Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC*. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.
- Mušinka, A., Škobla, D., Hurrle, J., Matlovičová, K., Kling, J. (2014): *Atlas rómskych komunit na Slovensku 2013*. Bratislava: UNDP, 2014. ISBN 978-80-89263-18-9, 120 s.
- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR
- Obvodná poľovnícka komora, okresná organizácia Slovenského poľovníckeho zväzu v Poprade
- Operačné programy 2014-2020
- Partnerská dohoda 2014-2020
- PHSR Prešovského samosprávneho kraja 2008-2015
- Povodňová dokumentácia obce Gerlachov
- Program odpadového hospodárstva obce Gerlachov
- Program rozvoja vidieka 2014-2020
- Register pozemkových spoločenstiev
- Register účtovných závierok
- Ročný výkaz o komunálnom odpade z obce Gerlachov 2014
- Stratégia Európa 2020
- Štatistický úrad Slovenskej republiky
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
- Územný plán obce Gerlachov
- Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja – Zmeny a doplnky 2004
- VZN č. 3/2012 o nakladaní s odpadmi na území obce Gerlachov
- Weisová, D., Bernátová, M. (2012): *Strategické plánovanie samosprávy*. Žilina: Municipalia, 2012.
- Zákon č. 389/1990 Zb. o obecnom zriadení

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja

Záverečný účet obce Gerlachov za rok 2014

Internetové zdroje:

census2011.statistics.sk	www.maps.google.com
datacube.statistics.sk	www.minv.sk
datacube.statistics.sk/SODB/	www.orsr.sk
http://cp.atlas.sk	www.pamiatky.sk
http://poprad.opk.sk/opk-pp/	www.obecgerlachov.sk
http://uzemia.enviroportal.sk	www.protatry.sk
http://zssmsgerlachovpp.edupage.org	www.protipoziarne.sk
statdat.statistics.sk	www.registeruz.sk
www.beiss.sk	www7.statistics.sk
www.cdb.sk	www.tjatrangerlachov.sk
www.euwt-tatry.eu	www.vs.sk/heraldreg
www.gastrobal.sk	www.zrsr.sk
www.gerlachov.sk	

Zoznam skratiek použitých v PHSR

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce	NPR	Národná prírodná rezervácia
BRKO	Biologicky rozložiteľný komunálny odpad	OcÚ	Obecný úrad
CDB	Cestná databanka	o. i.	Okrem iného
CLLD	Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)	OOCR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
CR	Cestovný ruch	PA	Povodňová aktivita
ČOV	Čistička odpadových vôd	POH	Program odpadového hospodárstva
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor	PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
EIB	Európska investičná banka	PVS, a.s.	Podtatranská vodárenská a prevádzková spoločnosť, a.s.
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	SHR	Samostatne hospodáriaci roľníci
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	SVP, š.p.	Slovenský vodohospodársky podnik, š.p.
ha	Hektár	ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
IBV	Individuálna bytová výstavba	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
KZAM	Klasifikácia zamestnaní	ÚSES	Územný systém ekologickej stability
MAS	Miestna akčná skupina	TTP	Trvalé trávne porasty
MOK	Maloobjemový kontajner	UoZ	Uchádzač o zamestnanie
MSP	Malí a strední podnikatelia	VÚC	Vyšší územný celok

Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky

Obec si v tomto PHSR naplánovala realizovať viacero projektov/aktivít. Niektoré z naplánovaných projektov/aktivít sú pomerne jednoduché, nevyžadujú si veľké finančné, materiálne, príp. personálne úsilie. Na druhej strane, iné projekty si zo svojej povahy budú vyžadovať množstvo úsilia, času, schopností a financií. Akčný plán na daný rozpočtový rok predstavuje zhrnutie projektových zámerov obce, ktoré sa plánujú realizovať v roku 2015 a výhľadovo aj v rokoch 2016 a 2017. Zložitejšie projekty/aktivity sú v tomto Akčnom pláne rozpracované formou Formuláru na prípravu projektov.

2015

- **1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci**
 Cieľ projektu/aktivity: Podporovať miestnych podnikateľov
 Termín realizácie: od 2015 každoročne
 Predpokladané náklady: 4 800,- eur
- **1.2.1 Podpora rozvoja cestovného ruchu**
 Cieľ projektu/aktivity: Rozvíjať cestovný ruch v obci
 Termín realizácie: od 2015 každoročne
 Predpokladané náklady: 1 200,- eur ročne
- **1.5.1 Rozvoj partnerskej spolupráce**
 Cieľ projektu/aktivity: Rozvíjať partnerskú spoluprácu, vrátane cezhraničnej spolupráce
 Termín realizácie: od 2015 každoročne
 Predpokladané náklady: 2 000,- eur ročne
- **2.1.1 Podpora rozvoja IBV**
 Cieľ projektu/aktivity: Vytvárať vhodné podmienky pre individuálnu bytovú výstavbu
 Termín realizácie: od 2015 každoročne
 Predpokladané náklady: 500,- eur ročne
- **2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí**
 Cieľ projektu/aktivity: Podporovať kultúrny a športový život v obci
 Termín realizácie: od 2015 každoročne
 Predpokladané náklady: 1 000,- eur ročne

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	3.2.1 Sanácia čiernych skládok
Cieľ projektu	Odstrániť čierne skládky z katastra obce
Termín	2015
Garant	Obec Gerlachov
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	97 600,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, Štátny rozpočet
Výstupy	Odstránené čierne skládky odpadu
Užívatelia	Všetci obyvatelia obce a jej návštevníci
Indikátory monitoringu	Absencia čiernych skládok odpadu v katastri obce

2016

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov

Názov projektu	1.4.1 Zvýšenie kapacity ČOV
Cieľ projektu	Vybudovať ČOV s dostatočnou kapacitou pre celú obec
Termín	2016 – 2017
Garant	Obec Gerlachov
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	50 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátny rozpočet, EŠIF
Výstupy	Vybudovaná ČOV s dostatočnou kapacitou
Užívatelia	Všetci obyvatelia obce
Indikátory monitoringu	Splaškové vody spracovávané v ČOV

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov

Názov projektu	1.4.4 Rekonštrukcia obecného rozhlasu
Cieľ projektu	Zabezpečiť obyvateľom kvalitné vysielanie obecného rozhlasu
Termín	2016 – 2017
Garant	Obec Gerlachov
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	20 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátny rozpočet, EŠIF
Výstupy	Zrekonštruované vysielacie body rozhlasu
Užívatelia	Všetci obyvatelia obce
Indikátory monitoringu	Dobrá počuteľnosť rozhlasu v intraviláne obce

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov

Názov projektu	2.2.1 Zvyšovanie energetickej účinnosti verejných budov vrátane zateplenia
Cieľ projektu	Zníženie energetickej náročnosti budovy obecného úradu a zlepšenie jej vzhľadu
Termín	2016
Garant	Obec Gerlachov
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	142 280,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátny rozpočet, EŠIF
Výstupy	Zrekonštruovaný exteriér a rozvody tepla v budove obecného úradu
Užívatelia	Obyvatelia a zamestnanci obce
Indikátory monitoringu	Znížené výdavky na energie

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov

Názov projektu	2.3.1 Zavedenie kamerového systému
Cieľ projektu	Zvýšiť bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov obce
Termín	2016-2017
Garant	Obec Gerlachov
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	30 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátny rozpočet, EŠIF
Výstupy	Osadené bezpečnostné kamery
Užívatelia	Samospráva obce a obyvatelia

Indikátory monitoringu	Bezpečné verejné priestranstvá
------------------------	--------------------------------

2017

• 1.3.2 Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky

Cieľ projektu/aktivity: Zlepšiť bezpečnosť premávky v obci

Termín realizácie: 2017

Predpokladané náklady: 6 000,- eur

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.3.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií
Cieľ projektu	Zrekonštruovať asfaltové komunikácie v úsekoch na ul. Nová a Družstevná
Termín	2017
Garant	Obec Gerlachov
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	50 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátny rozpočet, EŠIF
Výstupy	Vybudovaná komunikácia s bezprašnou povrchovou úpravou
Užívatelia	Obyvatelia obce v príľahlých rodinných domoch
Indikátory monitoringu	Zrekonštruovaná asfaltová komunikácia

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	1.4.2 Dobudovanie kanalizácie
Cieľ projektu	Pripojiť na verejnú kanalizáciu chýbajúce domy
Termín	2017 – 2018
Garant	Obec Gerlachov
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	50 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátny rozpočet, EŠIF
Výstupy	Vybudované nové kanalizačné prípojky
Užívatelia	Všetci obyvatelia obce
Indikátory monitoringu	Splaškové vody spracovávané v ČOV

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska
Cieľ projektu	Skvalitniť možnosti športového vyžitia obyvateľov vybudovaním multifunkčného ihriska
Termín	2017
Garant	Obec Gerlachov
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	40 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, Štátne dotácie
Výstupy	Vybudované multifunkčné ihrisko
Užívatelia	Obyvatelia obce a jej návštevníci
Indikátory monitoringu	Aktívne športujúci obyvatelia obce

Dohoda o partnerstve

Formulár 20 (Ú5): Dohoda o partnerstve

Názov	Dohoda o partnerstve pri príprave a realizácii PHSR obce Gerlachov
Obdobie platnosti	2015 – 2020
Predmet dohody	<ul style="list-style-type: none"> - spolupráca pri tvorbe PHSR - pomoc a spolupráca pri organizácii športových súťaží - pomoc a spolupráca pri skvalitňovaní športovej infraštruktúry - pomoc a spolupráca pri organizácii spoločenských aktivít v obci
Účastníci dohody	Obec Gerlachov TJ TATRA Gerlachov
Podporované aktivity	<ul style="list-style-type: none"> - tvorba PHSR - finančná, materiálna a personálna podpora športových súťaží a spoločenských aktivít v obci

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Zoznam tabuliek, grafov, obrázkov a formulárov

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov	11
Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát.....	11
Tabuľka 3: Frekvencia zberu komunálneho odpadu pre domácnosti	14
Tabuľka 4: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva.....	16
Tabuľka 5: Vybrané parametre vekovej štruktúry obyvateľstva obce Gerlachov	19
Tabuľka 6: Obyvateľstvo podľa ekonomickej aktivity	21
Tabuľka 7: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti.....	22
Tabuľka 8: Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (eur)	23
Tabuľka 9: Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí	23
Tabuľka 10: Vývoj nezamestnanosti v obci	24
Tabuľka 11: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.3.2015	24
Tabuľka 12: Štruktúra UoZ podľa KZAM k 31.3.2015	25
Tabuľka 13: Byty podľa formy vlastníctva a systému dodávky vody.....	26
Tabuľka 14: Byty podľa obytných miestností	26
Tabuľka 15: Byty podľa obdobia výstavby.....	26
Tabuľka 16: Vybavenie technickou infraštruktúrou.....	28
Tabuľka 17: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2015)	28
Tabuľka 18: Školské zariadenia v obci	29
Tabuľka 19: Infraštruktúra kultúry a športu	29
Tabuľka 20: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správných služieb.....	30
Tabuľka 21: Subjekty podľa právnej formy v obci Gerlachov.....	31
Tabuľka 22: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2014; v ha)	32
Tabuľka 23: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2014 (eur)	36
Tabuľka 24: Štruktúra príjmov obce v roku 2014.....	37
 Graf 1: Množstvo vyprodukovaných komunálnych odpadov v obci Gerlachov	15
Graf 2: Vývoj počtu obyvateľov v obci Gerlachov	16
Graf 3: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014.....	17

Graf 4: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014	18
Graf 5: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014.....	18
Graf 6: Veková štruktúra obyvateľstva v roku 2011.....	19
Graf 7: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania	20
Graf 8: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.3.2015	24
Graf 9: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.3.2015	25
Graf 10: Štruktúra respondentov podľa veku a vzdelania.....	38
Graf 11: štruktúra respondentov podľa ekonomickej aktivity	39
Graf 12: Prioritné oblasti rozvoja podľa odpovedí respondentov	41
Graf 13: Celková spokojnosť respondentov s obcou ako miestom života	43
Formulár 1 (Ú1): Zámer spracovania PHSR	6
Formulár 2 (Ú2): Harmonogram spracovania PHSR.....	8
Formulár 3 (Ú3): Metódy zapojenia verejnosti do spracovania PHSR	8
Formulár 4 (Ú8): Štruktúra dokumentu	8
Formulár 5 (A3): Plánovací formulár prieskumu	38
Formulár 6 (A7): Ex - ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií	45
Formulár 7 (A8): STEEP analýza.....	50
Formulár 8 (A10): SWOT analýza.....	51
Formulár 9 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov.....	56
Formulár 10 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí	58
Formulár 11 (P2): Zoznam ukazovateľov cieľov/prioritných oblastí PHSR.....	61
Formulár 12 (P3): Súhrnný prehľad projektových zámerov obce	63
Formulár 13 (R1): Akčný plán	67
Formulár 14 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania	70
Formulár 15 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia	72
Formulár 16 (F5): Model viaczdrojového financovania - intervenčná matica	73
Formulár 17 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR.....	74
Formulár 18 (F3): Hodnotiaci tabuľka pre výber projektov	77
Formulár 19 (Z1): Schválenie PHSR	78
Formulár 20 (Ú5): Dohoda o partnerstve.....	85